

Rejniško društvo Slovenije

58

REJNIŠKI GLASNIK

PRENOVA REJNIŠKEGA SISTEMA

Še vedno je nimamo.

Imelo me je, da bi napisala samo naslov in potem pustila prazen, nepopisan list.

Razmislila sem in se odločila, da vendarle napišem nekaj misli o prizadevanjih RDS za prenovu rejniškega sistema. Z veseljem bi vam v zvezi s tem dogajanjem napisala nekaj spodbudnega, žal pa vam v tokratni številki Rejniškega glasnika ne moremo sporočiti dobrih novic.

Še vedno smo skoraj na začetku.

Zdi se mi, da se nam rejništvo ruši pred očmi. Strokovni delavci opozarjajo, da nimajo dovolj ustreznih rejniških družin, so preobremenjeni, nimajo časa delati z otroki in družinami, preveč je z birokracije, »gasijo le požare« ... Rejniki na drugi strani se velikokrat počutijo sami, ne-slišani, prezrti, tudi kritizirani, z občutkom, da se njih in njihovega dela ne upošteva. V oskrbo sprejemajo otroke z vedno hujšimi stiskami in tudi sami prihajajo v stiske, ker nimajo vedno prave podpore in ne nazadnje tudi ne ustreznega plačila za svoje delo. Nimajo pomočnikov: ni dovolj psihoterapevtov za pomoč otrokom, rejniki nimajo supervizije za svoje stiske, na sodišču nimajo pravne opore s strani odvetnika, ki bi jim ga plačala država. Sistem deluje slabše, kot bi si želeli. V takšnih okoliščinah vedno »potegnejo« najslabšo otroci, čeprav ves čas govorimo, da delamo v najboljšo korist otrok.

In kakšno vlogo ima tukaj Rejniško društvo Slovenije ?

Naša osnovna vizija društva je, da se rejniške družine povezujejo in pripravljajo programe, ki jih uradna stroka ne uspe realizirati. Poudarjamo velik pomen rejništva za otroke, ki ne morejo živeti s svojimi starši ter skrbimo za pozitivno promocijo rejništva. Skušamo nuditi podporo rejniškim družinam, tudi otrokom, želimo se povezovati s strokovnimi delavci in konec koncev tudi opozarjati na

težave v rejniškem sistemu. Vedno poudarjamo, da v ureditvi rejništva ni vse slabo, da je bilo v zadnjih 30 letih narejeno veliko, vendar imamo občutek, da se življenje družin danes tako hitro spreminja, da moramo temu prilagoditi tudi delo v rejniškem sistemu. Opažamo tudi, da je vključitev družinskega sodišča v rejniški sistem prineslo velike spremembe, več birokracije, nepristnih in formalnih odnosov, nerazumevanja...

V RDS smo vse to zaznali in rešitev videli le v smeri razreševanja težav, v povezovanju, pogovorih, v učenju in izobraževanju, v opozarjanju odločevalcev na težave in predlaganju sprememb za prenovo rejniškega sistema.Napisali smo mnogo predlogov Ministrstvu za delo družino in socialne zadeve ter enake možnosti ter uspeli doseči celo nekaj sestankov v živo. Opozorili smo na problematiko rejništva v Državnem zboru ob priliki dneva » Za boljšo prihodnost otrok«, kjer je bil med drugimi prisoten tudi minister Luka Mesec ter obljubil, da bodo ustanovili posebno skupino za razreševanje te problematike. Kot izvoljena predstavnikinja Rejniškega društva Slovenije v Svet za otroke in družino pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, kjer so prisotni vsi predstavniki vlade ter več predstavnikov civilne iniciative, ves čas opozarjam na problematiko otrok v rejništvu. To je ena najbolj ranljivih skupin med otroki in jih glede na celotno populacijo otrok ni veliko, vendar zato ne smejo ostati prezrti. RDS je v sodelovanju s Fakulteto za socialno delo v Ljubljani organiziralo več posvetov o aktualnih problemih v rejništvu, ki so bili zelo odzivni in so se jih v velikem številu udeležili vsi predstavniki rejniškega sistema (rejniki, socialni delavci CSD, sodniki, odrasli, ki so del življenja preživeli v rejništvu, predstavniki FDS, Skupnosti CSD), s katerimi smo želeli rejniški sistem še bolj povezati, okrepiti ter poiskati skupne točke in izhodišča za potrebno prenovo rejniškega sistema. Že tri leta so zaključki posvetov enaki, o njih so seznanjeni odločevalci, novinarji, piše se o tem v medijih. Na tematiko rejništva opozarjamo tudi preko Skupnosti CSD Slovenije, na Dnevih Socialne zbornice in ne nazadnje tudi v našem glasilu Rejniški glasnik.

Dosegli smo, da se je oblikovala skupina za prenovo rejniškega sistema pod vodstvom Ministrstva za delo družino in socialne zadeve ter enake možnosti, ki se je sestala dvakrat do poletnih počitnic v letu 2023. Razprava je tekla dokaj stihijsko, sestanka sta bila nepripravljena in ni bilo predstavljenih finančnih možnosti, ki so

na razpolago za prenovu sistema. Razšli smo se z nalogo, da vsak iz svojega področja pripravi svojo vizijo prenove rejniškega sistema in z obljubo, da se srečamo takoj po poletnih počitnicah konec avgusta 2023. Ta avgust je nastopil v marcu leta 2024. Sestanek je bil voden z druge perspektive, v smislu omejevanja sredstev in vodenja v smer le kozmetičnih popravkov zakona. Kakšen bo zaključek, ni videti.

Povejte mi prosim, kaj lahko še storimo? Katero pot smo prezrli, zgrešili?

Tisti, ki smo aktivni udeleženci v vseh teh dogodkov, počasi obupujemo. Mislim, da smo v RDS storili vse, kar smo lahko. Naveličana sem pisati ene in iste predloge in kar naprej opozarjati, kaj ni v redu. Imam občutek, da se ob tem povezave v rejniškem sistemu trgajo, vsi postajamo bolj napeti, odnosi med rejniki in strokovnimi delavci se krhajo, začutila sem, da strokovni delavci včasih Rejniško društvo Slovenije čutijo kot nasprotnike, sodniki velikokrat ne cenijo dela enih in drugih. Verjetno ob vsem tem ne more biti zasledovana najboljša korist za otroka.

Kako naprej?

Vztrajati, ponavljati eno in isto ali se umakniti? Čutim vaša pričakovanja in tudi veliko odgovornost, vendar vam sporočam, da ne vem, kaj bomo v prihodnje lahko iztržili za vas rejnike in rejnice ter otroke. Ali se bo zvišala rejnina, ali bomo uspeli uveljaviti refundacijo kilometrine, urediti za vas brezplačno odvetniško pomoč itd... Tega ne vem? Tudi ne kdaj? Vključeni v ta proces želimo pomagati, vendar ne vemo, če bomo slišani.

Pri vsem tem pa se sprašujem, ali bomo dopustili, da bo rejništvo počasi izumrlo in se bodo otroci nameščali le v domove in zavode ali pa celo ostajali v domačem neprimernem okolju zanje?

Upam, da bom prihodnje leto pri pripravi Rejniškega glasnika bolj optimistična in bodo novice bolj ohrabrujoče. Upanje umre zadnje!

Vaša urednica

Maksimiljana Mali

Kazalo vsebine:

REJNIŠKO DRUŠTVO SLOVENIJE6

Poročilo o izvedenem programu RDS v letu 2023 (mag. Darko Krajnc, Minka Žiberna).....	6
Vseslovensko srečanje rejniških družin v Domžalah (Maksimiljana Mali).....	19
Plakat iz tabora rejniških družin v Portorožu.....	21
Strokovni posvet Otrokova pravica do varnih in dobrih izkušenj v rejništvu (Minka Žiberna).....	22
Sodelovanje članov Rejniškega društva Slovenije na letnem srečanju strokovnih delavk in delavcev na področju rejništva (Maksimiljana Mali).....	26
Spomladanski psihosocialni tabor za rejniške družine od 22. do 24. marca 2024 (Minka Žiberna).....	29

STROKOVNI ČLANKI30

Otrok v rejništvu in širok pogled na travmo (as. Mojca Šeme, univ. dipl. soc. del.).....	30
Rejniki na sodišču (odvetnica Tanja Cirkvenčič, univ. dipl. pravnica).....	37
Glas otroka v individualni projektni skupini na Centru za socialno delo Spodnje Podravje, Enota Ptuj (Teja Sok, mag. soc. del., in Mojca Gojkošek, dipl. soc. del.)...47	
Opolnomočenje matične družine v sistemu rejništva (Petra Hadžić Klasinc, mag. soc. del.).....	55
Kako pristopiti in kako pomagati otrokom, ki so doživeli izgubo staršev v tragičnih družinskih okoliščinah femicida? (Andreja Križnik Novšak, univ, dipl. psih, spec. psih. svet.).....	64

IZ ŽIVLJENJA REJNIŠKIH DRUŽIN72

Priznanje za dolgoletno in uspešno izvajanje rejniške dejavnosti – intervju z Marijo Zver in Igorjem Lesinškom (<i>Maksimiljana Mali</i>).....	72
--	----

Odprava na morje (Mark Cverle Matej).....	82
Društvo rejnic in rejnikov Domžale (Danica Zaberložnik).....	83
Razmišljanje o poteh življenja (dekle v rejništvu).....	86
Iskanje nove besede (Maksimiljana Mali).....	88
Novo poimenovanje rejništva (Marjeta Trebušak).....	91
Prenova rejniškega sistema (Polona Stegu).....	92
Tabor v Mojstrani (Maksimiljana Mali).....	94
Radost v sobivanju (po predavanju dr. Karla Pavla Gržana – Maksimiljana Mali).....	96
Spomladanski tabor socialnih veščin Portorož (Silva Ovca).....	100

ZANIMIVE OSEBNOSTI IZ REJNIŠTVA102

Kofetek s Tinko – bila v rejništvu, sedaj študentka socialnega dela – intervju (Maksimiljana Mali).....	102
Silva Ovca – kot deklica v rejništvu, v odraslosti rejnica – intervju (Maksimiljana Mali).....	106
Bernarda Konjar – otrok v rejništvu, kasneje socialna delavka in rejnica – intervju (Maksimiljana Mali).....	115

REJNIŠTVO V SVETU.....130

Rejništvo v Franciji (Raziskovalno-dokumentacijski sektor DZ: mag. Igor Zobavnik).....	130
--	-----

ZGODBE O USPEHU136

Uroš Koščak Urky – pesnik, glasbenik, ki ljubi in ceni življenje – intervju (Maksimiljana Mali).....	136
--	-----

POROČILO O IZVEDENEM PROGRAMU RDS V LETU 2023

17. SREČANJE REJNIŠKIH DRUŽIN IN PRIJATELJEV DRUŠTVA, DOMŽALE, 3. junij 2023

Srečanje smo uspešno izvedli v soboto, 3. junija 2023, ob rekordni udeležbi okrog 250 članov rejniških družin in gostov. Ob 10. uri smo zbrali v Arboretumu Volčji Potok in se sproščali med rožami, zelenjem, na otroških igralih in v pogovorih.

Po 13. uri smo nadaljevali druženje v Športnem parku v Domžalah. Najprej smo se okrepčali z dobrim golažem, se posladkali s krofi, kifeljčki in drugimi slaščicami. Našega srečanja sta se udeležili tudi

direktorica CSD Domžale in županja občine Domžale ter nagovorili zbrane. Še pred tem pa je vse udeležence pozdravil predsednik Darko Krajnc in predstavil Rejniško društvo Slovenije. Še posebej smo bili veseli obiska predsednice države dr. Nataše Pirc Musar, ki nas je tudi prijazno nagovorila in si vzela čas, da se je z vsemi skupaj in posebej fotografirala ter se pogovarjala predvsem z otroki.

Za prijetno druženje je z glasbo poskrbel g. Matjaž. Otroci so plesali, risali, barvali, igrali družabne igre, košarko, odbojko. Zanimiv je bil tudi ogled Slamnikarskega muzeja, kjer je potekal tudi slamnikarski sejem. Vsem

udeležencem smo izročili tudi novo številko Rejniškega glasnika, bogatega z različnimi vsebinami na področju rejništva.

Čas je ob različnih aktivnostih, igrah in pogovorih zelo hitro minil in zadovoljne rejniške družine so se v poznih popoldanskih urah vračale na svoje domove v vse konce Slovenije.

SREČANJE IN DRUŽENJE REJNIŠKIH DRUŽIN V TERMAH PTUJ, 21. junij 2023

Tudi letos, že devetič, je Radio Tednik Ptuj organiziral humanitarno družabno glasbeno prireditev v Termah Ptuj.

Srečanja so se z veseljem udeležile rejniške družine iz različnih krajev Slovenije. Lep sončen dan smo izkoristili za kopanje, igre, pogovore, druženje. Zvečer pa smo se zbrali v šotoru, kjer so za dobro razpoloženje poskrbeli glasbeniki Nina Doneli, Domen Kumer, Tanja Žagar in skupina Petovia.

Dan je hitro minil v prijetnem druženju. Srečanja se je udeležilo 65 članov rejniških družin.

PLANINSKI TABOR REJNIŠKIH DRUŽIN, MOJSTRANA, 1. in 2. julij 2023

Na pobudo naše rejnice Lučke smo 1. in 2. julija v zadovoljstvo 60 udeležencev uspešno izvedli dvodnevni planinski tabor.

Zbrali smo se na Trgu olimpijcev v Mojstrani, kjer so nas organizatorji razveselili s kavico, čajem in pecivom, ter se pod vodstvom planincev podali proti Vratom. Pri slapu Peričnik smo si malo odpočili in se okrepčali ter seveda naredili

skupinsko fotografijo. Večina nas je pot nadaljevala peš, nekaj pa se jih je peljalo z avtobusom. Po dobrem kosilu smo se namestili po sobah, se sprehodili okrog koč, se igrali in pogovarjali. Veščine reševanja v gorah so nam zelo nazorno predstavili gorski reševalci in nas tudi vzpodbudili k ustreznemu ravnanju, da ne pride do nesreče.

Zvečer smo se najprej spoznali med seboj, potem pa je sledilo presenečenje. Obiskal nas je Denis Porčič – Chorchyp, ki ga poznamo kot udeleženca resničnosti šovov, po borilnih veščinah in kot glasbenika. Najprej je zapel nekaj svojih pesmi, potem nam je predstavil svojo življenjsko zgodbo, da lahko tudi iz slabih razmer z učenjem, športom in pozitivno energijo narediš veliko zase in tudi za druge. Seveda se je z nami slikal in se nam podpisoval na majice.

V nedeljo dopoldne smo v naravi uživali v triglavskih pravljicah. Po kosilu pa slovo od Vrat, tisti z več kondicije peš, ostali z avtobusom. V Mojstrani smo si ogledali še krasen Planinski muzej. Polni doživetij in novih spoznanj smo se popoldne odpeljali proti domu, eni proti Primorski, drugi na Dolenjsko, nekateri proti Prekmurju.

Za ta čudovita planinska dneva velika hvala naši Lučki in njenim krasnim sodelavcem v planinskem društvu, gorskim reševalcem, osebju v koči v Vratih in vsem donatorjem, ki so nam omogočili izvedbo dvodnevne planinske tabora rejniških družin. S pozitivno energijo smo premagali tudi slabo vremensko napoved in celo priklicali sonček.

SPOMLADANSKI PSIHOSOCIALNI TABOR ZA REJNIŠKE DRUŽINE, marec 2023

Psihosocialni tabor za rejniške družine v letu 2023 smo izvedli v Karitasovi hiši od 24. do 26. marca. Na občnem zboru Društva se je prijavilo toliko družin, da so bile kapacitete doma že zasedene. Kljub napovedi o deževnem vremenu nas je razveseljeval sonček, tako smo hodili tudi na sprehode ob morju, na igrala in jedli zunaj za veliko mizo.

V sobotnem popoldnevu je pripravila Martina Hrs zanimivo potopisno predavanje z naslovom Moja Istra. S pravljico Marjana Tomšiča s slikami pokrajine, rož, dreves in s svojim umirjenim glasom nas je popeljala po naši lepi domovini.

Tudi tokrat smo imeli skupine za samopomoč za rejniške starše, ki jih je vodila Minka, in skupine za mladostnike pod vodstvom Katje. Seveda so pogovori zaupni in jih ne bomo razkrili. Vsem nam veliko pomeni, da smo bili skupaj tisti,

ki živimo podobno življenje, imamo podobne probleme in tudi radosti. Zato nam veliko pomeni, da lahko na taboru govorimo z ljudmi, ki nas slišijo, razumejo, podprejo, se veselijo z nami in tudi žalostijo ter iščejo rešitve. Ostal nam je tudi čas

za družabne igre, klepete, kuhanje in pospravljanje, saj na taboru delujemo kot ena velika rejniška družina.

JESENSKI PSIHOSOCIALNI TABOR REJNIŠKIH DRUŽIN, PORTOROŽ, november 2023

Za že tradicionalni tabor rejniških družin v Portorožu v novembru je bilo toliko prijav, da so bile v nekaj urah kapacitete že zasedene. Veseli smo bili takega odziva, a žalostni, ker nismo mogli sprejeti vseh. Zato bodo tisti

prijavljeni, ki so tokrat ostali doma, imeli prednost na naslednjem taboru predvidoma spomladi 2024.

Tudi tokrat nas je obiskala naša sodelavka in donatorica Dragica Korenjak. Tudi sama ima izkušnjo rejništva, zato še toliko bolj razume in vzpodbuja naše otroke, da se je pomembno učiti, delati, verjeti vase, imeti cilje. Tokrat je otroke in odrasle še posebej spodbujala k športnim aktivnostim. Pridobila je donatorje, ki so prispevali sredstva, da so otroci dobili bone za nakup športnih artiklov. Moto njene delavnice, ki nas naj spremlja v življenju: **ČE SE UČENJU POSVEČAŠ, SE VSAK DAN VEČAŠ.**

Drugi gost je bil Drago Pijevac, tudi z izkušnjo življenja v rejniški družini. S seboj je kot presenečenje pripeljal svojega mentorja Viljema Ščuko, psihoterapevta, s katerim skupaj delata. G. Ščuka je vse udeležence spodbujal k aktivnemu in pozitivnemu življenju. Drago je na kratko predstavil svoje rejniško življenje, povedal, da se je včasih na diskriminacijo zaradi rejništva odzval tudi s pestmi, in otroke spodbudil, naj se ne sramujejo svojega rejniškega življenja, naj si pripravijo odgovore, če se bo kdo poniževalno obnašal do njih.

Za rejniške starše je imela dve skupini Minka in kot po navadi nam je zmanjkovalo časa za vse zgodbe, misli, težave, stiske otrok in rejniških staršev. Podelili smo svoje izkušnje, dobili pomoč in nasvete, kako ravnati, kje iskati rešitve. Nekatere zgodbe so bile tako težke, da smo ob njih potočili tudi solze.

Mladostniki so se razdelili v dve skupini: v starejše in mlajše mladostnike in prav tako delili svoje zgodbe in se spodbujali za naprej. Katja zna ustvariti varno, pozitivno vzdušje, tako da je skupinsko druženje za mlade zelo pomembno.

Prosti čas smo izkoristili za sprehode, družabne igre, sproščene pogovore. Majda nas je spet razvajala z dobro hrano in mi smo se ji oddolžili tako, da smo vse pojedli in pomagali pri pripravljanju mize, pospravljanju po jedi, pomivanju posode.

Z novimi zgodbami, znanji, spodbudami, obogateni z novimi in starimi prijateljstvi, smo v nedeljo popoldne uspešno zaključili naše jesensko srečanje.

POSVET OTROKOVA PRAVICA DO VARNIH IN DOBRIH IZKUŠENJV REJNIŠTVU, FSD Ljubljana, 28. november 2023

Otrokova pravica do varnih in dobrih izkušenj v rejništvu je bila tema tretjega strokovnega posveta, ki je potekal 28. novembra 2023 v Ljubljani v organizaciji Rejniškega društva Slovenije in Fakultete za socialno delo.

Strokovne prispevke so pripravili:

- Nina Mešl, Mojca Šeme, Tadeja Kodele, FSD: Glas otroka z izkušnjo travme v procesih podpore in pomoči v rejništvu,
- Petruša Jager, okrožna sodnica: Otrok kot subjekt postopka,
- Teja Sok, Mojca Gojkošek, CSD Ptuj: Glas otroka v IPS na CSD,
- Bernarda Konjar, rejnica in oče rejenke: Otrokove varne in dobre izkušnje ob sodelovanju rejniške in matične družine,

- Minka Žiberna, Tinka Tomić, RDS: Zgodbe otrok iz življenja v rejništvu.

Vse predstavljene teme so bile zanimive, aktualne, saj so bile predstavljene tudi konkretne izkušnje rejnice, biološkega očeta, deklice v rejništvu in tudi nekaj primerov iz rejniških družin.

Tudi delo v manjših skupinah je bilo zelo intenzivno, udeleženci so se odzvali na predstavljene prispevke ter iskali možnosti, kaj lahko vsak na svojem delovnem področju naredi za čim boljše izkušnje otrok v rejništvu. Vsekakor pa bodo potrebne kvalitetne spremembe v celotnem sistemu rejništva, da bomo ohranili dosedanje rejniške družine in pridobili nove.

Pomembno je bilo, da smo se na posvetu srečali vsi udeleženci rejniškega sistema, to je strokovne delavke/ci CSD-jev, sodnice, rejniški starši, otroci v rejništvu, biološki oče, FSD; pomemben pogled na rejništvo so prispevale tudi študentke socialnega dela in sodelujoči iz drugih institucij.

Na posvetu smo delili tudi Rejniške glasnike, udeležene povabili k prebiranju in seveda pisanju prispevkov. V naslednji številki bomo objavili prispevke ter predloge in zaključke posveta. In predvidoma bomo s posveti nadaljevali, saj je zanimanje veliko in tematik za obravnavo pa prav tako.

PREDSTAVITEV RDS IN REJNIŠKIH ZGODB

Sodelovali smo z mediji, kjer smo na podlagi izkušenj predstavljali rejništvo in opozarjali tudi na težave oz. potrebne spremembe, izboljšave.

Strokovnim delavkam in rejniškim družinam na področju Centra za socialno delo Zasavje smo predstavili programe našega

Društva in se pogovarjali o delovanju skupin za samopomoč na področju rejništva.

Aktivno smo sodelovali na dvodnevnem posvetu, ki ga je pripravila Skupnost centrov za socialno delo Slovenije za socialne delavke s področja rejništva. Socialni delavki, prostovoljki društva, sta povedali svoje izkušnje o delu v rejništvu z namenom, da se dobre prakse prenesejo tudi v sedanje delo. Rejnici sta podelili svojo izkušnjo rejništva tudi z namenom, da se izboljšajo manj dobre prakse. Zelo zanimiv so bili pogovori z Darkom Krajncem, Darkom Đurićem in Dejanom Zavcem, ki so živeli v rejniški družini in so zdaj uspešni vsak na svojem področju.

REJNIŠKI GLASNIK

Letos je Rejniško društvo Slovenije izdalo 57. številko Rejniškega glasnika, ki je s številnimi zanimivimi članki zagotovo prijetno in koristno branje. Društvo nadaljuje z izdajo glasila, saj je za številne rejnice in rejnike glasilo edini pisni vir informacij, iz katerega lahko črpajo dodatno strokovno pomoč. Vodenje uredniškega odbora nadaljuje Maksimiljana Mali, dolgoletna urednica Rejniškega glasnika.

Namen in cilji izdaje glasila so:

- izobraževanje,
- informiranje,
- izmenjava izkušenj,
- pozitivna medijska promocija.

Število natisnjenih izvodov je 800 in smo jih razdelili rejniškim družinam, strokovnim delavcem, študentom, občinam, knjižnicam, kandidatom za rejništvo, sodiščem in drugim zainteresiranim.

PSIHOSOCIALNA POMOČ REJNIŠKIM DRUŽINAM

Psihosocialna pomoč rejniškim družinam je zelo pomembna skozi celo leto. Člani rejniških družin se obrnejo po pomoč, za pogovor, za nasvet, ko se znajdejo v stiski, ko ne zmorejo sami rešiti težav ali pa včasih le za razbremenilni pogovor. Da imajo Društvo, ki jim lahko pomaga pri reševanju

stisk in težav, povezanih z izvajanjem rejništva, je zanje zelo pomembno, saj gre za specifično področje, kjer najbolj kompetentno pomagajo tisti, ki imajo ustrezno znanje in izkušnje.

Rejniške družine se velikokrat znajdejo v stiski pri izvajanju stikov med otroki in njihovimi starši. Prav tako potrebujejo oporo in pomoč pri postopkih na Centrih za socialno delo. Velikokrat se člani rejniških družin znajdejo v stiski pri sodelovanju v postopkih na sodišču in takrat jim pomagamo, da poiščejo ustrezne načine ravnanja.

DELO NA SPREMEMBI ZAKONODAJE ZA REJNIŠTVO

Že veliko let opozarjamo, da so potrebne spremembe na področju rejništva. Pišemo predloge, jih pošiljamo na pristojno ministrstvo, se sestajamo z aktualnimi ministri in sekretarji.

Po naših prizadevanjih je bila pred enim letom na MDDSZ imenovana delovna skupine za prenovo rejniškega sistema. V delovni skupini aktivno deluje tudi pet naših članic/članov in upamo, da bodo rezultati dela čim prej uvedeni v prakso.

Uporabniki naših programov v letu 2023:

- srečanje rejniških družin v Domžalah: 250 udeležencev,
- srečanje rejniških družin v Termah Ptuj: 65 udeležencev,
- planinski tabor rejniških družin v Mojstrani: 60 udeležencev,

- spomladanski psihosocialni tabor rejniških družin v Portorožu: 50 udeležencev
- jesenski psihosocialni tabor rejniških družin v Portorožu: 56 udeležencev,
- posvet o rejništvu v Ljubljani: 105 udeležencev,
- Rejniški glasnik: 800 izvodov.

Vse aktivnosti Društva, vse dogodke izvajajo naši člani, prostovoljci, brez plačila.

Darko Krajnc

predsednik Rejniškega društva Slovenije

VSESLOVENSKO SREČANJE REJNIŠKIH DRUŽIN V DOMŽALAH

V senci slamnikarskega sejma in drugih dogodkov v Domžalah se je v soboto, 3. 6. 2023, na večnamenski ploščadi v Športnem parku v Domžalah odvijalo srečanje rejniških družin iz celotne Slovenije, ki ga je organiziralo Rejniško društvo Slovenije. Člani rejniških družin so v dopoldanskem času obiskali Arboretum in si ogledali prečudovite cvetlične grede, otroci pa so se naužili igre na igrišču v parku ali si privoščili vožnjo z vlakcem, uživali ob ogledu dinozavrov ... V popoldanskem času pa so se rejniki in otroci družili v Domžalah na večnamenski ploščadi, kjer je bilo kosilo, nato pa je bila možnost ostati na kraju dogodka in se zavrteti ob glasbi ter poklepetati z ostalimi rejniki. Ker je v Domžalah ravno potekal slamnikarski sejem, so nekateri obiskali tudi tega ali pa šli na voden ogled v Slamnikarski muzej. Slamnikarstvo je bila včasih vodilna dejavnost v tem okolišu in Domžalčani so po izdelavi slamnikov zasloveli po vsem svetu.

Na srečanju se nas je zbralo okrog 230 in kar mrgolelo je otrok. Dogodek je bil še posebej slovesen, ker so se našemu vabilu tokrat odzvali visoki gostje skupaj s predsednico države dr. Natašo Pirc Musar.

Rejništvo je v Domžalah in okolici poznano, saj domžalski okoliš velja za zibelko rejništva, kjer se je ta oblika pomoči otrokom ugnezdila in prehajala iz roda v rod. V Domžalah in okolici (Lukovica, Moravče in okolica) je trenutno 71 rejniških družin, v katerih je 115 otrok. SCD Domžale je tudi edini CSD v Sloveniji, ki ima socialno delavko, ki se pretežno posveča le rejniškim družinam. Rejnice so organizirane v svojem lokalnem Rejniškem društvu Domžale.

Rejniško društvo Slovenije je organiziralo že 17. vseslovensko srečanje rejniških družin in prvič v Domžalah. Prepričana sem, da je tudi tokratno srečanje doseglo svoj namen in da so bili rejniki iz drugih krajev Slovenije zadovoljni, da so spoznali zibelko rejništva. Dogodka so se namreč udeležile družine iz različnih območij Slovenije od Prekmurja do Goriške in Dolenjske pa tudi Domžalčani in rejniki iz okolice Ljubljane.

Na tokratnem srečanju smo poskrbeli za glasbeni program, druženje otrok in odraslih, za dobro hrano, izmenjavo igrač in tudi za promocijo rejništva, saj je našo prireditev obiskala predsednica države dr. Nataša Pirc Musar v spremstvu moža. Obiskali so nas tudi visoki občinski predstavniki skupaj z gospo županjo Renato Kosec. Zanimiv pozdravni nagovor je imel naš predsednik Darko Krajnc, ki je visoke goste in ostale prisotne seznanil o tem, kdo so bile slovenske in tudi svetovno znane osebe, ki so otroštvo preživele v rejništvu.

Zapisala: Maksimiljana Mali

PLAKAT IZ TABORA REJNIŠKIH DRUŽIN V PORTOROŽU

STROKOVNI POSVET OTROKOVA PRAVICA DO VARNIH IN DOBRIH IZKUŠENJ V REJNIŠTVU

je potekal 28. 11. 2023 v Ljubljani v organizaciji RDS in FSD.

Uspelo nam je, da so se na posvetu slišali glasovi vseh, ki so udeleženi v kompleksnem sistemu rejništva, saj so na posvetu sodelovale socialne

delavke, sodnice, rejnice, tudi en otrok iz rejništva in en oče ter še nekateri drugi, ki sodelujejo z rejništvom. Zbralo se nas je spet preko sto udeležencev.

Uvodne vsebine in predavanja:

1. Glas otroka z izkušnjo travme v procesih podpore in pomoči v rejništvu,

Nina Mešl, Mojca Šeme, Tadeja Kodele, Fakulteta za socialno delo

2. Otrok kot subjekt postopka,

Petruša Jager, okrožna sodnica

3. Glas otroka v individualni projektni skupini,

Teja Sok, Mojca Gojkovšek, CSD Ptuj

4. Otrokove varne in dobre izkušnje ob sodelovanju rejniške in matične družine,

Bernarda Konjar v sodelovanju z očetom

5. Zgodbe iz življenja rejniških družin,

Minka Žiberna, Tinka Tomić

Po zanimivih plenarnih predstavitvah smo nadaljevali delo v manjših skupinah, kjer smo imeli možnost refleksije na slišano, pogovor o izzivih, predlogih.

Ugotavljamo, da so **zaključki in predlogi** podobni kot na prejšnjih dveh posvetih:

- Posvet je dragocen, pomemben za vse udeležene v rejniškem sistemu, saj se med seboj slišimo in iščemo rešitve.
- Slabo plačilo za delo in materialne stroške v rejništvu razumemo kot nespoštovanje dela rejniških družin.
- Rejniške družine potrebujejo veliko podpore, pomoči, razumevanja pri iskanju najboljših možnosti za otroka.
- Pomembni sta varnost otroka in njegove rejniške družine.
- Kaj še narediti, da bo otrok slišan, viden, upoštevan?
- Rejniki so zelo pomemben člen v rejniškem sistemu; če je rejnik dobro, bo tudi skrb za otroka boljša. Ni prav, da se rejniški družini naloži celotno skrb za otroka, podporno okolje pa ne sodeluje.

- Travme, stiske otrok vplivajo na rejnike, zato pri svojem delu in življenju z otrokom potrebujejo stalno strokovno pomoč in podporo ter supervizijo.
- Pri stikih otroka z njegovo matično družino je potrebno upoštevati otrokove potrebe, želje, zmožnosti, in ne le zahtev staršev. Po premestitvi otroka v RD je potrebno narediti dogovor s starši o tem, kaj bodo naredili, spremenili, se naučili, da bodo stiki v otrokovo korist.
- Vključevati biološke starše je pomembno, da otrok vidi realno situacijo, da ne idealizira staršev.
- IPS je pomemben del rejništva, naj bo operativna glede na potrebe.
- Na sodišču so rejniki zelo izpostavljeni, starši imajo odvetnike preko brezplačne pravne pomoči, pričakujemo, da sodnik zaščiti rejnika. Na vseh nivojih si je potrebno prizadevati, da rejniki pridobijo možnost brezplačne pravne pomoči.
- Velikokrat bi otroci potrebovali podporo, terapijo, vendar je do le-te težko priti in je pogosto plačljiva.
- Na CSD se zaposleni na rejništvu pogosto menjavajo, kar predstavlja težavo za rejniško družino, saj bi otrok in rejniki potrebovali »svojo« socialno delavko, ki bi jih poznala, kjer bi vladalo medsebojno zaupanje in varnost, osebni delovni odnosi.
- Otrok mora čutiti, da smo odrasli tam zanj, otroka je potrebno poslušati, upoštevati njegove želje, a odločitve morajo sprejeti odrasli.
- Ugotavljamo, da se odvzame otroka, ko so izčrpane vse druge možnosti, včasih tudi prekasno, zato je včasih idealistično pričakovati, da se bo lahko otrok vrnil k takšnim staršem po treh letih.
- V rejniškem sistemu je pomembno, da drug drugega slišimo, da vsi udeleženi dobro sodelujemo, spoštujemo drug drugega.
- Potrebno je več izobraževanja, učenja sodelovanja, pomembna je mreža pomoči in podpore.

- Udeleženi na posvetu upajo, da bo delovna skupina na ministrstvu upoštevala predloge naših strokovnih posvetov in sprejela take spremembe, da bo otrok v rejništvu imel varne in dobre izkušnje. In da bomo pridobili nove rejniške družine, saj ugotavljamo, da je to najbolj ustrezna oblika skrbi za otroke, ki ne morejo živeti v svoji biološki družini.
- Sistem rejništva mora biti tak, da otroku zagotavlja varnost in stalnost.

Zapisała: Minka Žiberna

SODELOVANJE ČLANOV REJNIŠKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE NA LETNEM SREČANJE STROKOVNIH DELAVK IN DELAVCEV NA PODROČJU REJNIŠTVA

12. in 13. oktobra 2023 je v Mariboru potekalo letno srečanje strokovnih delavcev z naslovom »Zagotavljanje podpore in pomoči, krepitev promocije pozitivne podobe rejništva ter načrt pridobivanja novih rejnic in rejnikov«. V okviru tega dogodka je Rejniško društvo Slovenije aktivno sodelovalo in predstavilo svoje delo.

V točki »**Biti rejnik / rejnica – strokovni izziv ali srčno poslanstvo**« so svoje izkušnje rejništva predstavile tri rejnice, ki so članice našega Društva, in sicer: **Tjaša Herbst**, CSD Spodnje Podravje, enota Ptuj, **Sanja Zgonec**, CSD Osrednja Slovenija Zahod, enota Ribnica ter **Majda Justinek Koban**, CSD Maribor, enota Slovenska Bistrica. Rejnice so predstavile svojo odločitev za rejništvo, vsebino svojega dela, predstavile svoj vsak dan in način delovanja z otroki, kaj je v rejništvu lepega, kaj napornega, način sodelovanja s CSD, in ocenile položaj rejnika v družbi ter predlagale nujne spremembe sedanjega sistema rejništva. Vse tri so poudarile, da prihajajo v njihove družine zelo oškodovani otroci, zato potrebujejo nenehno podporo strokovnih delavcev, da je za otroke potrebno organizirati hitro psihoterapevtsko pomoč in predvsem rejnikom omogočiti pogoje za kvalitetno delo. Vse tri so poudarile, da rejništvo v naši družbi ni dovolj priznано in da bi bilo prav, da bi bilo njihovo delo tudi finančno bolj cenjeno. Sicer pa delo opravljajo z veseljem, jih izpolnjuje in predvsem delajo s srcem in ljubeznijo do otrok, njihov pozitiven čustveni odziv in napredek pa jih osrečuje. Rejniškega dela in angažiranja ni mogoče plačati, vendar bi bilo prav, da to ni tako rekoč prostovoljno delo, ker je odgovornost res velika.

V točki »**Rejniška društva in klubi rejniških družin se predstavijo**« so se predstavili **Klub rejniških družin Maribor** – Majda Zanič Vračko, **Društvo rejnic**

in rejnikov Domžale – predsednica Dani Zaberložnik in **Rejniško Društvo Slovenije**, ki sta ga predstavila predsednik mag. Darko Krajnc in Minka Žiberna.

Ob tej priliki smo imeli predstavniki RDS in tudi obeh lokalnih društev priložnost, da smo navzočim predvsem strokovnim delavcem predstavili naše delo in vse naše projekte ter jih povabili k sodelovanju. Tudi strokovni delavci so bili povabljeni na srečanje rejniških družin. Zaposili smo jih za pomoč pri distribuciji Rejniškega glasnika in pri obveščanju o naših dogodkih s prošnjo, da obvestijo tiste rejniške družine, ki še niso naši člani. Sicer pa je RDS za razliko od lokalnih društev deluje na državnem nivoju, aktivno sodeluje pri spremembah na področju zakonodaje in prenovi sistema, sodeluje s Socialno zbornico, ima svojo članico v Svetu za otroke in družino Republike Slovenije in v veliki meri skrbi za pozitivno medijsko promocijo. Izdaja tudi strokovno glasilo Rejniški glasnik, ki je edino v Sloveniji, ki se posveča izključno rejniški problematiki.

Tudi obe lokalni društvi Rejniško društvo Domžale in Klub rejniških družin Maribor imata podoben načina dela na področju rejništva in njuni cilji so predvsem povezovanje, druženje, izobraževanje in informiranje rejniških družin ter organizacija raznih razvedrilnih dogodkov za otroke.

Pri pogovoru »**Biti strokovna delavka na področju rejništva – pogled v preteklost – rejništvo nekoč in rejništvo danes**« sva sodelovali strokovni delavki v pokoju, obe članici RDS, in sicer **Minka Žiberna** in **Maksimiljana Mali**. Predstavili sva način dela na področju rejništva v CSD v najinih začetkih pred 35 leti, razliko dela nekoč in danes. Poudarek je bil na tem, da lahko ugotovimo, da je področje rejništva naredilo res velike korake in je danes mnogo bolj definirano, urejeno, kompleksno in vključuje vse udeležene v rejništvu, rejniki se več izobražujejo ... Bili pa smo v preteklosti več na terenu in v stiku z našimi uporabniki ter se mnogo manj obremenjevali z birokracijo in administracijo. Gradil se je veliko bolj pristen in angažiran odnos, predvsem med strokovnimi delavci in rejniki ter otroki. Tudi v preteklosti smo bili strokovni delavci zelo

obremenjeni in se nismo vedno uspeli udeleženi v rejništvu tako intenzivno posvetiti, kot bi želeli. Če je bilo nujno, smo se odzivali rejnikom, ko so nas potrebovali ne glede na dan v tednu ali uro, ker nismo imeli omejenega delavnika. Najbolj zahtevno delo v rejništvu je bilo usklajevanje stikov in temu delu smo strokovne delavke posvečale veliko pogovorov. Ko se ozrem nazaj, lahko zaključim, da je bilo delo sicer naporno, vendar lepo in izpolnjujoče. Vsaka uspešna zgodba otroka in zadovoljna rejniška družina je nagrada tudi za delo strokovnega delavca na področju rejništva. Če delaš s srcem, rejništvo ne more biti samo služba, rejništvo je poslanstvo.

»Podelitev izkušnje rejništva: biti otrok v rejništvu in pogled odrasle osebe na izkušnjo rejništva« so podali člani RDS, naši trije poznani in uspešni mag. Darko Krajnc, poslanec v Državnem zboru in predsednik RDS, Darko Đurić, paraolimpijski plavalec, večkratni dobitnik olimpijskih medalj, in Dejan Zavec, športnik, svetovni prvak v boksu, nekaj časa tudi poslanec v Državnem zboru. Vsi so povedali, da imajo na rejništvo lepe spomine in poudarjali, da so bili enakopravni člani rejniške družine, obravnavani tako kot ostali otroci v družini. Rejništva niso doživljali kot neke posebnosti in tako jim je bilo tudi predstavljeno. Stikov s starši niso imeli, ker se je v njihovem obdobju rejništva na tem manj delovalo. Vsi so se osamosvojili iz rejniške družine. Dobili so ljubezen, podporo in delovne navade. Rejniška družina je bila njihova družina, vsi imajo še vedno stike z njo. Izkušnja rejništva jih v življenju ni nikoli ovirala, kvečjemu so z njo pridobili.

Zapisala: Maksimiljana Mali

SPOMLADANSKI PSIHOSOCIALNI TABOR ZA REJNIŠKE DRUŽINE

22. do 24. marec 2024

Spomladanski tabor za rejniške družine smo tudi tokrat uspešno izvedli. Še sonček nas je razveseljeval, tako da smo lahko jedli zunaj na terasi, se sprehajali po obali, namakali noge v morju in sproščali energijo na igralih.

Seveda smo bili tudi zelo delovni. Imeli smo dve predavanji, in sicer nam je socialna delavka Branka

Knific govorila o odnosih, zdravnica Jadranka Vrh Jermančič pa o hvaležnosti in tudi o raku in preventivi. Obe sta svoje predavanje popestrili s svojimi izkušnjami in nam dali veliko izhodišč za pogovor.

Pomemben del tabora so bile skupine rejniških staršev, ki jih je vodila Minka, in skupine mladostnikov pod vodstvom Katje.

Za našo veliko rejniško družino je kuhala Majda, vsi pa smo pomagali s pripravo mize in s pospravljanjem in pomivanjem.

Na svoje domove smo se vračali zadovoljni, povezani, močnejši.

Zapisala: Minka Žiberna

OTROK V REJNIŠTVU IN ŠIROK POGLED NA TRAVMO

V sistemu rejništva (v rejniški družinah, pri strokovnih delavcih s centrov za socialno delo, psihoterapevtih, pediatrih, pedopsihiatrih, sodnih izvedencih in sodnikih ipd.) in tudi v družbi je veliko zavedanja o travmi, ki jo je otrok izkusil v primarni družini, premalo pa o drugih vrstah travm, ki so jih lahko deležni otroci, ki se znajdejo v sistemu rejništva. Podobno je na področju raziskav in študij, ki naslavljajo temo travme pri otrocih v rejništvu. Veliko študij namreč naslavlja travmatične izkušnje otrok v rejništvu, ki so se otroku zgodile pred namestitvijo v rejniško družino, malo študij pa se osredotoča tudi na tipe in vzorce travmatičnih izkušenj, ki se otroku v rejništvu zgodijo med namestitvijo v rejništvo in po namestitvi (ob vstopu, prehodu v odraslo življenje) (Riebschleger, Day in Damashek, 2015).

Sodobni strokovni pogled na travmo otroka v rejništvu je zato potrebno razširiti – le tako bodo vsi udeleženi v sistemu rejništva preprečili, da bo bil otrok v sistemu zaščite dodatno obremenjen s travmatičnimi izkušnjami. Na tak način delujejo sistemi zaščite otrok, vključno s sistemi rejništva, ki so utemeljeni na razumevanju travme (angl. trauma informed) (glej npr. Beyerlein in Bloch, 2014). Več o tej temi v zaključku prispevka.

Travma, povezana z nujnim odvzemom

Prvo in pomembno izhodišče za bolj široko razmišljanje o travmi v sistemu zaščite otrok je zavedanje, da ima skoraj vsak otrok v rejništvu skupno vsaj eno travmatično izkušnjo – in to je izkušnja biti odvzet staršem in biti odstranjen iz doma in družine (od sorojencev, starih staršev, učiteljev, trenerjev, svetovalnih delavk, prijateljev v skupnosti) (Washington Fosters, b. d.). Vsak odvzem je travmatičen za otroka, četudi je utemeljen na razumevanju travme (Trivedi, 2019). Še posebej pa je travmatičen, če je izveden na nestrokoven način – na

tak, ki otroka obremeni z dodatno travmo, ki je otroku povzročena ob odvzemu, v sistemu zaščite otroka. Vsem nam je poznan odmeven primer, ki so ga povzeli slovenski mediji, ki so popisali brutalni odvzem otrok materi; otroke so uradne osebe več kot štiri ure lovile okrog vogalov, ker niso hoteli z očetom, sodni izvršitelj je poklical sodnico in predlagal, da odvzem prekinejo, ta pa je predlog zavrnila, otroke so na koncu odpeljali na silo (Revija Jana, 2021).

Travma zaradi odvzema otrok je lahko razumljena tudi kot "travma zaradi ločitve oz. separacije" (angl. separation loss, trauma). Nanaša se na psihološko stisko, ki jo doživljajo otroci, ko so prisilno ločeni od svojih primarnih skrbnikov in sorojencev ter drugih pomembnih (npr. starih staršev). Ta izkušnja ima lahko globoke in dolgotrajne učinke na otrokovo čustveno doživljanje in tudi na njegov psihosocialni razvoj ter občutek zaupanja vase, v druge ljudi in svet (t. i. notranji delovni modeli navezanosti o sebi, drugih in svetu, ko gre za navezanost).

Otroci, ki so bili zaradi odvzema ločeni od svojih skrbnikov, lahko doživljajo različna čustva, vključno s strahom, žalostjo, zmedenostjo, jezo in občutki zapuščenosti. Občutijo lahko občutke izgube, žalosti in izdaje, zlasti če še ne morejo razumeti, zakaj so bili odvzeti, ali če za odvzem in ločitev od matične družine krivijo sebe. Ena od možnih posledic odvzema je tudi ta, da otroci v prihodnosti težje zaupajo drugim odnosom in težje oblikujejo varne in stabilne odnose (t. i. negativni notranji modeli navezanosti v odnosu do drugih ljudi in sveta).

Travma odvzema se ne dotika le otroka, ki je bil odvzet. Novejše študije naslavljajo tudi travmo mater, ki so jim bili odvzeti otroci (Berry, 2020). Na to temo je bilo v preteklosti sicer narejenih malo študij, a v sodobnem času raziskovalci naslavljajo tudi to temo (prav tam). Matere, katerim so bili odvzeti otroci, same pa se z odvzemom niso strinjale, ob odvzemu doživijo izjemno

zahtevna in kompleksna čustva, prvi odziv je pogostokrat čustven šok oz. šok travma. Odvzem lahko pri mamah, ki jim je bil odvzet otrok, povzroči hudo žalovanje, depresijo, občutke travmatske izgube oz. ločenosti, stanja disociacije – odvzem pa je tudi povezan s hudo stigmo, sramom in izgubo vloge matere, kar lahko negativno vpliva na možnost okrevanja teh mater (Bradhurst in Mason, 2019).

Bradhurst in Mason (2019) v svojem članku »Odvzem otroka kot prehod v nadaljnje obremenjujoče izkušnje: pripovedi bioloških mater o takojšnjih in t. i. trajnih kolateralnih posledicah odvzema otrok«, govorita o tem, da odvzem porine številne matere v prekomerno uporabo alkohola in drog, v poskuse samomora in v še hujše stiske na področju duševnega zdravja ipd. Avtorji ugotavljajo, da je neetično, da se pomoč in podpora staršem, ki so jim bili odvzeti otroci, po odvzemu pogostokrat skorajda popolna ustavi, kar onemogoči okrevanje staršev in ponovno združevanje otroka z matično družino (Broadhurst in Mason, 2013; Broadhurst idr., 2015; Broadhurst in Mason, 2017). Še posebej je to kruto, saj gre v takih primerih, ko se aktivira sistem zaščite otroka, pogostokrat za starše, ki so v svojih otroštvih prepogostokrat doživeli številne in kompleksne obremenjujoče izkušnje ter hudo socialno izključenost na številnih ravneh (Broadhurst in Mason, 2019). Gre za starše, ki so prepogostokrat tudi sami kot otroci prejeli socialno varstvene storitve in bili kot otroci deležni postopkov za varstvo koristi otroka ter nameščanja v rejništvo, zavode.

Dobre prakse iz tujine kažejo, da je potrebno krepiti preventivno delo s starši, ki jim je bil odvzet otrok – tako z materami kot tudi očetmi (Broadhurst in Mason, 2019). V tuji strokovni javnosti namreč narašča zavedanje, da so starši ranljivi za nadaljnje odvzeme drugih otrok (t. i. »ponavljajoči se odvzemi«), če se po odvzemu prvega otroka z matično družino oz. biološkimi starši ne dela intenzivno (redno, tedensko, v skupnosti – torej na domovih družin) na način

pomoči in podpore za okrevanje po odvzemu (prav tam). Prav prenehanje nudenja pomoči in podpore matični družini oz. biološkim staršem po odvzemu otroka, je sistemska napaka številnih javnih sistemov varstva otrok in družine ter zaščite otrok, ki povečuje travmo odvzetih otrok, a tudi travmo v matični družini – pri otrokovih bioloških starši, sorojcih in v razširjeni družini (prav tam). Nekateri avtorji (glej npr. Raz in Sanakran, 2019), ki sodijo v skupino strokovnjakov, ki se zavzemajo za človekove pravice otrok, v kontekstu nujnih odvzemov govorijo o tem, da je nujen odvzem izjemno nevaren in tvegan proces, zato bi bilo odvzeme potrebno izvajati zelo premišljeno in redko. Omenjeni avtorici celo pravita, da je za otroka veliko bolje, če živi v sub-optimalni družini, kot pa da se ga odvzame in namesti drugam.

Travma v matični družini

Študije iz tujine kažejo, da ima 70 % otrok, ki se znajdejo v sistemu rejništva, izkušnjo vsaj dveh obremenjujočih izkušenj, ki se jih povezuje s kompleksno travmo (Greeson idr., 2012). 90 % otrok v rejništvu je doživelo v svojem življenju vsaj en travmatični dogodek, polovica njih pa kar 4 ali več (Fratto, 2016), slednje se v literaturi o obremenjujočih izkušnjah povezuje s t. i. kompleksno razvojno travmo (Felitti idr., 1998; van der Kolk, 2023). Študije iz tujine tudi kažejo, da ima 19 % otrok v sistemu rejništva znake posttravmatske stresne motnje (van der Kolk idr., 2010). Ob navajanju teh študij je potrebno poudariti razliko med slovenskim in ameriškim sistemom varstva otrok in družine ter zaščite otrok, prav tako obstajajo razlike med sistemoma rejništva pri nas in v ZDA, tako da podatki niso neposredno prenosljivi. Vseeno je pomembno tudi v našem kontekstu razumeti razvojno kompleksnost travme, ko gre za otroke v rejništvu.

Otroci v rejništvu so pred vstopom v rejniško družino pogostokrat doživeli kompleksne obremenjujoče izkušnje oz. razvojno kompleksno travmo, multiplo travmo, relacijsko travmo, kumulativno travmo, travmo v

navezanosti, poliviktimizacijo v primarni družini (fizično, čustveno, spolno nasilje; fizično, čustveno zanemarjanje; pričevanje nasilju v družini, težke izgube staršev, sorojencev (zaradi bolezni, smrti, zaprtja v zaporu, preselitve, nujnega odvzema iz družine ...) in drugod (medvrstniško nasilje, nasilje v skupnosti, vojne travme, rasno in kulturno travmo ipd.). Kljub različnim poimenovanjem te travme, lahko vsem tem poimenovanjem travme določimo skupen imenovalac – otroci so v družini in drugih kontekstih doživeli več različnih obremenjujočih izkušenj, ki jim je bil otrok izpostavljen daljši čas, pogostokrat že od najbolj zgodnjih let – to se povezuje s t. i. »toksičnim stresom«, stisk pa pogostokrat niso imeli možnosti razreševati v bližnjih odnosih (van der Kolk, 2023). Narobe bi bilo, če bi za vse te stiske otrok krivili izključno njihove matične družine. Gre za otroke, ki prihajajo iz družin, ki so v sistemu varstva otrok in družine ter zaščite otrok ter tudi drugod (v vzgoji in izobraževanju, zdravstvu in drugih sistemih, npr. v obliki podpornih stanovanjskih politik, finančnih in davčnih politik) predolgo ostajale brez ustrezne pomoči. Te družine niso dobile celostne in pravočasne, torej zgodnje tarčne pomoči in podpore, ki bi bila ustrezna tako v obliki kot v času trajanja (sodelovalna pomoč in podpora družini na domu; redna, tedenska pomoč in podpora v obliki direktnega socialnega dela z družinami, ki ni usmerjeno izključno v nadzor, ampak predvsem v celostno, na odnosu utemeljeno pomoč družini za okrevanje).

Travme, povzročene po namestitvi otroka v rejništvo

Raziskave iz tujine kažejo, da nekateri otroci v rejništvu doživljajo obremenjujoče izkušnje tudi v rejniških družinah (Riebschleger, Day in Damshek, 2015). Študija Univerze J. Hopkins je pokazala, da je pri otrocih v rejništvu 4-krat večja verjetnost, da bodo spolno zlorabljeni, kot pri njihovih vrstnikih, ki ne odraščajo v rejništvu; pri otrocih v stanovanjskih skupinah in zavodih je ta verjetnost 28-krat bolj verjetna. Ena tretjina mladih odraslih, ki

so v otroštvu živeli v rejniških družinah in sodelovali v raziskavi, je poročala o tem, da se je v rejniških družinah z njimi ravnalo slabo (Pecora idr., 2006). Travmatični izidi so po tujih raziskavah sodeč najvišji za mlade ženske, ki so pred namestitvijo in v času namestitve v rejniško družino doživljale spolno nasilje/zlorabo (Breno in Galupo, 2007).

Otroci v rejništvu pogostokrat doživljajo tudi obremenjujoče izkušnje, ki so povezane s pogostimi spremembami v svojem življenju. Prepogostokrat so primorani menjavati rejniške družine (iz ene v drugo rejniško družino ali iz ene rejniške družine v zavod), vrtce, šole, skupnosti, kjer živijo (menjava kraja bivanja, včasih celo regije), socialne delavke, ki delajo na njihovem primeru. Tovrstne menjave lahko intenzivirajo občutek težkih izgub pri otroku, ki je že tako izgubil matično družino, kar lahko vpliva na jačanje negativnih vedenjskih odzivov pri otroku (t. i. eksternalizacija) (Fisher, Mannering, Stoolmiller, Tkashi in Chamberlain, 2011). Eksternalizirajoča vedenja (razbijanje po hiši, izbruhi jeze ...) so pogostokrat prav odziv na nek travmatični dogodek – npr. na izgubo matične ali rejniške družine (ob menjavi rejniških družin) (CSWE, 2012). Podobno velja za internalizirajoča vedenja (npr. samopoškodovalno vedenje, poskusi samomora). Odvzemi iz rejniške družine, premestitve v novo rejniško družino lahko postanejo dodatna travmatična izkušnja za otroka, nekaj, kar še doda k obsegu kumulativne travme pri otroku. Odrasli otroci z izkušnjo življenja v rejništvu pogostokrat doživijo tudi travmo ob prehajanju iz rejništva, ko za mladostnika ni celostnih, v sistem vgrajenih dalj časa trajajočih podpor (stanovanjskih, finančnih, skupnostnih) (t. i. hitro prekinjeno rejništvo) (Salazar idr., 2013).

Prihodnost sistema rejništva – na razumevanju travme utemeljen sistem?

V tujini tako vznikajo na razumevanju travme utemeljeni sistemi zaščite otrok (Atwool, 2016; Mešl in Drobnič Radobuljac, 2019; Bunting idr. 2019; Kuhn idr., 2019), na razumevanju travme utemeljeni sistemi rejništva (Beyerlein in Ellin

Bloch, 2014; Riebschleger, Day in Damashek, 2015; Fratto, 2016), na razumevanju travme utemeljena sodišča (Sickmund, 2016; McKenna in Holtfreter, 2020) in na razumevanju travme utemeljeni odzivi policije na otroka z izkušnjo zlorabe in zanemarjanja (Hickle, b. d.). V Sloveniji takih sistemov še nimamo, čeprav se v socialnem delu kažejo premiki v smeri razvijanja znanj, ki podpirajo vsaj na travmo senzibilizirane sisteme varstva otrok in družine ter zaščite otrok. V slovenskem socialnem delu so tako v zadnjem času nastale številne pomembne diplomske in magistrske naloge študentk in študentov Fakultete za socialno delo, ki nakazujejo, da bo tudi v Sloveniji prihodnost socialnega dela z otrokom in družino, tudi ko gre za otroke v rejništvu, postajala vse bolj senzibilizirana na razumevanje travme (Ličen, 2019, 2020; Erjavec, 2021; Rensko, 2021; Debevc, 2022; Strnad, 2023).

Mojca Šeme, asistentka na Fakulteti za socialno delo v Ljubljani

REJNIKI NA SODIŠČU

Vloga rejnic in rejnikov v sodnem postopku v družinskih zadevah je pogosto po vsebini večplastna in zelo pomembna z vidika življenja otroka, ki se v takšnem postopku znajde, z vidika pravil sodnega postopka pa je ta vloga dejansko nekoliko porinjena na rob in urejena drugače, kot si povprečen laik to vlogo običajno predstavlja. Rejniki oziroma potencialni rejniki se morajo sodnih postopkov običajno udeleževati, obenem pa o tem, kakšna je njihova vloga v sodnem postopku, kaj se od njih pričakuje in o čem se bo na sodišču odločalo, pogosto ne prejmejo nikakršnih informacij. V svoji odvetniški praksi v sodnih postopkih v družinskih zadevah se pogosto srečujem z (bodočimi) rejniki in rejnici, ki so zaradi vsega navedenega v stiski in negotovosti. V sodno dvorano vstopajo in iz nje izstopajo zmedeni, s slabimi občutki, pogosto tudi jezni zaradi poteka postopkov na sodišču. Pogosto so slabi občutki predvsem posledica dejstva, da niso dovolj dobro pravno podučeni o procesnih (postopkovnih) in materialnih (vsebinskih) predpisih glede postopkov, ki se jih udeležujejo. Razlog za to je tudi v tem, da nimajo ustreznih možnosti, da bi zanesljive strokovne informacije o tem pridobili, zato ne vejo, kaj pričakovati. V ta namen bom v nadaljevanju predstavila vlogo rejnice oziroma rejnika v sodnem postopku s postopkovnega vidika. Prispevek se osredotoča na vlogo rejnikov in rejnic v družinskih zadevah, pri čemer so pravno-strokovna vprašanja z namenom boljšega razumevanja najširše javnosti nekoliko poenostavljena.

Odločitev sodišča, da se otroka namesti v rejništvo, se sprejme **v nepravdnem postopku**. Navedeno pomeni, da pri odločanju veljajo posebna postopkovna pravila, ki jih ureja poseben zakon, to je Zakon o nepravdnem postopku (ZNP-1). Gre za civilni postopek, v katerem se odloča po drugačnih pravilih kot na primer v postopku za prekrške, kazenskem postopku in pravdnem postopku. V pravdnem postopku se običajno odloča o zahtevku ene stranke (tožeče stranke) proti drugi (toženi stranki), medtem ko gre v nepravdnih postopkih za

urejanje osebnih, družinskih, premoženjskih in nekaterih drugih razmerij. Ker gre za urejanje razmerij in ne za procesni spor o zahtevku, osebe v teh postopkih običajno ne nastopajo ena proti drugi, zato se imenujejo **udeleženci**. V nepravdnem postopku je lahko udeležena le ena oseba, lahko pa je udeležencev več. Nepravdni postopek je načelom manj formaliziran od pravnega, poudarjen pa je javni interes, ne zgolj interes strank v postopku. Sodišče v nepravdnem postopku ni tako strogo vezano na predloge strank kot v pravnem postopku, pač pa ima v določenih primerih in pod določenimi pogoji posebna pooblastila, da tudi samo (**po uradni dolžnosti**) začne postopek, varuje pravice in pravne interese šibkejših oseb v postopku (npr. otrok), ugotavlja tudi dejstva, ki jih udeleženci niso navedli, in izvaja tudi dokaze, ki jih udeleženci niso predlagali in podobno. Vlogi, s katero lahko upravičeni udeleženci sprožijo nepravdni postopek, rečemo **predlog** (in ne tožba kot v pravnem postopku).

Stranke v nepravdnem postopku se imenujejo udeleženci. Ti imajo glede na svojo vlogo v postopku običajno natančnejša poimenovanja. Udeleženec, ki sproži nepravdni postopek z vložitvijo predloga na sodišče, se imenuje **predlagatelj**. Zakon za posamezno vrsto postopka posebej predpisuje, kdo je lahko upravičeni predlagatelj. Oseba, proti kateri je predlog vložen, se imenuje **nasprotni udeleženec**. Udeleženec nepravdnega postopka je tudi **oseba, glede katere se vodi postopek** (npr. otrok) oziroma oseba, na katero se sodna odločba neposredno nanaša. Udeleženec je lahko tudi oseba, katere pravni interes utegne biti s sodno odločbo prizadet (**materialni udeleženec**). Udeleženci so tudi osebe in organi, ki jim zakon daje pravico, da se udeležujejo postopka (**zakoniti udeleženci**, npr. CSD).

Nepravdni postopki, v katere so običajno dejansko vpeti (potencialni) rejniki, so namenjeni odločanju o namestitvi otroka v rejništvo kot del ukrepa za varstvo koristi otrok (npr. namestitev v rejništvo ob nujnem odvzemu otroka,

odvzemu otroka staršem, odvzemu starševske skrbi, začasne odredbe) ali (samostojna) namestitve v rejništvo.

V navedenih postopkih rejnik ne sodi v nobeno od zgoraj navedenih kategorij udeležencev nepravdnega postopka, saj v teh sodnih postopkih običajno ne zasleduje *svoje*ga interesa, pa tudi sicer običajno nima *pravnega* interesa (pač pa morda dejanski, čustveni interes in podobno), da bi ga lahko opredelili kot materialnega udeleženca nepravdnega postopka. Še manj mu zakon v večini vrst postopkov omogoča, da bi bil lahko formalni udeleženec nepravdnega postopka, npr. predlagatelj. Kakšna je glede na zgoraj opisano vloga posameznega rejnika v postopku, presoja sodnik glede na okoliščine konkretnega primera.

Navedeno lahko ponazorimo na primeru nepravdnega postopka za **odvzem otroka staršem**, ki predstavlja enega izmed ukrepov za varstvo koristi otrok, ki spada med ukrepe trajnejšega značaja. Sodišče v navedenem postopku lahko staršem odvzame otroka in ga namesti k drugi osebi, v rejništvo ali v zavod, če je otrok ogrožen in je mogoče le z odvzemom v zadostni meri zavarovati njegove koristi in če okoliščine primera kažejo, da bodo starši po določenem času ponovno lahko prevzeli skrb za njegovo vzgojo in varstvo. V tem primeru sodišče drugo osebo, rejnika ali zavod tudi imenuje.¹

V tem postopku je s postopkovnega vidika vloga rejnika² manj pomembna, saj imajo bistveno procesno vlogo na sodišču običajno predlagatelj³, nasprotni

¹ 174. člen Družinskega zakonik (DZ)

² Če ni rejnik tudi otrokov skrbnik.

³ Predlagatelj je lahko eden od staršev; pod določenimi pogoji otrok, ki je že dopolnil 15 let, otrokov skrbnik, CSD in državni tožilec; 106. člen ZNP-1

udeleženec⁴ in CSD⁵. Prva naloga sodišča v tovrstnem postopku je raziskati situacijo in utemeljenost razlogov za odvzem, torej ogroženost otroka, tehtanje med različnimi možnimi ukrepi glede na stopnjo ogroženosti otroka in druge okoliščine konkretnega primera. Glede na uzakonjena vsebinska pravna pravila je torej potrebno najprej presoditi, ali je predlog za odvzem otroka staršem vsebinsko utemeljen. Šele v drugi fazi, če sodišče presodi, da je otroka potrebno odvzeti staršem, mora sodišče presoditi, kam se takšnega otroka namesti.

Ne glede na navedena pravna izhodišča je vendarle na mestu izpostaviti, da so življenjsko gledano informacije, s katerimi v tovrstnih postopkih običajno razpolagajo (potencialni) rejniki, ključne, da sodišče lahko informirano presoja največjo korist otroka, še zlasti, če se otrok v času odločanja že nahaja pri rejniku. Sodišče mora prav tako preveriti, ali je predlagana namestitev v rejništvo otroku resnično v korist, preveriti njeno smotrnost, učinkovitost, odločiti o morebitnem podaljšanju takega ukrepa, preveriti izvajanje ukrepa v praksi, če se ta dejansko že izvaja, in podobno. Običajno lahko sodišče šele na podlagi informacij, ki jih pridobi od rejnika, sprejme odločitve, ki bo najboljše za otroka. V ta namen sodišče rejniku omogoči, da je na sodišču slišan in da svoja opažanja predstavi na način, da ga **zasliši**.

Rejnik ima torej v nepravdnem postopku večinoma vlogo, ki je še najbolj podobna vlogi **priče**. Priča pa v sodnem postopku nima posebnih procesnih pravic, pač pa je njena vloga predvsem v tem, da sodišču predstavi, kar je sama

⁴ Nasprotna udeleženca sta običajno starša oz. drugi od njiju, če je prvi predlagatelj.

⁵ CSD je običajno predlagatelj postopka, če pa je predlagatelj kdo drug, pa CSD nastopa v postopku kot zakoniti udeleženec, torej udeleženec, ki mu zakon posebej daje pravico do udeležbe (108. člen ZNP-1).

zaznala o določenih relevantnih okoliščinah, ter odgovarja na vprašanja sodišča in udeležencev postopka. Priča na primer nima procesne možnosti, da podaja svoje navedbe, dokazne in druge predloge sodišču, postavlja vprašanja na zaslišanjih in podobno. Priče se morajo na vabilo sodišča odzvati, sicer jih lahko doletijo posledice, ki so drugačne od tistih, ki v primeru odsotnosti doletijo udeležence, sodišče lahko v skrajnem primeru odredi celo njihovo privedbo.

Takšna procesna situacija se na sodišču dejansko kaže na različne načine. Ker običajno ni (formalni) udeleženec postopka, sodišče rejnika ne poziva k izjavi in podajanju navedb, ni nujno, da ga seznani z vsemi pisnimi vlogami in drugimi procesnimi dejanji ostalih udeležencev in podobno. Že njegov sedež v sodni razpravni dvorani je na obrobju, na zadnjih klopeh, ne na stranskih klopeh ob sodniku, kjer se običajno nahajata na eni strani predlagatelj, na drugi pa nasprotni udeleženec. Sodišče lahko od rejnika celo zahteva, da počaka pred sodno dvorano in ga vanjo povabi kasneje kot ostale udeležence, npr. zgolj na njegovo zaslišanje, kar pomeni, da se rejnik obravnava pridruži zgolj v določenem delu, po presoji posameznega sodnika, ki vodi konkreten primer.

Vse navedene situacije so lahko z vidika poslovanja sodišč popolnoma zakonite in običajne, rejniki, ki se v njih znajdejo redkeje, pa se pogosto čutijo zapostavljene, neslišane, nepomembne, v podrejenem položaju v primerjavi z ostalimi udeleženci in podobno. Še več, pogosto rejniki zaradi takšne procesne situacije dobijo občutek, da sodišča sploh ne zanima, kaj se z otrokom dogaja in kam bi ga lahko namestili, kot nepravilno ocenjujejo, da sodišče nameni več časa in pozornosti npr. otrokovim biološkim staršem, ki za otroka niso zmogli poskrbeti, kot pa njim, ki so pripravljeni vzorno poskrbeti za otroka ali to celo že počnejo. Včasih se rejnikom tudi zdi nepošteno, da jih sodišče podrobno zasliši o njihovih osebnih, družinskih in življenjskih okoliščinah in se rejniki počutijo kot obdolženci na zatožni klopi, ne pa osebe, ki želijo otroku ponuditi

varstvo, oskrbo in dom. Pogosto se tudi zgodi, da na kakšnem naroku za glavno obravnavo rejnika sploh nihče nič ne vpraša. To je običajno posledica dejstva, da je potrebno najprej razčistiti druge pravne dileme in bo zaslišanje rejnika prišlo na vrsto kasneje. Lahko se torej zgodi, da bodo rejniki hodili na obravnave, ne da bi jih kdorkoli kaj vprašal, ne da bi vprašanja zanje prišla na vrsto. Kadar so otroci že nameščeni v rejništvo, se sodnik običajno po »človeški plati« pri rejniku vsaj neformalno pozanima, kako so otroci, kljub temu da z vidika pravne pravilnosti sodnega postopka to ni nujno. Gre za vidik, ki je odvisen od vsakega sodnika kot posameznika.

V tej luči je pomembno razumeti, da je odločanje sodišča v obravnavanih postopkih tako z življenjskega kot s pravnega vidika izjemno kompleksno, sodišču pa opisane procesne položaje udeležencev in drugih oseb v postopku nalaga zakon. Pravno gledano je na primer odvzem otroka staršem velik poseg v pravice staršev in otrok, tudi v ustavno zagotovljeno pravico do družinskega življenja, kar je eden izmed bistvenih razlogov, da o takšnem ukrepu odloča prav sodišče. Prav je, da sodišče tehtanju pravic in utemeljenost razlogov za posamezen ukrep posveti celovito in polno pozornost. Pomembno je razumeti, da je v ospredju odločanja še vedno konkreten otrok ter prizadevanje sodišča, da v največji možni meri zasleduje njegove konkretne največje koristi.

Za razumevanje vloge (potencialnega) rejnika v teh postopkih tako ocenjujem kot bistveno, da navedene osnove nepravdnega postopka poznajo sami, saj bodo tako lažje razumeli konkreten potek postopka, način postopanja sodnika posameznika in delovanja vseh prisotnih ter odnos do njih samih in njihove vloge na sodišču. Na primer podrobno zasliševanje rejnika o njegovih osebnih, življenjskih in družinskih okoliščinah je namenjeno temu, da se sodišče prepriča, da bo namestitev otroka v rejništvo v njegovo največjo korist, ne pa iskanju napak pri rejnikih.

Procesna situacija je običajno drugačna v postopkih, v katerih se urejajo stiki med starši in otroki, ki se jih namešča v rejništvo, in postopkih, v katerih sodišče ureja stike z otrokom, ki je že v rejništvu. V teh situacijah je vloga rejnika drugačna, saj je najmanj glede odločanja o načinu izvajanja stikov mogoče trditi, da ima rejnik svoj pravni interes, da je udeležen v postopku, v katerem se odloča, kdaj, kje in kako bodo potekali stiki bioloških staršev z otrokom, ki je oziroma bo nameščen v rejništvo k njemu.⁶ V takšni situaciji bi rejnik moral imet pravico, da v takšnem postopku v delu, v katerem se odloča o stikih, sodeluje v polnem pomenu in tudi daje predloge ter se izjavlja o navedbah ostalih udeležencev (npr. o tem, ali bodo stiki otroka v rejništvu pri njem z njegovimi biološkimi starši potekali v njegovi hiši, kam in kdaj bo otroka v rejništvu moral voziti na stike). V takšni situaciji je rejnik po mojem prepričanju materialni udeleženec tega dela nepravdnega postopka, saj se z odločitvijo sodišča neposredno rejniku nalagajo določene obveznosti. Prav je, da rejnik v takšnem primeru na to opozori sodišče, v kolikor slednje postopka ne vodi na način, da bi mu omogočilo polno sodelovanje v postopku in izjavljanje o tem, kako bodo urejeni stiki. Ne glede na izkazan pravni interes pa rejnik tudi v takšnem postopku nima vseh procesnih pravic in ne more na primer sam formalno predlagati začetka postopka, niti spremembe ureditve stikov ali njihove ukinitve. Lahko pa v primeru, da zazna potrebo po tem, poda **pobudo** na CSD⁷ ali pa neposredno na sodišče⁸.

⁶ Tako tudi mag. Matej Čujovič, Udeležba v nepravdnih postopkih s poudarkom na družinskih zadevah, Odvetniška šola 2022

⁷ CSD je nato lahko tudi formalni predlagatelj, prvi odst. 102. čl. ZNP-1

⁸ Sodišče lahko tak postopek sproži po uradni dolžnosti, tretji odst. 102. čl. ZNP-1

Drugačna je vloga rejnika v postopku za **postavitev otroka pod skrbništvo**. Namen skrbništva za otroke je, da se s skrbjo ter z zagotovitvijo vzgoje in izobraževanja vsestransko razvije njihova osebnost in da se usposobijo za samostojno življenje in delo.⁹ Otroka, ki nima staršev ali za katerega starši ne skrbijo, postavi sodišče pod skrbništvo in mu imenuje skrbnika.¹⁰ Skrbnik otroka mora skrbeti zanj z enako skrbnostjo kakor starši, vendar varovanca ni dolžan preživljati in ga imeti pri sebi.¹¹ Če je bil otrok nameščen k drugi osebi, v rejništvo ali zavod, se lahko postopek za postavitev otroka pod skrbništvo začne tudi na predlog druge osebe, h kateri je bil otrok nameščen, rejnika, h kateremu je bil otrok nameščen, ali zavoda, v katerega je bil otrok nameščen.¹² V tem primeru je torej rejnik lahko formalni udeleženec tega nepravdnega postopka, in sicer predlagatelj v polnem pomenu besede, torej lahko samostojno sproži tovrsten postopek, lahko je udeleženec postopka kot potencialni skrbnik, ali pa materialni udeleženec kot oseba, pri kateri je otrok, o katerem teče postopek, nameščen.

Kratek pregled ureditve udeležbe rejnikov v družinskih nepravdnih postopkih pokaže, da je le-ta za vse, ki s sodiščem nimajo vsakodnevnega opravka (pogosto pa tudi za tiste, ki ga imamo), precej zapletena, sodišča pa so se pravil dolžna držati, kakršna so. Občutek rejnikov, da so v sodnih postopkih nemočni in spregledani, je tako pogosto upravičen, a upam si trditi, da v veliki večini primerov razlog zato ni v nezanimanju sodišča in brezbržnosti sodnikov do usode otrok, o katerih odločajo, ter oseb, ki dejansko poskrbijo za otroke, ko njihovi starši tega ne morejo.

⁹ 1. odstavek 239. člena DZ

¹⁰ 1. odstavek 257. člena DZ

¹¹ 258. člen DZ

¹² 2. odstavek 113. člena ZNP-1

V večini primerov je razlog za to trenutna sistemsko ureditev postopka, ki jo je treba upoštevati in se ji prilagoditi. Morda bo napovedana reforma rejništva prinesla tudi spremembe na procesnem področju in veljalo bi razmisliti o tem, da se vloga rejnika v postopku jasneje uredi.

Po mojih osebnih izkušnjah sodniki in sodnice v družinskih zadevah vedno postavljajo v ospredje otroka in otrokove koristi, saj jim to nalaga zakon. Obenem pa je naloga sodišča, da odločitev, ki bo zasledovala največjo korist posameznega otroka, sprejmejo v okviru materialnih in postopkovnih pravil, ki jim jih prav tako nalaga zakon. V tem smislu je potrebno razumeti tudi postopanje sodišča. Tovrstne situacije, postopkovna pravila in namen posameznih aktivnosti na sodišču včasih sodniki primerno pojasnijo, včasih pa ne. Res je, da dajanje pravnih pojasnil ni naloga sodišča, pa vendarle sodnice in sodniki udeležencem, ki v postopku nimajo pravnega znanja in strokovne pomoči, največkrat vendarle pojasnijo potek postopka. Včasih pa so ostali izzivi v konkretnem postopku enostavno prezahtevni, da bi se lahko sodnik s pojasnili posvečali vsakemu udeležencu posebej.

Moja osebna ocena je, da imajo sodniki in sodnice na družinskih oddelkih okrožnih sodišč poleg sodniške plati tudi tisto bolj človeško plat, da se zavedajo, da odločajo o usodi otrok in si iskreno prizadevajo, da bo za otroke, o katerih odločajo, najbolje poskrbljeno. Posledično se zavedajo tudi, da so za to pogosto, vsaj v delu življenja teh otrok, najbolj zaslužni prav rejniki. Prav tako sodniki vedo, da so v primerih, ko je otrok v času postopka že nameščen v rejništvo, prav rejniki tisti, ki lahko dajo najpomembnejše podatke o tem, kako se otrok dejansko počuti, kaj ga ogroža in kaj je v njegovo največjo korist in te podatke vendarle pridobijo tudi od rejnikov. Po tej človeški plati bi bilo prav, da rejnika v postopku temu primerno tudi upoštevajo, pa čeprav jim zakon tega izrecno ne nalaga.

V primeru, da (potencialnega) rejnika potek sodnega postopka skrbi, predlagam, da poišče strokovno pravno pomoč in za nasvet ali celo zastopanje v sodnem postopku, kjer je to glede na procesna pravila mogoče, zaprosi odvetnika. Pri tem naj se pozanima, če ima konkretni odvetnik izkušnje z družinskimi zadevami in področjem rejništva, saj gre po moji osebni oceni za pravna področja, ki so v odvetništvu pogosto zapostavljena in z njimi vsak odvetnik nima izkušenj. Odvetnik lahko skozi zgoraj opisana postopkovna pravila podrobneje razčleni določeno konkretno situacijo in preveri, ali se sodni postopek vodi, kot je treba. V primeru nepravilnosti lahko kot pooblaščenec rejnika, ki je ali bi moral biti udeleženec v sodnem postopku, ustrezno ukrepa in opozori na nepravilnosti. Odvetniška pomoč je sicer na žalost povezana tudi s stroški, saj postopkovna pravila, ki rejnikom odrekajo formalno udeležbo v določenih sodnih postopkih, pomenijo tudi, da za tovrstne postopke rejniki ne morejo pridobiti brezplačne pravne pomoči, da bi stroške odvetniškega zastopanja rejnika krila država.

Slovenski pregovor pravi, da beseda ni konj, zato ne bo nič narobe, če v primeru vprašanj in dilem vendarle tudi rejnik sam postavlja vprašanja neposredno sodniku. Pravno svetovanje in dajanje pojasnil sicer ni naloga sodnikov, vendar pa na krajša vprašanja oseb, ki se udeležujejo konkretnega postopka brez pravne pomoči, sodniki navadno kljub temu odgovorijo in dajo potrebna pojasnila. Res je sicer tudi, da ni nujno, da je vsakomur njihov odgovor všeč, kljub temu pa so sodniki v družinskih zadevah vendarle osebe, ki so se za sodniško službo na oddelku za družinsko sodstvo običajno odločile tudi zato, ker imajo več občutka in empatije za sočloveka.

Tanja Cirkvenčič, odvetnica

GLAS OTROKA V INDIVIDUALNI PROJEKTNI SKUPINI NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO SPODNJE PODRAVJE, ENOTA PTUJ

174. člen Družinskega zakonika določa, da sodišče staršem odvzame otroka in ga namesti k drugi osebi, v rejništvo ali v zavod, če je otrok ogrožen in je mogoče le z odvzemom v zadostni meri zavarovati njegove koristi in če okoliščine primera kažejo, da bodo starši po določenem času ponovno lahko prevzeli skrb za njegovo vzgojo in varstvo (Družinski zakonik, 2017, 174. čl.).

Za otroka v rejništvu večkrat govorimo, da ima ta dve družini – matično in rejniško. V času trajanja rejništva živi z dvema družinama, ob čemer potuje od ene do druge in nazaj. Otrok v rejništvu potrebuje pogovore, v katerih lahko pove, kaj si želi, kaj čuti, kaj misli in kako se razume v odnosu do obeh družin. V procesu pomoči je pomemben sogovornik, zato mu moramo omogočiti udeležbo in še pomembneje, poskrbeti za to, da bo imel otrok varen prostor, kjer bo lahko ubesedil svoje želje, misli in občutke (Čačinovič Vogrinčič, 2006).

Po odvzemu otroka in namestitvi v rejništvo strokovni delavci centra za socialno delo sodelujejo z otrokovo biološko družino, rejniško družino in otrokom. Ključen del sodelovanja je dobro vzpostavljen delovni odnos, ki omogoča, da skupaj z vsemi udeleženi raziskujemo in soustvarjamo želene izide. Odrasli se velikokrat znajdemo v vlogi, ko menimo, da sami vemo, kaj je najboljša za otroka ali ko otroku narekujemo, kaj mora storiti. Delovni odnos nam pomaga, da izstopimo iz te vloge, in nam daje priložnost, da vzpostavimo in vzdržujemo pogovor, kjer se lahko sliši otrokov glas in kjer lahko skupaj z otrokom soustvarjamo (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019).

Na Centru za socialno delo Spodnje Podravje, Enota Ptuj v okviru rejništva sodeluje več strokovnih delavk, in sicer socialna delavka s področja Spremljanje

rejništva, socialna delavka s področja Delo z matično družino, pravnica s področja Posebnega varstva otrok in mladostnikov ter psihologinja.

Sodelovanje z družino in otrokom se v okviru rejništva na našem centru za socialno delo začne že pred samo odločitvijo sodišča, da mora otrok iz družine. Ko s strani sodelavk, ki delajo na področju Posebnega varstva otrok in mladostnikov, strokovni delavki, ki delava na področju rejništva, prejmeva informacijo, da bo na sodišče podan predlog za namestitev v rejniško družino, pomagava pri iskanju rejniške družine. Sočasno se v sodelovanje z matično družino in otrokom vključi psihologinja (če ni bila vključena že prej) in začne s še intenzivnejšo pripravo otroka na odhod iz družine.

Ko strokovni delavki najdeva primerno rejniško družino in v primeru, da rejniške družine ne pozna (da je ta v pristojnosti drugega centra), seznanjanje z rejniško družino in obisk na domu opraviva sami. Če oceniva, da bi bila rejniška družina primerna za konkretnega otroka in je na sodišče podan predlog za izrek trajnejšega značaja, organiziramo obisk rejniške družine skupaj z otrokom. Če si rejniško družino želijo obiskati tudi starši, skušamo obisk rejniške družine organizirati na način, da tudi oni obišejo rejniško družino skupaj z otrokom. Na tak način se že pred odločitvijo sodišča vzpostavi sodelovanje med strokovnimi delavci, ki delamo na področju rejništva, matično družino in rejniško družino.

Do odločitve sodišča skuša psihologinja otroku, na način, prilagojen njegovi starosti in stopnji razvoja, razložiti, kaj se dogaja, kaj se bo zgodilo, kakšna je vloga sodišča, CSD, rejniške družine, matične družine ... Ob odločitvi sodišča, da mora otrok iz družine, in ob izvrševanju te odločitve se naš tim razdeli. Strokovna delavka, ki je do odločitve sodišča sodelovala z družino (v vseh primerih torej strokovna delavka s področja Posebnega varstva otrok, v primerih, ko smo v družini izvajali storitev, pa tudi strokovna delavka, ki izvaja

storitve), in psihologinja se v matični družini še dodatno pogovorita z otrokom z namenom priprave na odhod iz matične družine. Skupaj otroka nato pospremita do rejniške družine. Strokovni delavki s področja Spremljanje rejništva se v tem času odpraviva v rejniško družino in skupaj z rejniškimi starši pričakava otroka. Ob prihodu otroka v rejniško družino nekaj časa preživimo vsi skupaj. Ko ocenimo, da se je otrok sprostil, strokovne delavke rejniško družino zapustimo.

Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti centrom za socialno delo nalaga, da morajo takoj po tem, ko se otroka namesti v rejniško družino, organizirati sestavo individualne projektne skupine (v nadaljevanju IPS), ki načrtuje ustrezno in strokovno obravnavo otroka, ki je nameščen v rejniško družino, prav tako pa spremlja tudi njegov razvoj v novi družini. V njej sodelujejo strokovna delavka CSD otroka, strokovna delavka CSD rejnika, rejnik, starši in otrok (ZIRD, 2002, 35. in 36. čl.).

Na CSD Spodnje Podravje, Enota Ptuj prvo srečanje IPS izvedemo v roku enega tedna od namestitve, kamor so vabljeni otrok, rejniška družina in matična družina. Na prvem srečanju predstavimo namen naših srečanj, sprejmemo načrt pomoči otroku in dogovore, kako naprej.

Tekom spremljanja rejništva strokovne delavke timsko sodelujemo in menimo, da je to ključnega pomena. Na ta način si redno izmenjujemo aktualne informacije, po potrebi pa sklicujemo tudi interne strokovne time, kjer lahko izmenjamo (včasih) različna mnenja, si nudimo medsebojno podporo in soustvarjamo načrte svojega dela za naprej. Strokovne delavke z otroki razvijamo odnos na način, da jih obiskujemo (tako v rejniški družini kot tudi v matični, ko je otrok doma), se zanimamo za njihove dejavnosti in interese, se skupaj veselimo ob njihovih uspehih in jim nudimo podporo, ko so v »slabi koži«. Z vsemi otroci smo dogovorjene, da nas lahko kadar koli pokličejo, če bi se želeli z nami pogovoriti. Če pri otrocih prepoznamo stiske, jim omogočimo

tudi pogovor s psihologinjo. Pomembno je, da z otrokom opravimo individualne pogovore, ki največkrat potekajo v šoli, saj šolo ocenjujemo kot najbolj nevtralnno okolje za pogovor o tem, kako se otrok počuti v rejniški družini, v matični družini, na stikih, kaj želi in potrebuje ...

IPS se lahko po potrebi razširi za vse, ki jih potrebujemo v delovnem procesu pomoči (Čačinovič Vogrinčič, 2006). Tudi sami se v okviru individualne projektne skupine povezujemo s številnimi za otroka pomembnimi drugimi. Strokovni delavki sva v rednem kontaktu z vrtci, šolo, v nekaterih primerih še z zdravniki in drugimi zdravstvenimi delavci. Sodelovali smo tudi že s nogometnim trenerjem. Če je potreba, jih povabimo na srečanje IPS, vendar so ti na srečanju prisotni samo v delu, kjer je pogovor povezan z njimi, z njihovimi izkušnjami z otrokom oziroma v delu, kjer lahko pomembno prispevajo k načrtovanju pomoči za otroka. To pomeni, da pridejo na srečanje kasneje ali pa srečanje prej zapustijo. Menimo namreč, da je dovolj, da imajo zunanji strokovnjaki in pomembni drugi informacije, ki jih potrebujejo za svoje razumevanje otroka, ni jim pa treba vedeti vseh drugih podrobnosti, o katerih se pogovarjamo na srečanjih IPS. Slednje je pomembno tudi z vidika varovanja podatkov, še posebej pa zaradi zaščite koristi otroka in njegove zasebnosti.

Srečanja IPS na našem centru v primeru, da ni posebnih težav, sklicujemo dvakrat na leto, po potrebi pa tudi pogostejše. V obdobju med srečanji smo v rednem kontaktu z rejnicami in otroki ter z matičnimi družinami. Srečanja večinoma sklicujemo na centru za socialno delo, so pa kdaj že potekala tudi na domu rejniških družin. Na srečanjih sva običajno prisotni strokovni delavki s področja rejništva in strokovna delavka, ki sodeluje z matičnimi družinami, starši, rejniški starši, otrok, občasno pa tudi psihologinja, strokovna delavka, ki vodi postopek na sodišču (če je ta v teku) in drugi strokovnjaki, za otroka pomembni drugi. V primerih, ko se biološki starši srečanj ne morejo ali ne želijo udeležiti skupaj (npr. veljavne prepovedi približevanja, visoko konfliktni

medosebni odnosi), srečanja v primeru, če se otroci s tem strinjajo in si tega želijo, izvedemo v dveh delih, z vsakim staršem posebej. Kadar otroci povsem zavračajo katerega od staršev in odklanjajo vsakršne stike z njim ali strokovni delavci ocenimo, da to ni v otrokovo korist, staršev na IPS ne vabimo.

Otrokom na srečanju vsakič znova povemo, da smo tukaj zaradi njih, in jih tekom pogovora spodbujamo, da zmorejo ubesediti svoje občutke, želje in pričakovanja. Čeprav je srečanje IPS v osnovi namenjeno otroku, včasih zavzamemo mnenje, da mu prisotnost na srečanju ni v korist. Tako se odločimo predvsem v primerih, kjer gre za napetost v odnosih med rejniškimi in biološkimi starši, saj menimo, da je bolje, da morebitne konflikte razrešujemo sami, kot da otrok še dodatno občuti razpon med matično in rejniško družino. Na ta način se pri otroku ne povečuje občutek razdvojenosti med njegovima dvema družinama. Kadar otroci na srečanju IPS niso prisotni, jim pred srečanjem IPS omogočimo, da se pogovorimo sami, brez prisotnosti drugih članov IPS. Na tak način lahko vseeno podelijo vse, kar se jim dogaja, svoje občutke in izrazijo svoje želje za naprej, mi pa njihov glas zastopamo na srečanju IPS.

Meniva, da se naše dobro sodelovanje kaže predvsem skozi dobre odnose, ki jih imamo z rejniškimi otroki. Čeprav jim je bilo sprva težko hoditi na srečanja IPS, rejnice poročajo o tem, da jim na srečanja zdaj ni težko priti. Velika večina se na srečanju samostojno pogovarja z nami, na srečanju zmorejo ubesediti svoja pričakovanja in želje. Izpostavlja primer devetletne deklice, ki se je na srečanje IPS pripravila na način, da je doma sestavila seznam stvari, ki jih želi povedati, saj je vedela, da bo na srečanju slišana. Navkljub njenim začetnim negotovostim in stiskam zdaj zmore priti na center ter odločno, tudi ob prisotnosti staršev, povedati o svojih občutkih, pričakovanjih in željah. Ve, da smo tukaj zanjo, da jo v tem podpiramo in da ima ob nas prostor in čas, da se izrazi.

Čeprav imamo po našem mnenju precej dobro razvit način dela, se v zadnjem času soočamo z novimi izzivi, ki nam jih je po Družinskem zakoniku prineslo sodelovanje s sodiščem. Velikokrat je namreč ravno v tem delu oteženo naše delo v smislu upoštevanja otrokovega glasu. Čeprav je najin prispevek osredotočen na dobre prakse, je pomembno, da izpostavimo vsaj nekaj izzivov, s katerimi smo se soočali v zadnjem času. Meniva, da lahko tako, da med seboj podelimo tudi drugo plat, še dodatno izboljšamo sistem rejništva. Ob tem si želiva predvsem to, da bi se med CSD in sodiščem razvilo sodelovanje na način, da bi se povezovali kot enakovredni strokovnjaki in sogovorniki z namenom, da zavarujemo otroka in ob tem ne preslišimo njegovega glasu.

V enem od primerov smo na odločitev sodišča čakali tako dolgo (12 mesecev), da so matični starši in mladoletna otroka, ki so bili vsi že pripravljeni na to, da bosta otroka nameščena v rejniško družino, sami večkrat spraševali, ali in kdaj bosta otroka odšla. Celotna družina je sprejemala odločitev za namestitve, a so ves čas do odločitve sodišča živeli v veliki negotovosti, čeprav smo družini v tem času konstantno nudili veliko podpore. V drugem primeru je sodišče kljub našim poročilom, pričanjem rejnice in izvedeniškem mnenju, kjer je bilo enotno zastopano mnenje, da vrnitev otroka v matično družino otroku zaenkrat ni v korist, odločilo drugače.

Velikokrat na raznih srečanjih in posvetih govorimo o težavah zaradi dolgotrajnosti postopkov, a smo se znašli tudi v situacijah, ko so bile odločitve sprejete tako hitro, da sami nismo imeli možnosti zavarovati glasu otroka in njegove izkušnje. Zgodilo se je namreč, da je sodišče CSD o izdaji sklepa o namestitvi otroka v rejniško družino obvestilo v sredo, deset minut do 17. ure, sklep pa je bil izdan še isti dan. Sklepa tako nismo mogli izvršiti takoj, saj rejnice ni bilo doma, prav tako je bil otrok v rejniško družino nameščen, ne da bi imel možnost družino spoznati že prej, ker nam pred izdajo sklepa ni bil omogočen čas za pripravo otroka na odhod iz matične družine.

Še en tak primer je, ko je sodišče v primeru, kjer so tekli stiki pod nadzorom, na obravnavi, ki se je zaključila pol ure pred začetkom stikov, odločilo, da bo samo del stikov potekal pod nadzorom, preostali del pa bodo starši z otrokom preživeli sami. Strokovna delavka s področja Spremljanja rejništva sem nato takoj po obravnavi, med potjo na center, klicala rejnico, ki je otroka že prevzela v šoli. Rejnica je otroka vsaj na nek način na stike poskušala pripraviti v avtu, ob prihodu na center pa smo se skupaj s starši dogovorili, da stik pričnemo s polurno zamudo, saj je bil otrok ob prihodu na center zmeden. Na ta način smo psihologinji omogočili čas, da se je z otrokom pogovorila in ga v tem kratkem času poskusila čim bolj pripraviti na spremembo načina stikov. Otrok je ob tako hipni spremembi seveda doživel veliko stisko, saj se je zaradi preteklega nasilja v družini veliko varneje počutil ob prisotnosti strokovnih delavk, je pa ob podpori psihologinje nov način sprejel, sodeloval pri načrtovanju konkretnega stika in skupaj z ostalimi sprejel dogovore, ob kateri uri se bodo vrnili nazaj na CSD, kjer jih bo ponovno pričakala strokovna delavka. Strokovna delavka je ob koncu stika z otrokom naredila tudi kratko evalvacijo stika.

O zaznanih težavah pri sodelovanju s sodišči CSD Spodnje Podravje skupaj s sodiščem organizira redna letna srečanja, na katerih se skupaj s sodniki pogovorimo o koristi otrok tekom postopkov na sodišču. Kljub nekaterim izzivom, s katerimi smo se srečali ob sodelovanju s sodiščem, meniva, da tudi sodniki doživljajo stiske, saj smo se vsi skupaj znašli v novem sistemu, v katerem se moramo še naučiti sodelovati. Predvsem zaradi navedenih izkušenj pa bi si na našem centru želeli, da bi sodišča pri odločitvah strokovne delavce in delavke videla kot kompetentne sogovornike, hkrati pa bi nam omogočala čas, da otroke ob pomembnih odločitvah pripravimo na spremembe in jim na nek način olajšamo že tako težke izkušnje.

Najin prispevek zaključujeva s pozitivno izkušnjo, zato z vami deliva izseke iz intervjujev z dvema rejniškima otrokoma, s katerima je v sklopu svoje

magistrske naloge govorila socialna delavka Petra Hadžić Klasinc. Med drugim jo je zanimalo, ali imata otroka občutek, da sta bila tekom rejništva slišana s strani socialne delavke in drugih članov individualne projektne skupine. Na to vprašanje sta odgovorila (citirano): »Ja, so naju slišali. Vedno, kaj sva si želela.« »Ja, ker to, ko sma rejnici povedala, sma pol še na sestanki povedala. Pa tudi to, kar še rejnici nisma povedala.« Na vprašanje, kako sta se takrat počutila, pa sta povedala: »Kot da bi bil recimo predsednik države, ki me vsi poslušajo. In če smo se z mamo kaj pogovarjali doma, sem lahko tudi to potem povedal ... smo se potem lahko vsi skupaj pogovarjali.« »Da si pač povedal tisto, kaj si misliš, pa te nikoli niso prekinli, pa ti rekli, da pač ne moreš govoriti. Občutek je bil dober.«

Teja Sok, mag. soc. del. in Mojca Gojkošek, dipl. soc. del.

Center za socialno delo Spodnje Podravje, Enota Ptuj

VIRI IN LITERATURA:

Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Čačinovič Vogrinčič, G., Mešl, N. (2019). *Socialno delo z družino: soustvarjanje zelenih izidov in družinske razvidnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Družinski zakonik (DZ). (2017). Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNORG, 22/19, 67/19 – ZMatR-C, 200/20 – ZOOMTVI, 94/22 – odl. US, 94/22 – odl. US in 5/23.

Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD). (2002). Uradni list RS, št. 110/02, 56/06 – odl. US, 114/06 – ZUTPG, 96/12 – ZPIZ-2, 109/12 in 22/19.

OPOLNOMOČENJE MATIČNE DRUŽINE V SISTEMU REJNIŠTVA

Na Centru za socialno delo Spodnje Podravje, Enota Ptuj delam na področju varstva otrok in mladostnikov. Ker to področje obsega tudi delo z matičnimi družinami otrok v rejništvu, sem pred nekaj leti skupaj s pisarno prevzela zajeten kup spisov. Vsak spis pomeni "primer". Vsak primer pomeni človeka ali družino. Pomeni ljudi s konkretnimi stiskami in težavami. Nekateri pravijo, da ni dobro, da prebereš spis, preden začneš delati z uporabnikom. Da si pustiš, da si neobremenjen, »neokužen« z vsebino, kajti potem lahko lažje pristopiš. A vedela sem, da želim poznati zgodbe. Vedela sem, da bo mogoče težko, a sem želela iz njih potegniti tudi dobre stvari, vire moči, pozitivne pretekle dogodke, na katerih bomo lahko s starši otrok gradili naprej. Težko se je izogniti "grdemu", a pomembno je biti usmerjen v prihodnost. Situacije vsakega posameznega primera so bile res težke, pozitivnih stvari bolj malo, a sem se trudila gledati naprej. Bomo pa gradili znova, sem si rekla. Spomnim se enega izmed prvih terenov na tem delovnem mestu, prvega stika z mamami otrok, ki so bili v rejništvu. Po poti sem razmišljala o tem, kako me bo mama otrok sprejela. Upala sem, da bo dobila zaupanje vame, da se bo pri njej ponovno vzbudila želja oz. motivacija, da lahko sama nekaj naredi. Njeno sodelovanje sem potrebovala, želela sem ponovno pridobiti njeno zaupanje v pomoč in podporo, predvsem pa sem želela, da z dobro vzpostavljenim delovnim odnosom dobi vero v nadaljevanje procesa, ki ji bo dajala moč za soustvarjanje zelenih izidov. Ob tem so se postavljala vprašanja: a so mogoče to le moje želje, kaj si želi ona, kaj je ona sploh pripravljena narediti, kaj lahko naredimo skupaj, kaj si želijo njeni otroci. Prepričana pa sem bila, da bom v okviru svojih nalog in pooblastil naredila tisto, kar je bilo treba narediti in kar bom lahko naredila. To je bil moj prvi stik z gospo in vedela sem, da je treba vzpostaviti odnos, v

katerem bo čutiti zaupanje ... Vzpostaviti delovni odnos, ki varuje prostor za sodelovanje, in s tem dobre pogoje za učinkovito delo.

Že od začetka svoje študijske poti v tem programu s sabo nosim misel, ki sem si jo zabeležila na predavanjih: „Ni treba, da vemo, zakaj se je nekaj zgodilo. Predpostavljajmo, da je vedno mogoče nekaj spremeniti, da je mogoče najti spremembo, ki bo omogočila drugo spremembo.“ Tudi če je možnost majhna, je dovolj velika, da jo moramo vzeti v obzir.

Ko sem začela delati z matičnimi družinami otrok, ki so v rejništvu, je bilo delo na tem področju zame raziskovanje in odkrivanje novih možnosti za pomoč in podporo družini, ki je imela za seboj izkušnjo izgube, občutke žalosti, jeze, zamer, nemoči ... Na našem Centru za socialno delo se je v tistem obdobju delo z matičnimi družinami šele razvijalo. Kar ne pomeni, da se z družinami otrok, ki so bili nameščeni v rejniško družino z odločbo centra za socialno delo, ni delalo. Socialne delavke, ki so z družino sodelovale na področju ukrepov za vzgojo in varstvo otrok ter njihovih koristi, so z družino ohranile sodelovanje tudi po izdaji odločbe. Delo na področju dela z matičnimi družinami otrok, ki so v rejništvu, je prineslo mnoge spremembe. **Strokovna delavka s področja ukrepov za vzgojo in varstvo otrok ter njihovih koristi z družino sodeluje do izdaje sklepa o namestitvi otrok v rejniško družino, ko se njihovo sodelovanje zaključi. Prisotna je še na srečanju prve individualne projektne skupine, ko starše pospremi v nov delovni odnos z drugimi strokovnimi delavkami.** Starši tako v nadaljevanju sodelujejo z mano, ki skupaj z njimi soustvarjam možne, želene izide, in s socialno delavko na področju rejništva, ki spremlja izvajanje rejniške dejavnosti ter je bila v družino vključena ob samem predlogu za ukrep, in sicer z namenom iskanja najustreznejše rejniške družine za otroka. **Delo z matičnimi družinami otrok v rejništvu se je izkazalo kot dobra možnost predvsem za starše. Starši o sebi, svoji izkušnji, občutkih lažje govorijo z nekom, ki ob tej izkušnji ni bil prisoten.** Veliko jih je, ki se spoprijemajo z

negativnimi občutki jeze in niso pripravljeni na nadaljnje sodelovanje, sploh pa ne z osebo, ki je večkrat po njihovem mnenju edina kriva za odvzem otroka. Občutki, da se jim je zgodila krivica, so prisotni in močni, pogosto imajo tudi slabe izkušnje z dosedanjim procesom pomoči in podpore, ki so jo doživljali. Velikokrat se starši radi vračajo v preteklost in želijo dokazati, da sami niso prispevali k temu, da je otrok šel od doma. **Na Centru za socialno delo ne iščemo vzroka ali resnice, delujemo tukaj in zdaj. V preteklost se vračamo po dobre izkušnje. Staršem vedno znova razložimo razloge za odvzem, tolmačimo sklep, če ga ne razumejo itd. Ena najtežjih nalog je vzpostaviti uspešno in učinkovito sodelovanje z matičnimi družinami, njihovo sodelovanje pa potrebujemo.**

Delo z matičnimi družinami zahteva potrpežljivo tkanje zaupanja in dovolj časa za učenje novega. Z novim, drugačnim načinom dela, z drugo energijo lažje pristopijo k novemu delovnemu odnosu, s tem pa se poveča tudi njihova vera v dobre spremembe. Tudi socialne delavke s področja ukrepov pri vsakem primeru s starši delujejo v smeri, da ne bi bilo potrebno otroka umakniti iz matične družine in tako izčrpajo vse možnosti pomoči in podpore družini.

Ob mojem delu mi je večkrat prišlo na uho, da delo z matičnimi družinami tako nima nobenega smisla. Marsikdo ne verjame v dobre spremembe, na moč okrevanja in možnost spreminjanja razmer v družini. Še težje je razumeti razmišljanja, da si starši otrok, ki so v rejništvu, vrnitve svojih otrok ne zaslužijo po vsem tem, kar se je dogajalo v preteklosti, da naj otroci ostanejo tam, kjer jim je dobro – v rejniških družinah, kjer veliko bolje poskrbijo za otroke, kot bi zanje poskrbeli starši. **Z vsem spoštovanjem izražam priznanje in hvaležnost rejniškim družinam za pripravljenost otrokom dati družino, ki si jo zaslužijo. Nikakor pa ne smemo mimo dejstva, da je rejništvo začasen ukrep. Ukrep, kjer je možen in želen izid vrnitev otrok v matično družino. Starši imajo možnost, da spremenijo razmere, zaradi katerih so jim bili otroci odvzeti. In**

nujno potrebno je, da jim ob spreminjanju razmer in uresničevanju zelenih izidov nekdo pomaga. Nekdo, ki jih zmore podpreti ob najmanjšem možnem premiku k dobri spremembi. Preteklosti ne moremo izbrisati, za vedno bo prisotna v življenjih teh ljudi, katerim pomagamo, in tudi v življenjih vseh nas, ki pomagamo. Lahko pa iz preteklosti vzamemo le pomembno, uporabno, potrebno za uspešno delo. **Naj bo usmerjeno v prihodnost, ki si jo zaslužijo tudi matične družine otrok, ki so v rejništvu. Predvsem pa njihovi otroci.** In ker v prvi vrsti delamo v korist in za zaščito otrok, sem ob svojem delu vedno pozorna tudi na njih. Na otroke, ki s sabo nosijo bremena preteklosti, na otroke, kot je fant, s katerim sem pri ustvarjanju svojega magistrskega dela imela intervju in ki je o svoji in sestrini izkušnji povedal: „Midva sva se to v živo naučila, eni v šoli pa ne. Samo zdaj bom enkrat vse to pozabo in bom mel novo življenje.“ Kako zelo si želim, da bi imeli "novo", lepo življenje – intervjuvani fant in vsi drugi otroci, ki jih imam v mislih ob soustvarjanju zelenih izidov z njihovimi starši. **Večina otrok neizmerno hrepeni po svojih starših ne glede na izkušnjo, ki jo nosijo s seboj. Želja vrniti se domov ostaja. Ne glede na žalost, bolečino, travme ... želja ostaja globoko v njihovih srcih.** Sama sem verjela in še vedno verjamem v spremembe, v dobre spremembe. Tudi če starš nekaj časa ne more popolnoma prevzeti odgovornosti za rast in razvoj otroka, lahko prispeva ljubezen, ki bo otroke spremljala.

S tem, ko pomagamo matičnim staršem, pomagamo otroku. Otrok si najbolj od vsega želi funkcionalne starše.

Socialni delavci se na centru za socialno delo srečujemo po eni strani s starši, ki ne zmorejo, nočejo, predvsem pa ne znajo nekaj spremeniti. Začeti sodelovati po težkem življenjskem obdobju, izkušnji, obsodbi, nemoči je zelo težko. Delo z matičnimi družinami zahteva potrpežljivo tkanje zaupanja in dovolj časa za učenje novega.

Center za socialno delo si stalno prizadeva za uspešno sodelovanje z matično družino in skupaj se dogovarjamo za nadaljnje sodelovanje. Socialna delavka na področju dela z matičnimi družinami otrok, ki so v rejništvu, starše otrok vzpodbujam k sodelovanju, sooblikovanju izidov in soustvarjanju rešitev. Ko se starši konstruktivno odzovejo ob soočenju z namestitvijo otroka v rejniško družino, aktivno sodelujejo že ob sooblikovanju in načrtovanju zelenih izidov. **Socialna delavka izdelam za vsako družino posebej načrt dela in z načinom dela oz. z nadaljnjimi postopki seznanim starše otrok ter jih povabim k nadaljnjemu sodelovanju in se o možnosti sodelovanja z njimi tudi pogovorim.**

Načrt, ki ga izdelamo ob začetku sodelovanja oz. takrat, ko so na to pripravljeni starši, lahko kasneje tudi dopolnjujemo glede na spreminjanje razmer, ki se dogajajo v družini. Ko načrtujemo skupaj s starši, je njihova moč okrevanja večja, pridobivajo oz. ohranjajo vero v nadaljevanje procesa. Včasih starši delujejo nekonstruktivno in niso pripravljeni na sodelovanje z nami, takrat nadaljnje delo načrtujemo sami. V primeru, da so starši neodzivni dalj časa in ne kažejo nobene pripravljenosti po spremembi, socialne delavke raziskujemo možnosti, kako starše spet spodbuditi k nadaljevanju sodelovanja.

Že ob vključitvi v rejniški sistem socialne delavke staršem otrok nudimo podporo, jih spodbujamo in krepimo v njihovi moči. Informiramo in seznanjamo jih z raznovrstnimi oblikami pomoči in jih motiviramo za sprejem le-teh. **Socialne delavke staršem nudimo ogromno podpore, spodbud, ko jih seznanjamo z okoliščinami in jih soočamo s pričakovanji ter skupaj raziskujemo potrebne spremembe in odkrivamo možnosti za želene rešitve.** Ob raziskovanju potrebnih sprememb socialne delavke nemalokrat prevzamemo izvajanje urejanja pomoči oz. smo neposredne izvajalke pomoči družini, ko sodelujemo z drugimi službami. Ob urejanju zdravljenja zastopamo starše otrok, jih informiramo in jim nudimo pomoč pri iskanju stanovanja in jih

usmerjamo pri porabi sredstev. Ob informiranju in podpornem svetovanju socialne delavke skupaj s starši otrok iščemo odgovore in možne rešitve in jih seznanjamo z raznovrstnimi oblikami pomoči. Socialne delavke neposredno pomagamo matični družini tudi s tem, da mobiliziramo zunanje vire in se dogovarjamo za pomoč neformalne mreže. Nekateri starši imajo poleg otrok, ki so v rejništvu, tudi otroke, ki živijo z njimi doma in za katere prevzemajo popolno skrb. Ob neposredni pomoči matični družini in pri dogovarjanju za pomoč na centru za socialno delo, nikakor ne smemo spregledati teh otrok, ki so v družini. Starše z namenom, da zmorejo najbolje poskrbeti za te otroke, informiramo z različnimi oblikami pomoči, jim to pomoč predlagamo oz. tudi nudimo (pomoč pri šolskem delu, dnevni center za otroke in mladostnike, pomoč prostovoljcev, izvajanje laične pomoči družini, pomoč družini za dom ...). **Podporno svetovanje staršem oz. informiranje o podpori je za starše vir moči, socialne delavke jih tako krepimo v njihovi moči. Srečanja niso odvisna le od novih problemov ali neugodnih okoliščin v življenju posamezne družine, temveč je to proces, ki poteka skozi vse faze dela z matičnimi družinami otrok, ki so v rejništvu, in skozi vsa časovna obdobja dela z družino.**

Ob raziskovanju potrebnih sprememb strokovni delavci centra za socialno delo starše otrok, ki so v rejništvu, seznanjamo z raznovrstnimi oblikami pomoči in jih motiviramo, da najdejo tisto pravo pomoč zase ter jo sprejmejo, ob čemer nas vsekakor vodijo koristi in pravice otrok. Starše motivira ljubezen do otrok in njihova želja po vrnitvi v matično družino, in sicer tako da začnejo spreminjati svoje življenje, da bi bili v podporo in pomoč otrokom, da bi se lahko vrnili v matično družino. Velika motivacija staršem je vsekakor pohvala, čestitka, ko se socialna delavka skupaj z njimi veseli doseženega, jih ob tem pohvali, jim čestita, izrazi priznanje za dosežen napredek in s tem podpre njihova prizadevanja ob doseganju zadanih ciljev.

Matične družine zmorejo mobilizirati vire moči in prevzeti skrb za varstvo in vzgojo otroka na vsakokrat edinstven način, ki ga moramo spoštovati in podpreti, če je dober in učinkovit. Ob pomoči vseh udeleženih so se starši, nekateri prej, drugi kasneje, pripravljeni vključiti v svetovanje, uresničevati želene izide, imajo vedno večjo moč in voljo govoriti o sebi, o svojih zmožnostih. Ob dogovorih o izvajanju svetovalne pomoči oz. ob seznanjanju o le-teh so že sami spodbudniki za sooblikovanje izidov in zmorejo prositi za pomoč.

Kot v ostalih je tudi v sistemu rejništva potreben celosten socialnodelavski sistemski pristop. V individualni projektni skupini, ki povezuje vse člane rejniškega sistema v procesu soustvarjanja pomoči na način, da se otroci vrnejo v matično družino, je delo uspešno, če teče znotraj delovnega odnosa in je osredotočeno na intenzivno pomoč matični družini, ki sega iz dogovorov v individualni projektni skupini v socialno okolje. Individualna projektna skupina se zavezuje za soustvarjanje dobrih, zelenih izidov skupaj z vsemi akterji v celotnem rejniškem sistemu skozi cel čas trajanja rejništva. **Socialne delavke že na samem začetku sodelovanja omogočimo prostor in čas za spoznavanje staršev in rejnikov, za vsa vprašanja in dileme, saj bomo le tako lahko vsi skupaj delali najboljše za otroke. Vsak lahko pove o svojem videnju problema, omogočen je čas in prostor, da problem boljše razumejo in lažje soustvarjajo rešitve.**

Ob našem delu še posebej skrbno varujemo glas otroka in za to ob vsakem srečanju puščamo odprt prostor, otroka razumemo v njegovih željah in tudi skupaj z njim sooblikujemo želene izide.

Ob spreminjanju razmer v družini zaradi potreb otroka je treba poudariti tudi stike. Nekateri starši so sami pobudniki za stike med njimi in svojimi otroki, prihajajo na center za socialno delo samoiniciativno z željo po širitvi in novem dogovarjanju o stikih. Nekaterih staršev pa ni. Ni izražene želje po srečevanju

z otroki, razlogov je veliko. Ker sami ostajajo starši svojim otrokom, starševska skrb jim ni odvzeta in z roko v roki s pravicami obstajajo tudi dolžnosti, sploh pa zato, ker še vedno skoraj vsi otroci hrepenijo po svojih starših, ne glede na pretekle izkušnje, in si močno želijo videti svoje starše, z njimi preživeti nekaj časa, dan, vikend ali teden. **Socialne delavke veliko časa posvetimo pogovoru o stikih, o možnostih zanje in starše zanje seveda vzpodbujamo, motiviramo.** Vedno znova, če je potrebno. Včasih starši s svojimi otroki težko navežejo stik, sploh, če se iz različnih razlogov ne vidijo dalj časa. Ker težko najdejo ponovni stik s svojim otrokom, jih je treba kdaj pa kdaj k stikom vzpodbuditi, jih motivirati za izboljšanje delovanja. Na srečo je pa večina staršev tistih, ki si stikov z otroci želijo in konstruktivno sodelujejo ob dogovarjanju in načrtovanju stikov. **Bistvenega pomena je za starše motivacija rejniške družine.** Prav tako je pomemben prispevek rejniške družine in tudi dobra vzpodbuda matični družini za sodelovanje in soustvarjanje želenih izidov. **Če rejniki zmorejo sprejeti raznolike negativne občutke staršev, se jim zmorejo približati, jih nagovoriti vedno znova na spoštljiv način, potem zmorejo tudi oni kot sodelavci centra za socialno delo vzpodbuditi in povabiti starša k sodelovanju. Pomembno je, da je most med obema družinama varno speljan.** Za varen prehod skrbijo rejniki tudi tako, da se trudijo za pozitiven odnos do matične družine in pred otroki izkazujejo spoštljivo držo do njihovih staršev. Vsekakor pa smo socialne delavke tiste, ki vzpodbujamo ohranjanje vzpostavljenega pozitivnega odnosa med matično in rejniško družino in s tem varujemo prostor za varen prehod otrok med obema družinama.

Menim, da je delo z matično družino otrok, ki so v rejništvu, pomembno področje v okviru del in nalog posebnega varstva otrok in mladostnikov in v rejniškem sistemu. Skozi prakso je možno zaznati ogromno pozitivnih premikov, ki jih zmoremo soustvariti vsi člani individualne projektne skupine in nikakor ne moremo več govoriti o tem, da se na centrih za socialno delo z

oddajo otroka v rejniško družino delo z matično družino teh otrok ustavi. Ob zavedanju vseh udeleženih, da je rejništvo začasen ukrep, si lahko z vzpodbudo, vzajemnim sodelovanjem in s soustvarjanjem pri iskanju in uresničevanju rešitev skupaj prizadevamo, da matična družina ob podpori in pomoči vseh vpletenih zmore spremeniti svoja ravnanja in se opolnomoči za vrnitev otrok. Koncepti delovnega odnosa in izvirni delovni projekt pomoči zagotavljata dobre pogoje za podporo spremembam, ki jih potrebuje matična družina, da bi zmogla nazaj prevzeti skrb za otroka.

Petra Hadžić Klasinc, mag. soc. del.

KAKO PRISTOPITI IN KAKO POMAGATI OTROKOM, KI SO DOŽIVELI IZGUBO STARŠEV V TRAGIČNIH DRUŽINSKIH OKOLIŠČINAH FEMICIDA?

Uvod

Rejništvo je pogosto najboljša možna rešitev tudi za otroke po izjemno hudih in tragičnih družinskih dogodkih. Na srečo lahko rečemo, da je razumevanje položaja otrok, ki stopajo v rejništvo, v zadnjih desetletjih napredovalo. Danes mnogo bolje razumemo kompleksnost otrokovega doživljanja v rejniški situaciji. Prihod v rejništvo je za otroka obet pomoči in istočasno vstop v neznano situacijo. Tako se v otrokovem doživljanju prepletata dva vzporedna procesa: proces spoznava novih možnosti, ki se mu s prihodom v rejniško družino ponujajo, in ob tem proces poslavljanja od prejšnje situacije kot take, proces žalovanja. Začetno obdobje rejništva je za otroka čustveno izjemno intenzivno, polno negotovosti, strahov, dvomov, žalosti, upanja, hrepenenja, želja. Da bi vse to zmožel, otrok potrebuje podporo in razumevanje odraslih.

Za bolj tekoč in manj obremenjen začetek rejništva lahko veliko naredimo z dobro pripravo na takšno življenjsko spremembo. Kadar je to le mogoče, je smiselno to možnost dodobra uresničiti. Pogovori z biološkimi starši, z rejniškimi starši, z otrokom, skupni pogovori, spoznavanje novega bivanjskega okolja rejniške družine, vse to lahko otroku izjemno olajša vstop v rejniško družino. Še posebej pomembno je za otroka to, v koliki meri pri tem zmorejo sodelovati tudi njegovi straši.

Na žalost taka celovita priprava otroka na odhod od doma in staršev, ni vedno mogoča. Včasih nastopijo okoliščine, ko je socialna služba v situaciji, da mora v trenutku in nemudoma poskrbeti za otroka. Med temi okoliščinami je še posebej izstopajoča okoliščina femicida, ko otrok zaradi uboja izgubi mamo, in

kadar je storilec hkrati oče otroka, otrok izgubi tudi možnost oskrbe s strani očeta. V takih situacijah otroke v prvem trenutku običajno namestimo v krizne centre za otroke in mladostnike. V nadaljevanju pa so otroci največkrat nameščeni v rejniške družine; v času priprave na rejništvo potem še lahko poskrbimo za postopno spoznavanje otroka in rejniške družine, možnosti podpore otroku s strani bioloških staršev pa umanjajo oziroma se bistveno zmanjšajo. Kolikor manjše so možnosti podpore otroku s strani bioloških staršev (bodisi aktualna ali v bodoče možna podpora), toliko večja so bremena otrok, ki vstopajo v novo družinsko življenje.

V zadnjem obdobju smo se večkrat znašli v situacijah pomagati otrokom ob tragičnih družinskih dogodkih, ki so bili v svoji obremenilnosti v resnici izstopajoči. To so že omenjene situacije femicidov.

Femicid (uboj ženske) je skrajna oblika nasilja nad ženskami. Svetovna zdravstvena organizacija definira femicid kot umor na podlagi spola. Večina femicidov izvršijo partnerji oziroma bivši partnerji. Razen za samo žrtev ima femicid zelo težke in hude posledice za otroke žrtve. Ali je lahko kaj težjega, kaj bolj obremenilnega, kot je izguba mame v tragičnih okoliščinah? Težko si predstavljamo večjo stisko.

Takšne situacije v ospredje postavljajo vprašanje: **kako pomagati otroku, potem ko je izgubil enega oziroma oba starša, ko je bil pred tem mogoče vrsto let priča nasilju v družini, ko je bil mogoče celo priča uboju svoje mame?**

V članku bomo osvetlili, kako smo odgovor za prvi pristop k otroku v taki situaciji iskali strokovni delavci centrov za socialno delo. Menimo, da je to lahko zanimivo tudi za bralce Rejniškega glasnika najmanj iz dveh razlogov. Najprej morda za to, da bi bolje spoznali delo socialne službe, še bolj pa zaradi

tega, da bi lahko našli številne vzporednice s situacijo, ko v kontakt z otrokom stopajo tudi sami.

Prvi pristop k otroku v situaciji neposredno po dogodku femicida oziroma nasilne smrti otrokovega starša

V situacijah femicida oziroma smrti starša v nasilni situaciji smo strokovni delavci centrov za socialno delo pogosto prve osebe, ki smo pozvani za pomoč otroku. V tej izjemno težki situaciji smo vsakič znova pred nalogo iskanja najboljše in otroku in njegovim potrebam najustrežnejše oblike pomoči. Gotovo gre za eno najzahtevnejših nalog naše službe, zato se zdi smiselno, da za ta namen skrbno dopolnjujemo svoja znanja in se učimo iz naših izkušenj. Spodaj zapisana shema pristopa skuša odpirati pot povezave obojega: teoretičnih znanj in budnega reflektiranja naše prakse.

Osnovni namen, ki mu sledimo ob našem prvem kontaktu z otrokom, je, da sledimo vodilni ideji, ki izhaja iz nalog naše službe in bi jo kratko lahko povzeli z besedami: "otroku ob travmatični izkušnji stati ob strani in mu sporočiti, da se bomo zanj potrudili po svojih najboljših močeh, da bomo zanj poskrbeli tako, da bomo sodelovali z njim in njemu pomembnimi osebami; da ga bomo vključevali v iskanja rešitev, ga o vsem pomembnem obveščali in skušali kar najbolj pozorno upoštevali njegove potrebe in koristi".

Pri tem je izjemnega pomena naša naravnost. K otroku pristopamo počasi, kar se da umirjeno, empatično in z zavedanjem, da se otroci, ob pomoči in podpori odraslih, zmorejo soočati tudi z zelo hudimi situacijami in težkimi izgubami.

Skladno z osnovno idejo pomoči si koraki pristopa sledijo v nekakšnem naravnem vrstnem redu.

1. OTROKU SE NAJPREJ PREDSTAVIMO.

Predstavimo se osebno (ime, poklic) in kot predstavnica-k socialne službe, ki "skrbi za otroke v situacijah, ko otroci to potrebujejo, in ki skupaj z otroki in njihovimi pomembnimi osebami išče rešitve zanje".

Če smo kdaj prej že bili v kontaktu z otrokom in njegovo družino, se povežemo s temi preteklimi izkušnjami ... npr. "Ne vem, ali se spomniš, enkrat sem bila skupaj s sodelavko pri vas doma?"

Otroka povprašamo, spodbudimo, da se predstavi tudi sam: pove svoje ime, starost in kar morda spontano ob tem doda.

2. **Z OTROKOM SE POGOVORIMO O RAZLOGU ZA NAŠ PRIHOD.** Na primeren način povzamemo, kar vemo o dogodku, kar so nam povedali, ko so nas poklicali. Pri tem ne navajamo podrobnosti, npr.: ".... povedali so, da se je nekaj hudega zgodilo/dogajalo danes pri vas ..." in čakamo na reakcijo, na otrokovo pridružitve, potrditev z njegove strani ... potem počasi nadaljujemo v smeri ubesedenja tragične posledice dogodka, npr.: "... so povedali, da je bilo tako hudo, da je mama umrla ...". Različno stari otroci znajo ob tem različno reagirati, npr.: 14-letnica prikima, 6-letnik reče: "mamica spi"... V pogovoru smo sočutni, sprejemajoči, umirjeni, skušamo spodbujati varnost, puščamo pavze, tišine in tako damo možnost, da otroci spontano kaj rečejo. Morda bodo povedali nekaj, kar je ta trenutek zanje obremenilno, težko ... Pomembno je, da otrok čuti, da ga slišimo, da smo z njim ... Otrokova reakcija (npr. jok, drhtenje, panika ...) lahko spontano pobudi tudi telesni kontakt; v tem primeru temu občutku sledimo in smo pozorni (npr. če se otrok spontano nasloni na nas, ga objamemo, morda z njim obsedimo v tišini ... ali pa to morda tudi ubesedimo - npr.: "A ti je v redu tako?" Bistveno je, da telesni kontakt sledi otrokovi potrebi.
3. Ko smo se z otrokom spoznali, se z njim povezali s kratkim pogovorom o trenutni situaciji, **POSKRBITO ZA OSNOVNE POTREBE OTROKA – TUKAJ IN SEDAJ** (pijača, hrana ...) To je za otroke pomembno, tako z vidika počutja kot z vidika sporočila; to so prve aktivnosti, ki pomenijo takojšnjo potrditev tega, kar smo jim uvodoma povedali (t.j. da smo tukaj za njih in da bomo zanje poskrbeli). Če ocenimo, da bi otrok potreboval pomoč zdravstvene službe, se o tem pogovorimo z otrokom in se povežemo z zdravnikom.

4. V naslednjem koraku IŠČEMO ZAČASNO NAMESTITEV V OSKRBO.
V pogovoru z otrokom preverimo, ali obstaja oseba, s katero je toliko povezan, da bi bilo zanj najbolj naravno in najlažje, da bi v tem prvem trenutku poskrbela zanj; če take osebe ni, se usmerimo v iskanje drugih možnosti namestitve (KCM, Palčica).
Če je več otrok, v tem prvem trenutku težimo k temu, da je prva začasna namestitev takšna, da sorojenci lahko ostanejo skupaj. Otroke sproti seznanjamo o našem iskanju in dogovarjanju (npr.: "skušali bomo najti tako možnost, da boste lahko šli vsi skupaj, poklicali bomo KCM" ...)
5. V času, ko urejamo vse za namestitev, je pomembno, da ostaja ena od strokovnih delavk z otrokom in v tem času lahko PREVERIMO OTROKOVE TRENUTNE SKRBI IN VPRAŠANJA, ki se mu porajajo. Otroku damo možnost različnih vprašanj, ki ga begajo (npr.: kdo bo poskrbel za psa, ali bo šel oče v zapor, bo lahko dobil igrače, zvezke ...?). Ta vprašanja so morda že prvi otrokovi poizkusi preverjanja, koliko lahko sam vpliva, koliko lahko prispeva h kontroli situacije, zato je pomembno, da otrokova vprašanja jemljemo resno in jih razrešujemo; kadar so vprašanja povezana z ravnanjem drugih služb (npr. policije), jih sproti preverjamo in odgovore na primeren način posredujemo otroku.
6. Ko najdemo možnost začasne namestitve, OTROKU PREDSTAVIMO ZAČASNO NAMESTITEV, NAČIN PREVOZA IN SPREMSTVA. Ob tem preverimo, kaj so tiste najbolj nujne stvari, ki jih potrebuje s sabo že v tem trenutku (npr. zdravila ali kakšne druge nujne pripomočke, ki jih otrok potrebuje, pa jih ne moremo nadomestiti, npr. očala ...).
7. Skozi ves čas prvega kontakta skušamo pri otroku spodbujati občutek zanesljivosti in varnosti, zato je pomembno, da pred odhodom v okolje začasne namestitve OTROKU POVEMO, KAKO BOMO SODELOVALI V PRIHODNJE, otroku povemo, kaj bo jutri, kaj v naslednjih dneh čim bolj določno, npr.: "te bom poklicala, pridem-o na pogovor, bom govorila z ...".

8. Tako pridemo do trenutka, ko je čas, da OTROKA POSPREMIMO V ZAČASNO NAMESTITEV.
9. OB ZAKLJUČKU TEGA PRVEGA KONTAKTA Z OTROKOM (ob namestitvi v začasno oskrbo) se od otroka poslovimo in kratko ponovimo zagotovilo o sodelovanju in zaključimo s sporočilom o naslednjem kontaktu (npr. sedaj se lepo odpočij, jutri pa: pridem /pride/ pridemo/ se vidimo ...).

Vsaka življenjska situacija femicida oziroma smrti starša je seveda posebna in se izrisuje na svoj način. Nekatera vprašanja in izzivi pa so vendarle univerzalni, skupni. Tako kot smo se zgoraj spraševali o prvem pristopu k otroku, ki je ostal brez podpore staršev, tako bomo v nadaljevanju dodali še razmišljanje o tem, kaj je v teh primerih pri nujenju pomoči otroku pomembno v prvih dneh in tednih po smrti otrokovega starša.

Pomoč otroku v prvih dneh in prvih tednih po tragični smrti starša

V prvih dneh po smrti starša sta pomembni pomoč in podpora otrokom, da so lahko vključeni v obrede poslavljanja. Včasih situacija narekuje, da pomagamo otrokovim pomembnim odraslim, da otroka spremljajo na obred slovesa (pogreb); včasih pa, ko ne najdemo otrokovih drugih pomembnih odraslih, s katerimi bi otroci želeli biti v teh prvih dneh, otroka na obred slovesa pospremimo tudi sami. V nobenem primeru se ne bi smelo zgoditi, da bi bil otrok izključen iz obreda slovesa, pogreba, svojega starša. Ta vklučitev v osrednji ritual poslavljanja od umrlega starša je za otrokovo bodočnost izjemno pomembna.

Perspektiva otrok je vezana na konkretnost, na opažena dejstva, zato je posebej pomembno, da jih vključujemo v procese in obrede žalovanja, da jim priskrbimo doživljanje ritualov in simbolov, da jim pomagamo, da si zapomnijo. Obred pogreba je nekakšen konkreten zapik/gradnik za kasnejše predelave dogodka in za proces žalovanja. Poleg tega otroci včasih mislijo, da odraslim ni mar za tragični dogodek smrti njihovega starša, če jih ne vključijo v obrede pogreba in če odrasli pred otroki ne pokažejo svoje žalosti ob dogodku.

Kmalu, že v prvih dneh po pogrebu, pa sledi skrb za "normalizacijo življenja", za vračanje v običajno dnevno rutino. Kolikor je možno, se približujemo rutini, ki jo otroci že poznajo (npr. vrnitev v vrtec, v šolo); vse to z namenom, da otrokom prebudimo občutek, da se kljub težki izkušnji življenje nadaljuje. Pomembno je, da skrbimo tudi za otrokov občutek varnosti. V največji možni meri zagotavljamo stalnost oseb, ki skrbijo za otroka, zagotavljamo zanesljivost obljub, ki jih damo otroku, zanesljivost dogovorov z otrokom. Otroka vključujemo v načrte za njegovo bodočnost in ga sprotno informiramo o vsem, kar se zanj pomembnega dogaja. Skupaj z otrokom oblikujemo strukturo dneva, načrtujemo, kaj vse bomo čez dan počeli, postorili. Glede na težko obdobje, ko se otrok sooča z mnogimi neprijetnimi čustvi, skrbimo tudi za to, da poleg obveznosti načrtujemo tudi zanj vabljive in sproščujoče aktivnosti. Načrtovanje in uresničevanje načrta je samo po sebi velikega pomena, saj spodbuja občutek predvidljivosti in zanesljivosti; otrok počasi spet dobiva občutek večje kontrole nad življenjem in tudi tako se jača otrokov občutek varnosti v novi situaciji.

Pri načrtovanju dnevnih aktivnosti je pomembno, da "sledimo" otroku, da otroka opazujemo in pri otroku preverjamo tudi njegova pričakovanja in hotenja. Pomembno je, da čuti, da je vključen in upoštevan. O samem dogodku in smrti govorimo toliko, kot prinese sam kontekst dogajanja in kolikor je to pobuda s strani otroka; naša glavna naloga ostaja opora in pomoč otroku.

Namesto zaključka še misli o nadaljnji pomoči

Dogodek tragične smrti starša je za otroka izjemno obremenilen, travmatičen. V članku smo se posvetili času neposredno po samem dogodku smrti: prvemu pristopu k otroku in razmišljanjem o pomoči otroku v prvih dneh in prvih tednih po smrti starša. Ob zaključku bi rada poudarila, da je to seveda šele dober začetek pomoči otroku. V nadaljevanju bo seveda pomembno, da bo otrok imel dobro in zanesljivo vsakodnevno oskrbo odraslih oseb, s katerimi bo lahko oblikoval naklonjene odnose. Glede na kompleksnost otrokove prizadetosti ob dogodku, ko gre za sumirajoče učinke travmatičnosti dogodka in žalovanja po izgubi mame, pa bo pomembno tudi, da bo dobil ustrezno terapevtsko pomoč.

V primerih, ko je storilec otrokov oče, pa nas v nadaljevanju čaka izjemno zahtevna in dolgotrajna naloga spremljanja in pomoči otroku pri (pre)oblikovanju odnosa z očetom, ki bo kaznovan in bo dobršen del življenja v zaporu.

Ob vsem tem ne gre spregledati dejstva, da je dogodek, ko otrok v situaciji uboja izgubi mamo (starša), obremenilen tudi za odrasle, ki se znajdemo v vlogah pri pomoči otroku. Stati ob strani otroku v tako težki situaciji je zahtevna naloga. Vprašanje smrti je pač obče človeško vprašanje in kot tako nagovarja sposobnost iskrenega človeškega kontakta. Gre za soočanje s tem, da se s smrtjo mame oziroma bližnje osebe sooča otrok, ki jo za svojo rast in razvoj še nujno potrebuje. Bomo uspeli otroka podpreti, mu pomagati? Odgovornost je izjemno velika. Menim, da bi bilo prav, da bi že od samega začetka soočanja z nalogami pomoči otroku v takšni situaciji (op. že v timih za družino v okviru socialnih služb) vladalo prepričanje, da s tako težkimi in kompleksnimi nalogami nihče ne sme ostati sam. Tako naravnost bi bilo potem potrebno prenesti tudi v nadaljevanje izvajanja oskrbe in pomoči otroku. Le z dobrim sodelovanjem vseh otrokovih pomembnih oseb (v vlogah izvajanja vsakodnevnih skrbi za otroka in v vlogah različnih obravnav za pomoč otroku) lahko naredimo potrebno varno in podporno mrežo za otrokovo okrevanje in nadaljevanje življenja.

Andreja Križnik Novšak, univ, dipl. psih, spec. psih. svet.
sistemska družinska terapevtka, supervizorka za področje
socialnega varstva

Viri:

- Bowlby, John (1991). Attachment and Loss: Volume3, Loss. London . Penguin Books.
- Young, Marlene A. (1996). Working with Grieving Children After Violent death: A guidebook for Crime Victim Assistance Professionals. Washington D.C., Office for Victims of Crime Resource Center.
- Andreja Križnik Novšak. Reflektirana praksa ob primeru dela na Centru za socialno delo Posavje, Enota Sevnica (2022).

PRIZNANJE ZA DOLGOLETNO IN USPEŠNO IZVAJANJE REJNIŠKE DEJAVNOSTI

Marija Zver iz Turnišča

Marija Zver je rejnica od leta 2013, ko je novembra zaključila usposabljanje za rejnico in že naslednji mesec so Zverovi v svoj dom sprejeli prvega otroka. Oktobra 2016 je postala poklicna rejnica. V rejništvu je imela doslej 4 otroke, trenutno pa v njihovi družini živijo še trije otroci. Svoje rejniško delo je začela s skrbjo za nečaka, kasneje pa se je odločila še za več otrok.

Takole opisuje njene sposobnosti za rejništvo njena socialna delavka v predlogu za priznanje: »Marija Zver je topla, prijazna, odprta in komunikativna oseba, ki rada pomaga drugim ljudem. Svoje delo opravlja odgovorno in zavzeto. Rejnico odlikuje prepoznavanje otrokovih potreb, otrokom se zna približati in prepoznati, kaj je v korist otroka. Sprejema njihovo drugačnost, jim daje podporo pri njihovi osebni rasti in dvigu samozavesti. Otroke podpira in jim omogoča, da razvijajo svoje

sposobnosti in talente. Eden od otrok trenira košarko, drugi nogomet. Do otrok je strpna, jim zna prisluhniti in jim nuditi oporo. Izkazuje jim ljubezen, naklonjenost, sprejemanje, toplino in ustrezno čustveno bližino. Dobro prilagaja svoj pristop značilnostim otroka, njegovim potrebam in njegovemu razvojnemu obdobju.

V odnosu z drugimi je sodelovalna, sodeluje z dvema srednjima šolama in eno osnovno šolo, v katere so vključeni njeni otroci. Otrokom pomaga pri učenju, jih spodbuja k vključitvi v razne izven šolske dejavnosti, uči njih ročnih spretnosti in jih navaja na delo.

Marija Zver in njena družina so pri otrocih, ki so jih sprejeli v svojo družino, dosegli velik napredek na čustvenem, vzgojnem in zdravstvenem področju.

Marija spodbuja in omogoča stike med otroki in starši, tudi na svojem domu. Starše sprejema takšne, kot so, in ima do njih primeren in spoštljiv odnos.

Rejnica aktivno sodeluje s CSD, redno in aktivno sodeluje v skupini rejnic in rejnikov, Udeležuje se vseh izobraževanj in dogodkov, ki jih organizira njen pristojni CSD Pomurje, Enota Lendava, je aktivna članica Rejniškega društva Slovenije, Aktivno je sodelovala tudi pri srečanju na temo rejništva in iskanju možnosti za izboljšanje sistema rejništva, sodeluje z mediji in s tem pomembno pomaga pri promociji rejništva.«

Zame je velika nagrada, da so mi bili otroci sploh zaupani

Spoštovana ga. Marija, vaša strokovna delavka vas je kot rejnico zelo lepo opisala, kako pa bi vi predstavili sebe in svojo družino?

Rejnica sem že od 2013. leta. Trenutno imam v rejništvu tri otroke, stare 18, 15 in 13 let. Takšna sem v resnici, kot me je opisala strokovna delavka.

Kaj vam pomeni nagrada in priznanje za delo, ki ste ga prejeli?

Priznanje mi pomeni veliko. ***Zame je velika nagrada, da so mi bili otroci sploh zaupani v skrb***, da so verjeli vame, da bom delala dobro in se trudila po svojim močeh.

Kaj vas je najbolj navdahnilo, da ste se odločili za rejništvo?

Za rejništvo sem se odločila, ker sem ostala brez službe in sem hotela pomagati otrokom, jim dati družino in jih usmerjati na samostojno pot. Žal mi je, da tega nisem naredila že prej.

Kaj vas v rejništvu najbolj osrečuje in kaj je tisto najtežje?

Srečna sem, ko gledam otroke zadovoljne, srečne, vesele, ko te objamejo in ti rečejo, da te imajo radi. Ker imam dva otroka iz romske skupnosti, mi je najtežje gledati, ko pridejo domov žalostni zaradi zbadanja (npr. da so Romi ...).

Kaj za vas pomeni dobro opravljati rejniško dejavnost? Kakšen je po vaši oceni primeren rejnik ali rejnica ali rejniška družina?

Rejniško dejavnost moraš opravljati iz srca, moraš imeti čut za otroka, biti potrpežljiv, sprejeti ga takšnega, kakršen je. Pomembno pa je tudi dobro sodelovanje s starši. Pri vsem tem pa seveda ne gre brez pomoči celotne družine.

Kako ocenjujete sedanjo organiziranost rejništva v Sloveniji? Kaj je urejeno dobro, kaj pa je nujno spremeniti ali še dodatno urediti tako v dobrobit otrok kot rejnikov?

Mislim, da bi se moralo kaj spremeniti. Ko je otrok star 18 let in nadaljuje šolanje, nima pri rejnikih začasnega prebivališča, seveda če stanuje v domu. S tem so veliki problemi s pošto. Še večja luknja pa je po končani srednji šoli. Otrok je še premlad, da bi lahko zaživel na svojem. Takrat bi še rabil veliko

podpore. **Menim pa še, da bi bilo potrebno spremeniti celoten sistem rejništva**, vključno s plačilom rejništva, saj se dvigujejo življenjski stroški. Pa tudi nimamo pravice do regresa, dopusta, kredita ...

Kako je rejništvo sprejeto in poznano v vašem okolju? Ali družba na splošno po vaši oceni daje dovolj priznanja in podpore rejnikom oziroma rejniškim družinam?

V našem okolju je rejništvo sprejeto in dobro poznano. Smo namreč kar tri rejnice v enem kraju. Najdejo pa se tudi takšni ljudje, ki imajo predsodke o rejništvu.

Sedaj veliko govorimo o pomanjkanju rejniških družin. Kako bi morali te družine po vašem mnenju privabiti in kaj bi vi svetovali potencialnim rejnikom, ki se na novo odločajo za to pot?

Naj se odločijo za rejništvo, saj je to zelo lep poklic. Ampak morajo imeti čut za otroka, saj je vsak otrok drugačen, vsak ima svojo zgodbo. Poleg tega pa je potrebno sprejeti tudi njihove starše, sorodnike.

Kaj vam pomeni sodelovanje v Rejniškem društvu Slovenije?

Da lahko sodelujemo na različnih prireditvah, saj se otroci tam med seboj spoznajo in prepoznajo, da niso samo oni v rejništvu. Izmenjajo si tudi kakšne besede in izkušnje.

Ali imate še kakšno misel ali sporočilo za bralce Rejniškega glasnika?

Ne, na koncu bi se še samo enkrat zahvalila za zaupanje in dobro sodelovanje s CSD.

Intervju pripravila: Maksimiljana Mali

Lesinšek Igor iz Pišec

Lesinšek Igor je eden redkih moških, ki so nosilci rejniške dejavnosti. Seveda pa vemo, da rejništvo izvaja celotna družina in tudi CSD Posavje, Enota Brežice navaja v svojem predlogu za priznanje gospodu Igoirju, da si priznanje za rejniško dejavnost v enaki meri zasluži tudi njegova žena gospa Mihelka Lesinšek. Lesinškova družina opravlja rejništvo že 17 let, doslej so imeli v rejništvu 8 otrok. Trenutno imajo v rejništvu dva otroka in posvojeno deklenco, ki je bila pri njih tudi sprva v rejništvu. Seveda pa je njihov dom odprt prav za vse otroke, ki so bili pri njih in le-ti tudi večkrat pridejo nazaj na obisk ali po kakšen nasvet.

Igorja in celotno družino odlikuje to, da vse otroke sprejemajo takšne kot so, z vso njihovo zgodovino in »prtlljago« ter jim počasi in z veliko občutka lajšajo njihova bremena. Rejnika Igor in Mihelka Lesinšek inovativno iščeta vedno nove pristope za vsakega otroka ter nadvse strpno tketa stike s sorodniki otrok, kjer je le mogoče. Kot družina so vsi zelo aktivni, vključujejo se v okolje in tudi otrokom nudijo odprt dom in jih podpirajo pri vseh njihovih talentih in interesih.

Igor in njegova žena se redno izobražujeta ter sodelujeta pri vseh aktivnostih v CSD, pripravljena sta bila predstaviti svoje izkušnje pri iskanju novih rejnikov in sodelovati z mediji pri promociji rejništva, ki ga je izvajal CSD.

»Veliko lepega je bilo v vseh teh letih, bili so vzponi in padci, zmage in porazi. Ima pa Igor posebno in dobrodošlo lastnost, da na težave, ovire in na življenje nasploh gleda optimistično, išče rešitve, ne problematizira. Krasijo ga smisel za

humor, odprta naravnost in velika odprtost za sprejemanje. Opazna je povezanost, razumevanje, sodelovanje, podpora eden drugemu, dobro razumevanje z ženo in tudi z ostalimi člani v družini» je v predlogu za priznanje napisala socialna delavka CSD Posavje, enota Brežice in s temi besedami slikovito in predstavila odlike Lesinškove družine.

Pogovor z Igorjem in Mihelko Lesinšek

Za pogovor sva se dogovorila po telefonu zjutraj, potem ko sta z ženo odpravila otroke v šolo. Pri pogovoru sta sodelovala oba. Že takoj v začetku je pogovor stekel zelo sproščeno, saj je iz Igorjevega glasu vela vedrina, malo se je pošalil, zadaj pa se je slišal ženin smeh. Dejala sta, da delata veliko stvari skupaj, predvsem pa rejništvo, le da je on uradni nosilec rejniške dejavnosti, Poudarita, da je za rejništvo potrebna aktivnost celotne družine. Tudi na vsa izobraževanja za rejništvo prihajata oba. Tako kot CSD je tudi gospod Igor poudaril, da priznanje ni le njegovo, pač pa tudi ženino.

Igorja si človek zapomni zaradi njegove vedrine in humorja: tako sem si ga zapomnila jaz iz srečanj na izobraževanjih in tako ga je predstavila tudi njegova socialna delavka. Ko sem ga vprašala, kako pa bi on predstavil sebe in svojo družino, se je pošalil, da so kot na »avtobusni postaji«. So odprta družina, imajo veliko komunikacije z ljudmi, saj se mimo njihove hiše nikakor ne more, da ne bi prišel še k njim malo na obisk. Takšna je bila njegova mama, vedno dobre volje, vedno klepetava, vendar je imela ob tem vedno vse urejeno. To je pri njej občudoval. Žena Mihelca je povedala, da izhaja iz velike družine in v srečevanju z ljudmi prav uživa. Skratka življenje družine Lesinšek je dinamično in pozitivno naravnano. Pri vsem tem je prav da omenimo, da je gospod Igor invalidsko upokojen zaradi težav z vidom, ki jih ima že od mladih let. Marsikdo bi ob tej diagnozi izgubljal pogum, Igor pa je še vedno optimističen in ustvarjalen. V zadnjih letih je postal tudi igralec v vaški igralni sekciji.

Odločitev za rejništvo

Za rejništvo sta se Lesinškova odločila, ko je bil njun edini sin star 6 let. Želel si je družbe. Rejništvo sta poznala, saj so to dejavnost izvajali v družini Igorjeve tete, ki živi nedaleč od njih. Ko se je moral Igor invalidsko upokojiti je bil najprej varuh otrok na domu. Varoval je otroke, ki niso dobili vrtca in so bili pred vstopom v šolo, pa tudi mlajše. Pazil jih je tudi več skupaj. Otroke ima res rad in uživa z njimi. Tako so se odločili tudi za rejništvo. Želeli so si fanta, vrstnika sinu in ga res dobili. Najprej so imeli vikend rejništvo, potem pa je deček izrazil željo, da bi ves čas ostal v njihovi družini, ne le za vikende. Bil je kar nekaj časa pri njih, potem se je vrnil k mami. Od takrat v njihovo družino prihajajo sama dekleta. Eno deklico, ki je pri njih od rojstva, so po nekaj letih rejništva posvojili. Za deklico je bilo urejena nekakšna odprta posvojitev, saj je imela nekaj časa še stike s starši. Sedaj imajo v rejništvu še dva otroka, šolarja, ki imata res težko zgodbo in potrebujeta veliko pozornosti.

Skrb za otroke, kaj je v rejništvu najlepše, kaj je težko

Igor je poudaril, da pri vzgoji otrok največ doseže s svojim humorjem, za katerega pravi da je »blagoslov« pri vzgoji. Poudari, da je pomembno tudi, da pri otrocih ne jemlješ vse takoj zelo resno in kot nerešljivo težavo. **Človek mora otroka sprejeti sproščeno, biti potrpežljiv, ga podpreti in bo sproščen tudi otrok.** Pravi, da je najlepše v rejništvu, ko te otroček pogleda s tistimi velikimi jasnimi očmi, te objame....Lepo je tudi, ko se otroci, ki so bili nekoč pri njih še vedno vračajo. Takrat točno veš, da so se otroci v družini dobro počutili, da si jim bil vzgojna avtoriteta, svetovalec in tudi prijatelj in jim to ostaja še naprej.

Ko ga vprašam, kaj je v rejništvu najtežje, ali tudi on meni tako kot večina rejnic in rejnikov, da so to stiki, Igor takoj poudari, da zanj stiki niso težava. Biti moraš spoštljiv in potrpežljiv do staršev, pa vedno gre. Seveda so otroci po stikih marsikdaj drugačni, imajo težave in vprašanja, vendar jim je v tem primeru potrebno ponuditi možnost pogovora in jih razumeti.

Kaj potrebujejo rejniki

Ko ga vprašam, kako ocenjuje organiziranost rejništva v Sloveniji, kje rejniški sistem potrebuje nujno spremembo oba z ženo hkrati poudarita potrebo po **psihoterapevtski pomoči otrokom**. Le to je potrebno otrokom ponuditi in organizirati takoj, ne čez eno ali dve leti. Njegova otroka imata res zahtevno zgodbo in so jima s pomočjo CSD organizirali psihoterapevtsko pomoč iz privatne mreže, ki jo plačujeta delno onadva, delno so našli sredstva v CSD, s tem, da je dotična izvajalka pomoči zelo znižala ceno. V javni mreži bi prišla otroka na vrsto mnogo kasneje in še potem menda samo enkrat na tri mesece. Kako naj se potem vzpostavi zaupni odnos med terapevtom in otrokom, če se komaj poznata? To je potrebno spremeniti, po Igorjevem mnenju bi potrebovali psihoterapevtsko pomoč vsi otroci iz rejništva, saj vsak preživlja svojo mučno zgodbo in rejniki sami temu niso vedno kos. Z njegovim predlogom se strinja tudi njegova žena Mišelka. **Otroci v rejništvu bi potrebovali prioriteto psihoterapevtsko obravnavo v javnih zavodih** in tudi v šoli, kadar se tam pojavijo težave.

Igor in Mišelka tudi predlagata, **da se v novi zakonodaji uredi več pooblastil rejnikom**. Onadva imata izkušnjo, da za otroka, za katerega skrbiš in gre v srednjo šolo, ne moreš urediti transakcijskega računa, ki ga otrok potrebuje, To ni možno niti v primeru, da bi mu sam želel nakazati kakšna sredstva kot darilo ali stimulacijo za varčevanje. Igor poudari, da ni prav, da se moraš ves čas ukvarjati s tem, kaj lahko podpišeš ali urediš za otroka, za katerega skrbiš in zanj tudi v celoti odgovarjaš. Tudi za otroka je pomembno, da zanj vse teče normalno, tako kot za druge otroke in da imajo urejene vse možnosti tako kot otroci, ki živijo s svojimi biološkimi starši. Njihovi starši v teh zadevah večinoma niso vešč ali so neodgovorni in zakaj ne bi brez težav to uredil rejnik? Rešitev, da imajo določene pravice in odgovornosti še matični starši ni najbolj posrečena, saj starši velikokrat tega ne uredijo, če pa to uredijo, pa je potrebno veliko komunikacije preko CSD in se le- tem nalaga le še dodatno delo. Oni so že tako ali tako preobremenjeni, sploh z administracijo in birokracijo.

Igor in Mihelka poudarita tudi, da bi moral sistem posvetiti **več pomoči otrokom, ki odhajajo v samostojnost iz rejniške družine**. Dobiti bi morali prednost pri dodelitvi stanovanja, družba bi morala biti bolj pozorna do skrbi za premoženje otrok, če ga imajo in ne mladega človeka, ki nima kam, enostavno in brez podpore prepustiti rejniški družini. Gre za enostavno sprenevedanje sistema, saj je normalno, da bodo otroci ostali v rejniški družini, če je bil to njihov edini dom in če so zanje skrbeli ljubeči in odgovorni rejniki.

Tudi posvojitve malo starejših otrok je težava – večina otrok, ki so zaradi neustreznih razmer ali zaradi smrti enega od staršev izločeni iz družine, so navadno nekaj časa v rejništvu in **če pride do odvzema starševskih pravic in predloga do posvojitve, rejniki ne morejo vedno posvojiti vseh otrok, čeprav bi bilo to zanje najbolje**.

Menita, da je **v Sloveniji premalo rejniških družin in da danes CSD ne dosegajo standarda, da se otroku išče družina, ki bi mu najbolj ustrezala, pač pa se otroka namesti v družino, ki je prosta**. To ni prav in se bo kmalu poznalo na kvaliteti rejništva.

Ko ju vprašam, če ju ne moti plačilo za delo, se Igor pošalil, da **je plačan 20 centov na uro in da so rejniki in rejnice tukaj prvaki, ker ne pozna dejavnosti, kjer je delavec plačan tako malo**. O tem sploh nima smisla debatirati. Je pa to verjetno tudi razlog, da ni novih rejniških družin, čeprav je jasno, da rejništva nikoli ne moreš plačati. V rejništvu je poudarek na drugih vrednotah – ljubezen do otrok, biti pripravljen nekaj storiti za drugega.....

Pove, da ga sicer ne moti, da v postopkih odločajo sodišča, lahko pa bi imel rejnik več pooblastil in bil bolj slišan. Poudari, da **vedno dobi podporo in dobro sodeluje s strokovnimi delavkami CSD. »Sodelujem z odličnimi strokovnimi delavkami, Vsa čas našim puncam, vedno so na razpolago in so nam v pomoč in podporo«**.

Je član Rejniškega društva Slovenije in se z veseljem udeleži kakšnega našega dogodka in tudi prelista Rejniški glasnik.

Kaj pomeni priznanje

Pove, da mu priznanje pomeni predvsem to, da ti nekdo prizna, da delaš nekaj dobrega, je tudi **priznanje njegovi celotni družini in tudi rejništvu kot takšnemu**. Ljudje danes raje dajo nekaj denarja v dobrodelne namene, kot bi skrbeli za otroka. Pogled na rejništvo se spreminja, ljudje se težje odločajo še za svoje otroke, kaj šele za druge. »Zato pa moram jaz še kar nekaj časa živeti in biti zdrav, ker imam še majhne otroke«, se pošali za zaključek.

Najlepša hvala Igorju in Mihelki Lesinšek za prijeten pogovor in čestitke za priznanje tudi v mojem imenu in imenu bralcev Rejniškega glasnika.

Zapisala: Maksimiljana Mali

ODPRAVA NA VIKEND REJNISTVO NA MORJE

POČASI SE JE PŘEBLIZEVAL
TA VIKEND. POZN ADRENALINA
SEM GA PRİČAKOVAL. ŽE VES
NESTRPEN SEM SE USEDEL V
AVTO. VOŽNJA SE MI JE ZDELA
DOLGA. KONČNO SHO PRISLELI.
NAPOTILI SHO SE V SOBE.
SLEDIL JE SPOZNANJE VEČER.
TAKOJ SVA SE JAZ IN LAM.
ZAČELA SKUPAJ IGRATI. HOTELA
SVA SKUPAJ SEDETI, A NAMA
NISO PUSTILI KER SHO MORALI
SEDETI ^{SVOJIMI} DRUŽINAMI. HODILA SVA
NA PLAŽO SKUPAJ KJER SVA NA
BIRALA ŠOLK INSE NAMAKALA V
MORSU. ^{KARLA FUSBAL IN DRUŽABNE IGRE} VIKEND JE PREHITRO
MINIL. TAKO JE PRIŠLO TUDI
SLOVO. Z LAMOM SVA SE POŠLO
VILA IN SI OBLIUBILA DA KO
BOJO DRUGE POČITNICE SE VIDIVA.
SPET TAKO SE SPOHINJAM JAZ
MARK. CVERLE MATEJ

DRUŠTVO REJNIC IN REJNIKOV DOMŽALE

V našem Društvu je skupaj 116 rejniških družin, v katerih imamo nameščenih okrog 100 otrok iz vse Slovenije. V Društvo so vštete aktivne bivše in bodoče družine z območja Lukovice, Moravč, Trzina, Mengša in Domžal.

Naše poslanstvo je v razvijanju in skrbi za kvaliteto rejniške dejavnosti, v razvoju doktrine rejništva in v prizadevanju po večjem priznanju poklica rejnice/rejnika v družbi.

Vse naše aktivnosti in naloge, ki jih navajamo v programu, so vsebinsko usmerjene v uresničitev društvene vizije. Vsi delamo prostovoljsko brez kakršnih koli honorarjev, iz notranjega vzgiba. Pridobljena sredstva porabimo izključno za kritje najnujnejših materialnih stroškov pri posameznih akcijah.

Osnovna usmeritev v Društvu je, da se družine med seboj bolje spoznamo, ostajamo povezane, si pomagamo in smo si v oporo, ko to potrebujemo. Pomembno je, da znamo prisluhniti drug drugemu, si izmenjujemo izkušnje, kako se spopadati s težavami otrok v rejništvu. Zavedamo se, da sta vzgoja in delo v rejništvu zelo zahtevna.

Otroci opazujejo, kako ravnamo in kako živimo. Dobro ločijo med našimi besedami in dejanji, kadar to ni usklajeno.

V Društvu že vrsto let nadaljujemo s srečanjem rejnic v treh skupinah enkrat mesečno v CSD OSV Enoti Domžale. Vanje smo vključene vse poklicne rejnice, ki imamo otroke z našega območja, in tudi ostale, ki si teh srečevanj želijo. Vodijo jih strokovne delavke Centra. Udeležba je dobra in redna, opravičljivi

izostanek je bolezen. V skupini rejnic govorimo o različnih življenjskih situacijah, najdemo oporo in pomoč, se čustveno razbremenimo. Učimo se poslušati, vzdušje je prijetno. V skupinah poteka pogovor po načelu zaupnosti, kar nas zavezuje, da povedano ostane v skupini, in to nam daje potrebno varnost, da lahko spregovorimo o težavah.

Skupina rejnic gre tudi enkrat letno na obisk v različne vzgojne zavode, invalidne domove, na delavnice, kjer spoznavamo njihovo delo in življenje.

Vsako leto organiziramo enodnevno strokovno ekskurzijo z namenom širitve znanja, utrjevanja in spoznavanja prilik za družinske izlete, medsebojnega druženja, spoznavanja, povezovanja in izmenjavo izkušenj med uporabniki programa. V letu 2022 smo obiskali Rogaško Slatino, lansko leto pa Gorenjsko. Odpeljemo se z avtobusom.

V času prvomajskih počitnic vsako leto organiziramo srečanje rejniških družin v okviru planinskega pohoda in piknika pri lovski koči na Prvinah nad Šentožboltom. Pohod je iz Petelinjka mimo Javorja in Loga na Prvine. Zbere se nas preko sto. Tradicionalno se posladkamo s trojanskimi krofi, igramo se različne igre na prostem. V letu 2022 nas je obiskal bližnji lovec iz lovske družine, ki nam je pripovedoval o dogodivščinah in izkušnjah pri skrbi za gozd in živali. Lansko leto je prišel Dejan, ki je izgubil roki ob nesreči z elektriko in nas navdušil s svojim življenjskim žarom, močjo in voljo, kako se da premostiti hudo izkušnjo in živeti z ovirami, da ti ne vzamejo veselja do življenja. Naša rejnica Nataša Frankovič pa je prišla s konjeniki iz Črnega grabna in Tuhinjske doline. Otroci in mladi so lahko dobili jahalne izkušnje ob varnem vodenju izkušenih jahačev. Srečanja minejo prijetno ob sproščenem druženju in spontanah pogovorih ter izmenjavi izkušenj.

V zadnjih dveh letih smo organizirali brezplačni izlet v terme Ptuj, otroci in odrasli so bili zelo navdušeni, avtobus s 60 sedeži je bil polno zaseden.

V zadnjem mesecu leta, v decembru, skupaj z Rotary klubom Domžale izpeljemo miklavževanje. V letu 2022 je potekalo v KD Radomlje, lansko leto

pa v KD Lukovica. Rotary klub pripravi darila za vse otroke v rejniških družinah do vključno devetega razreda. Obdarjenih je okrog 100 otrok.

Tudi srečanje mladih je bilo v decembru organizirano, žal pa ne lani, ker med mladostniki upada zanimanje za druženje.

V CSD imamo tudi knjižnico, žal jo zaradi prostorske omejitve ne širimo.

Sodelovanje z ostalimi društvi je šibko. Še največ se povezujemo z Rejniškim društvom Slovenije, kjer pa je vključenih le nekaj družin. V nekoliko večjem številu smo se udeležili druženja v Volčjem potoku ter vseslovenskega srečanja v Domžalah. Srečanja se je udeležila tudi predsednica dr. Nataša Pirc Musar. Otroci so se z njo fotografirali. Na slamnikarskem sejmu v Domžalah pa je bila možnost ogleda pletenja kit ... Dve družini iz našega Društva sta se udeležili tudi planinskega tabora v Mojstrani in tabora jeseni v Portorožu, kar tudi organizira Rejniško društvo Slovenije.

Ob novem letu obiščemo tudi rejnice, stare nad 75 let, ki so opravljale to delo v še težjih pogojih in iz naslova rejništva nimajo nobenih prihodkov. Poverjenice so v preteklem letu obiskale pet rejnic. Skromno smo jih obdarili z 20 evri po osebi.

S podobnimi smernicami želimo nadaljevati delo tudi v prihodnje.

Danica Zaberložnik, predsednica društva

Razmišljanje o poteh življenja ...

Ko sem bila stara šest let, je moje življenje zavzelo nepričakovano pot. Potem, ko me je mama zapustila, sta leto prej za naju z bratom prevzela skrb babica in dedek. Njuna ljubezen in toplina sta mi dajala občutek varnosti, vendar je bila prihodnost negotova. V življenju se včasih najdemo na prelomnicah, ki za vedno zaznamujejo našo pot. Izguba babice in dedka je bila zame prva takšna prelomnica. Bila sta moj svet, moj varni pristan, kjer sem se počutila ljubljeno in zaščiteno. Ko sta umrla, je del mene odšel z njima.

Nato je prišla selitev v rejništvo, nova družina, nov začetek. Sprva sem mislila, da je to konec sveta. Vse, kar sem poznala in ljubila, je bilo naenkrat daleč stran. A strah je kmalu izginil, ko sem spoznala, da nova starša nista le rejnika, ampak sta postala moja nova družina. Dali so mi občutek, da sem zaželená in da sem del nečesa posebnega. Z njuno pomočjo sem rasla in se učila, kako biti močna in neodvisna. Učila sem se o življenju, ljubezni in o tem, da se tudi po najtemnejših obdobjih življenja lahko rodi upanje. Z vsakim dnem, preživetim v njuni ljubeči družini, sem postajala bolj prepričana v svetlo prihodnost. V rejniški družini, pri novih starših sem našla svoj novi dom.

A včasih, ko se svet okoli mene umiri in ostanejo le še šepetajoči glasovi tišine, začutim tisto praznino. Pogrešam mamo. Pogrešam tisti občutek, ki ga lahko da le starševska ljubezen. V teh trenutkih mi je težko, a se trudim osredotočiti na tisto, kar imam, ne na tisto, česar ni več. Vem, da ni lahko, a se zavedam, da je življenje pot iz izkušnje

v izkušnjo, ki nas gradi in oblikuje. Ko pogrešam biološke starše, poiščem podporo in toplino pri prijateljih in v novi družini. Oni so tisti, ki mi pomagajo, da vidim svetlobo tudi v najtemnejših trenutkih. Zato bi vse otroke v rejništvu rada popeljala v videnje dobrega in jim pokazala, da je življenje v rejništvu lahko polno ljubezni, topline in novih priložnosti.

Dekle v rejništvu

ISKANJE NOVE BESEDE

Redništvo, rejništvo, skrb za otroka v novi družini?

Kaj pravi Fran (**to so** Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU) o besedi rejnik, rejništvo?

Rejnik - kdor za plačilo vzame v popolno oskrbo tujega otroka

Rejê nec - nca m (é) tuj otrok, ki ga kdo za plačilo vzame v popolno oskrbo

Ta definicija je neustrezna, neprimerna, na nek način tudi žaljiva za rejniške družine glede na višino plačila, ki ga danes dobijo za otroka.

Moje mnenje je, da je tudi poimenovanje neke dejavnosti pomembno. Nedvoumno mora terminologija opisati tisto, kar dejavnost predstavlja, kar je njena glavna vsebina. Izraz mora biti sodoben, razumljiv, prijazen vsem. Menim tudi, da terminologija močno vpliva na promocijo, zanimanje za spoznavanje dejavnosti, razmišljanje o tem delu ter sprejemanje dejavnosti v družbi.

Rejništvo, kaj nam sporoča beseda? Kakšna je vaša prva asociacija ob tej besedi? Ali govori o skrbi za otroka, o družini, ljubezni, vzgoji, odnosih, kar vse zajema ta dejavnost?

Rejništvo je po moji oceni povsem preživel izraz, je pa res, da se je v našem okolju močno ukoreninil. Žal pa se v besedi več ne razume in sliši pomena besede redništvo, ki je včasih pomenila skrb za otroka do odraslosti. Danes beseda rejništvo zelo spominja na rejo, ki se uporablja predvsem za skrb za živali in je z njo mišljena predvsem hrana in prostor. Mnogi javni delavci in

novinarji v svojih prispevkih o rejništvu velikokrat še vedno uporabljajo besedo »reja«, kar se uporablja tudi za rejo živali.

Ko poudarjam potrebo po iskanju nove besede za rejništvo, me predvsem strokovni delavci včasih zavrnejo s tem, da je to obrobni problem rejništva, obstaja veliko drugih pomembnih vsebinskih težav, ki jih je potrebno najprej rešiti. Strinjam se s tem, vendar menim, da moramo ob prenovi rejništva razmišljati tudi o tej dimenziji in probleme reševati vzporedno.

Ta beseda ne moti tako zelo odraslih, ki niso nikoli živeli v rejništvu. Zelo pa moti otroke, ki živijo v rejništvu, ali odrasle, ki so nekdaj živeli v rejniški družini. Če želimo delati v najboljšo korist otrok, je prav, da se zavedamo tudi te strani rejništva.

Najbolj občutljivi na to besedo so otroci, zlasti najstniki in mnogi opozarjajo, da so ravno zaradi te besede doživljali stigmo in ponižanja. Zato so marsikdaj tudi prikrivali svoj status in niso hoteli govoriti o tem, da živijo v rejniški družini, zlasti so to prikrivali med vrstniki in v šoli. Vrstniki so včasih zelo kruti in letela so vprašanja: »Ali te redijo? Si že dovolj rejen? ...« in podobno. To so za mlade ljudi zelo neprijetne situacije, ki jih prizadenejo v dno duše in še poglobljajo prizadetost, ki jo doživljajo že zaradi svoje življenjske situacije, staršev, svojih stisk ...

Če otroku odvzamemo breme le z novo besedo, zakaj je ne bi poiskali?

Dejavnost rejništva je tako plemenita, da jo moramo ohraniti v pozitivnem smislu in ji dati novo dimenzijo in še bolj plemeniti pomen tudi z besedo. Vemo, da obstaja težava, ker v Sloveniji ni na razpolago dovolj novih družin za vse otroke in potruditi se moramo, da ne bo skupaj z arhaično besedo izumrla tudi sama dejavnost.

Začnimo iskati nov, prijazen, lep slovenski izraz za rejništvo! To je naša naloga – naloga rejnikov in rejnic, stroke, otrok v rejništvu ... Izraz moramo poiskati

sami, se o njem poenotiti, strokovnjaki slovenisti in drugi s področja slovenskega jezika pa nam bodo ta izraz pomagali umestiti na pravo mesto v slovarjih in drugih listinah.

Vabljeni, da svoje ideje pošljite na naslov Rejniškega društva Slovenije.

Maksimiljana Mali

NOVO POIMENOVANJE REJNIŠTVA

Otrok s posebnim statusom – vzgoja v rejniški družini

Utemeljitev:

1. Vsi otroci, katerih status je drugače urejen oz. imajo t. i. poseben status, pa naj gre za športnike, glasbenike ..., so otroci s posebnim statusom. In znotraj tega bi lahko uvrstili tudi otroke, ki se vzgajajo v rejniških družinah. Otroku na ta način omogočimo, da je še vedno "samo" otrok, brez katerega koli drugega "nadimka", torej enak vsem drugim otrokom.

2. Kar se tiče družine – zaradi zasidranosti imena rejništvo, ki ima v slovenskem jeziku in širši družbi nedvoumen pomen, bi družino še vedno poimenovala za rejniško družino. Fokus besede "rejništvo" je s tem premaknjen na družino, kar se mi ne zdi sporno. Tudi to poimenovanje družine ni zelo izpostavljeno, da bi tovrstne družine zaradi tega bile kakor koli oškodovane ali stigmatizirane.

Marjeta Trebušak

PRENOVA REJNIŠKEGA SISTEMA

Spoštovani snovalci prenove rejniškega sistema!

V medijih sem zasledila razveseljivo novico, da je novela zakona o izvajanju rejniške dejavnosti že v 80 odstotkih pripravljena.

Kot dolgoletna rejnica bi želela tvorno sodelovati pri nastajanju teh vsebin, zato želim opozoriti na tri pereča dejstva in posredovati predloge za izboljšavo.

1. Mesečno plačilo dela rejnice za otroka znaša 156,99 eur. Verjetno ni potrebno razlagati, da je to "plačilo" nedostojno in sramotno za delo, ki ga opravljamo. Otroci, ki prihajajo v rejniške družine, so večinoma zelo oškodovani, zanemarjeni, zlorabljeni in s seboj prinesejo kup različnih travm in primanjkljajev. Rejnice/rejniki jim nudimo polno podporo v vseh pogledih, tudi na način, da jih vozimo na različne obravnave (psiholog, psihiater, psihoterapije, razvojne ambulate, logoped, specialni pedagog ...), ob tem pa smo v intenzivnih stikih s CSD-jem in drugimi ustanovami. Ob treh (ali več) otrocih ni možno opravljati še svojega poklica v polnem obsegu. Naš "izpad dohodka" je s strani države "poplačan" z nespoštljivimi 470,97 eur! Rejnice/rejniki nimamo zagotovljene finančne varnosti, kaj šele dostojne pokojnine! Menim, da bi rejnice/rejniki morali biti pravično plačani za svoje delo in imeti zagotovljeno dostojno pokojnino.
2. Nesmiselno se mi zdi določilo, ki rejnici omogoča le "full time" rejništvo s tremi otroki. Dobro bi bilo, da bi na tem področju omogočili večjo fleksibilnost v smislu delne zaposlitve, ki bi bila privlačnejša za mnoge rejnice/rejnike. Predlagam npr. 30-odstotno zaposlitev iz naslova rejništva za enega (1) otroka v rejništvu, 70-odstotno zaposlitev iz naslova rejništva za dva (2) otroka v rejništvu in 100-odstotno zaposlitev iz naslova rejništva za tri (3) otroke v rejništvu.
3. Diskriminatorno in nerazumljivo se mi zdi, da imajo biološki starši na

obravnavah na sodišču (poleg vsega hudega, ki so ga storili svojim otrokom) še "privilegij" brezplačnega pravnega zastopnika; mi, rejniki in rejnice, pa ne! Če njim pripada tudi ta pravica, ne razumem, zakaj nam ne!? Obiskovanje sodišč je za mnoge rejnike in rejnice težko in odbijajoče breme.

S spoštovanjem,
Polona Stegu

TABOR V MOJSTRANI

V Rejniškem društvu smo aktivni člani zadolženi vsak za nekaj nalog, tako tudi jaz, in se zaradi še drugih obveznosti večinoma ne uspem udeleževati vseh dogodkov, predvsem ne rejniških taborov. Lani v juliju pa je bila naša družina prvič prisotna na večdnevnem rejniškem taboru RDS v Mojstrani, ki nas je vse resnično navdušil. Rejniški starši, otroci in nekateri aktivni člani Rejniškega društva z družinami smo preživeli dva čudovita dneva tik pod Triglavom v planinski koči v Aljaževem domu v Vratih.

Zbrali smo se v Mojstrani, kjer nas je že čakala postrežba s toplim čajem, kavico, pecivom, organizatorji so poskrbeli tudi za parkiranje. Vzdušje je bilo kljub kislemu vremenu enkratno. Vsi, mladi, otroci, odrasli, dedki in babice smo se pod vodstvom gorskega vodiča peš podali ob rečici z imenom Triglavsko

Bistrica do slapa Peričnika, kjer nas je zopet čakal tople čaj. Nekateri so pešali kar vso precej dolgo pot do Aljaževega doma v Vratih, drugi pa smo imeli možnost prevoza s kombijem. Namestili smo se v planinski koči Šlajmarjev dom v Vratih, kjer je vsaka družina dobila svojo sobo. V planinski koči v Aljaževem domu pa so nas gostili z okusno hrano in nas sprejeli kot prav posebne goste.

V obeh dneh je bilo poskrbljeno za pester program in nenehno se je nekaj dogajalo: seznanili smo se z gorskimi reševalci, ki so nam predstavili način reševanja v gorah, poudarili, kako se moramo opremiti za hojo v gore in kako ravnati v primeru, da se nam v gorah zgodi nesreča. Zvečer nas je zabaval reper Denis, drugo jutro pa smo tako odrasli kot otroci z velikim zanimanjem prisostvovali Triglavskim pravljicam, ki so bile res nekaj posebnega. Cela igralska skupina nam je kar zunaj v naravi predstavila utrinke iz življenja pred mnogimi leti v teh krajih tik pod Triglavom.

Ob odhodu smo vsi sodelovali pri pospravljanju koč, v kateri smo prespali, in smo jo pustili urejeno in čisto. Po vrnitvi v Mojstrano pa smo si brezplačno ogledali še Planinski muzej. To je moderen muzej, v katerem smo imeli možnost spoznati gore in vse o planinstvu ter preizkusiti marsikatero zanimivost o gorah preko računalniških interaktivnih iger. To je še posebej navdušilo mlade in otroke, ki so takoj pokazali vse svoje računalniške spretnosti.

Največja vrednost tega dogodka pa so bili druženje, pogovori, izmenjave izkušenj, medsebojno povezovanje ... Opazovala sem, kako so se rojevala prijateljstva med otroki, saj so jih hitro spleтали med sprehodi in igro ... Tudi odrasli smo se povezali, poklepetali, se zblížali, si pomagali pri skrbi za otroke ... Vse je teklo spontano, brez zapletov in težav, čeprav nas je bilo preko 60, predvsem veliko otrok vseh starosti.

Rejniške družine, ki so večinoma številčne, so imele možnost brez prevelikih stroškov preživeti dva čudovita dneva, ki sta ponudila mnogo zdravih aktivnosti in učenja tako za odrasle kot otroke in mlade. Prepričana sem, da smo bili ob zaključku vsi zadovoljni, polni vtisov, novih znanstev in si na tiho zaželeli, da bi bilo super, da se takšen tabor še ponovi ali postane kar tradicionalen.

V naši družini iz vsakega lepega izleta prinesemo kamenček, kamor napišemo tudi datum izleta ter ga položimo na »prostor za spomine«. Tudi s tokratnega izleta pri nas doma domuje mali kamenček, ki nas spominja na zanimiv kratek del skupnih počitnic skupaj z vnuki in s številnimi zanimivimi rejniškimi družinami.

Hvala za čudovito izkušnjo rejnici ge. Lučki in vsem njenim pomočnikom! Naša družina je bila navdušena in vam je nadvse hvaležna za vaš trud in odlično organizacijo dogodka.

Maksimiljana Mali

RADOST V SOBIVANJU

Rejniško društvo Slovenije je 13. marca 2024 izvedlo občni zbor v prostorih gradu Komenda v Polzeli, še pred tem pa smo imeli udeleženci priložnost prisluhniti zanimivemu predavanju dr. Karla Gržana, znanega duhovnika, pisatelja in modreca iz Savinjske doline. Gospod Gržan mi je prijazno dovolil, da povzamem njegovo predavanje in ga objavim v našem glasilu.

Dr. Karel Gržan nam je na poduhovljen in njemu izviren način govoril o radosti sobivanja, o naših medčloveških odnosih in nalogah. Naše življenje

in delovanje je ponazoril z biskvitom, ki ima več plasti in vsaka plast ima svojo nalogo in pomen. Poudaril je, da je tako kot pri biskvitu tudi v našem bivanju in odnosih zelo pomembna osnova, naša osnovna drža, moč, naš temelj, ne glede na to, v kateri vlogi se nahajamo: ali smo starši, otrok, partner, brat, sestra ... **Naša osnovna naloga je, da smo dobro, da dobro poskrbimo zase! Imamo dolžnost in nalogo, da smo dobro, da živimo v ravnovesju, v spokojnosti, umirjeni in zadovoljni. Le tako bodo drugi lahko dobro živeli ob nas in le na takšni trdni osnovi lahko dobro gradimo tudi druge plasti življenja.**

Dejal je, da je kot otrok vedno intenzivno doživljal notranje stanje svoje mame: če je bila ona zadovoljna, je bil srečen tudi on, če je bila nesrečna, je bil nesrečen tudi on. Poudaril je, da je tako pri otroku, ne sme pa to postati zakonitost pri odraslih ljudeh. Ne smemo postati odvisni od počutja drugih in se tako zaplesti v zgodbo drugih. Naša dolžnost je, da ostajamo notranje stabilni in nismo odvisni od počutja drugih, katerim pa moramo dopustiti njim

lastno zgodbo življenja. Pomembno je, da smo tako stabilni, da nas drugi ne zapletejo v svoje čustveno stanje, če tega ne želimo.

Zelo pomembno je, da vemo, kaj je tisto, kar nam pomaga, nas okrepi in podpre, da ohranimo svojo notranjo stabilnost in trdnost! Tukaj ne moremo slepiti sami sebe in moramo nujno poskrbeti za svoje dobro! Privoščiti si moramo oddih in odklop od vsakdanjih obremenitev, poskrbeti moramo za razbremenitev, smeh in sprostitve. Najmanj tri minute smeha na dan je nujno za naše dobro! To mora biti res smeh iz srca, ki ti ogreje dušo in telo.

1. plast – spoštovanje in pravičnost

Za našo osnovno plast je pomembno, da vanjo najprej naložimo spoštovanje, pravičnost in odgovornost. Ljubezen še ni na vrsti. G. Gržan je poudaril, da bomo veliko lažje živeli, če bomo negovali poosebljeno spoštljivost, spoštovali meje – svoje in meje drugih, ki jih nikoli ne smemo prestopiti. Če se bomo tega zavedali in to negovali, bomo lahko tudi izpolnili rek: Spoštuj samega sebe!

S tem se bomo učili in dosegli spoštovanja dogovorov, meja, odgovornosti, ki so sestavni elementi spoštovanja in pravičnosti. Dobro je, da se v odnosih usmerimo najprej v pozitivno, šele potem v tisto, česar ni. V tem smo Slovenci slabi, ker smo bolj nagnjeni h kritiki, zato je pomembna vaja. Pozitivno postavljati v ospredje – tega se da naučiti, potrebno je vaditi vsak dan. Tudi pohvala je veščina, ki jo je dobro poosebiti za dobro skupno sobivanje.

2. plast življenja in odnosov – ljubezen

Šele druga plast biskvita za dobre odnose je ljubezen. To je nadev, ki nam da prijetnost, okus, varnost. Ljubezen je del vsega, kar smo že zgradili.

3. plast – hvaležnost

Hvaležnost je pomembna v življenju in prav je, da se vsak dan zavemo, zakaj smo lahko v življenju hvaležni. Naj bo jutro zaznamovano s hvaležnostjo in naj

se dan zaključi s hvaležnostjo za lepe dogodke v življenju. Ozavestiti moramo, zakaj smo lahko hvaležni. Naučiti se moramo opaziti stvari, za katere smo lahko hvaležni. Predlagal je, da imamo svete večere in negujemo ritual, ko se vprašamo, kaj nam je lepega prinesel dan in za kaj smo hvaležni. Hvaležnost moramo izreči, ker bomo le tako opazili stvari in dogodke v življenju, ki nam pozitivno izpolnjujejo naše bivanje: lahko je to nežen cvet, ptičje petje, zdravje, sončen dan ... S tem izboljšamo svoje notranje počutje, pridobivamo energijo.

4.plast – **zavestno ozaveščanje lepega in dobrega**

To pomeni, da so naše misli usmerjene v lepo okrog nas. Misel ima kreativno moč in z mislijo si lahko krepimo samozavest, svojo trdnost in čustveno inteligenco. Če bomo mislili pozitivno, bomo tako tudi delovali. V odnosih je dobro upoštevati razmerje 5 : 1. Ponudimo sogovorniku najprej pet pozitivnih misli in šele nato eno negativno. Ne smemo se takoj obstrlejevati s kritikami, ker bomo tako zatrli komunikacijo in povezavo v odnosu. Takšne komunikacije se da naučiti in jo je potrebno prav tako vaditi vsak dan. Pravico imamo, da povemo, da npr. nismo v dobri koži, vendar nimamo pravice drugega takoj napasti. Preden komu poveš, da nečesa ni opravil, mu najprej povej o svojem počutju, povej mu, zakaj si mu hvaležen, šele nato ga zaprosi, če bi lahko naredil nekaj, kar še ni opravil. Takšna komunikacija je prav tako zahtevna, če je ne vadimo ali je nismo pridobili že od malega v družini, jo bomo težko usvojili. Le s takšno komunikacijo pa bomo dosegli sočutno sobivanje in radost v sobivanju. Dr. Gržan je poudaril, da je sreča naša lastna odločitev.

5.plast – **sočutje**

Pomembno, je, da smo z ljudmi v živem stiku, da jih začutimo, se z njimi energetsko uravnovesimo. Naučiti se moramo spoštljivo izkazati naklonjenost drug drugemu in si povedati, kako se doživljamo in s tem si razvijamo svojo čustveno inteligenco. Sočutje je kot češnja na vrhu biskvita, saj so-čutenje prinaša najglobljo povezavo v odnosu.

6.plast – humor in smeh

Za konec je dr. Gržan poudaril, da so pomembni v odnosih tudi humor, smeh in spontanost ter intuicija. To je kot preliv na torti. Življenje bo sproščeno, če ne bo preresno in bo v njem veliko sonca, barv in humorja. Naši otroci imajo vesele in zadovoljne starše radi. Takšen biskvit v nas bodo sprejeli z zadovoljstvom in se ga tudi naučili oblikovati v sebi za svoje življenje.

Po predavanju dr. Karla Gržana zapisala: Maksimiljana Mali

SPOMLADANSKI TABOR SOCIALNIH VEŠČIN PORTOROŽ

Že večkrat sem slišala, kako lepo so se imeli rejniki in otroci na taboru v Portorožu, ki ga organizira in skoraj v celoti financira Rejniško društvo Slovenije. Tako sem se odločila, da se ga letos udeležim s svojimi otroki tudi jaz.

Tabor se je izvajal od 22. do 24. marca. Ko sem nas prijavila, niti nisem vedela, če bomo sploh

lahko šli. Vse se je lepo izteklo in v četrtek, dan pred odhodom, sem dobila avto. V petek dopoldne sem vse spakirala. Takoj ko so prišli otroci iz šole, smo se odpravili proti Portorožu. Z menoj so šli enajstletna deklica in dečka, stara devet in štiri leta. Ker niso nič vedeli, so bili presenečeni in zelo veseli. Promet je bil zelo gost in ko smo končno prispeli v Portorož, nam je navigacija nehala kazati pot. Sončno hišo smo dvakrat zgrešili in se peljali mimo nje. Poklicali smo rejnico, ki je že bila tam, da nas je potem pravilno usmerila. Dobili smo sobo, gospa Minka pa nam je razložila hišni red in program.

Že v petek zvečer smo imeli najprej predstavitve družin, potem pa nam je upokojena socialna delavka s Primorske predavala o čustvih. Tudi sami smo lahko sodelovali v pogovoru.

Sobota se je začela z dobrim zajtrkom. Za hrano in obroke je skrbela ga. Majda, pri pripravi in pospravljanju pa smo se družine izmenjavale, da smo ji pomagali. Tam sta bili tudi dve prostovoljki, ki sta v času, ko smo imele skupino rejnic, pazili na otroke in mladostnike. Tudi mladi so imeli pogovorno skupino. V soboto zvečer pa nas je obiskala upokojena zdravnica onkologinja in tudi njo smo z veseljem poslušali.

Prehitro je prišla nedelja, dan, ko smo se morali pripraviti na odhod domov. Čas za vsako skupino, ki smo jo imeli, nam je bil prekratek, saj smo si z izmenjavo izkušenj imeli res veliko povedati. Družine smo bile iz vseh koncev Slovenije, spletla so se nova prijateljstva, tako med otroki kot tudi med starejšimi. Zelo prijeten je bil občutek, da nam ni bilo treba skrbeti za prehrano in smo prosti čas lahko izkoristili za sprehode ob morju.

Pot domov je bila prijetna, ker ni bilo gneče.

Najlepše bi se zahvalila ge. Minki za dobro strokovno plat organizacije, ge. Majdi za odlično pripravljene obroke, družinskim članom in prostovoljkam za varstvo otrok in seveda vsem udeležencem za izmenjavo izkušenj. To so občutki, ki se jih ne da opisati, ampak jih je treba doživeti. Tabora se bomo še udeležili, če bo le možnost.

Silva Ovca, rejnica

KOFETEK S TINKO**BILA V REJNIŠTVU, SEDAJ JE ŠTUDENTKA SOCIALNEGA DELA**

Tinka Tomič je prijetna mlada gospodična, ki sem jo spoznala kot aktivno sodelavko v Rejniškem društvu Slovenije in je tudi ena tistih, ki odkrito govori o svoji izkušnji življenja v rejniški družini. Po končani srednji šoli je prišla na študij v Ljubljano, na Fakulteto za socialno delo.

Njene življenjske izkušnje so že sedaj bogate. Živela je v rejniški družini, na hitro se je morala osamosvojiti in si najti svojo pot v življenju. Pripravljena nam je bila zaupati nekaj več o sebi,

svojih izkušnjah in pogledih na rejništvo.

1. Katera je po tvojem mnenju najlepša slovenska beseda?

Rad/a te imam.

2. Kako ti zveni beseda rejništvo? Bi rejništvo morda poimenovala drugače, kakšen je tvoj predlog?

Meni osebno se zdi "starinska" beseda. Žal res nimam ideje, kako bi ga poimenovala drugače, saj je rejništvo res kompleksna dejavnost, ki je ne moreš definirati le z eno besedo.

3. Če bi lahko izbirala, katera žival bi bila?

Levinja.

4. Kako bi se opisala in se nam predstavila?

Sem Tinka, močna ženska, ki je veliko prestala v življenju. Vendar je še vedno borka in vsak dan izkoristi na polno.

5. Katera je tvoja najljubša glasba?

Zadnje čase ogromno poslušam slovensko glasbo. Poslušam pa predvsem izvajalca Uroša in Tjašo.

6. Kaj rada bereš?

Žal ne berem veliko, ampak poskušam delati na tem. Sem pa pred kratkim prebrala par knjig o spreminjanju sebe.

7. Kaj najboljše skuhaš?

Pečen krompir v ponvi.

8. Na kakšen način si najraje polniš baterije?

S »kofetkanjem« s prijateljicami.

9. Ali si se v mladosti zaradi življenja v rejniški družini kdaj počutila drugačna, prizadeta, zaznamovana? Zakaj?

Ja, velikokrat. Spraševala sem se, zakaj se je to moralo zgoditi ravno meni. Ali si zaslužim ves čas trpeti in biti žalostna? Ves čas sem se počutila manj vredno kot ostali moji vrstniki, ker pač nisem imela "normalne" družine.

10. Kaj si v takšnih trenutkih najbolj potrebovala?

Sočutje in spoštovanje.

11. Kakšna je bila tvoja pot v samostojnost?

Začela se je v času, ko je rejnica bila že zelo bolna. Prvič pa sem dejansko dojela, da sem samostojna, ko sem se preselila v Ljubljano, kjer sem začela študirati. Sama sem bila odgovorna za vse finance. Hvaležna sem, da mi lahko država pomaga pri tem, saj prejemam socialno pomoč.

12. Kako doživljaš rejništvo danes, ko si že študentka in živiš samostojno?

Rejništvo doživljam za zelo nehumano oskrbo, predvsem kar se tiče odnosa države do te dejavnosti. Mnenja sem, da so trenutna zakonodaja in postopki zelo nehumani in da ravnamo z otroki tako, kot da niso sposobni imeti vpliva na to, kakšno življenje želijo. Prav tako se mi zdi, da sedanji sistem in ureditev rejništva ponižuje ljudi, ki so se za to poslanstvo odločili, saj sem mnenja, da jih država, centri za socialno delo in tudi skupnost ne spoštuje.

13. Kaj bi izbrala kot najlepši dogodek v svoji mladosti?

Ko sem uspešno opravila gimnazijsko maturo, saj sem s tem dokazala, da lahko marsikaj dosežem tudi, če moji biološki starši niso imeli "normalnega" življenja.

14. Kaj pa je bilo najtežje, kar je bilo povezano z rejništvom?

Da sem na dan smrti rejnice prejela telefonski klic takratne socialne delavke, da se s smrtjo rejnice, rejništvo zaključi. Tega ji ne bom mogla nikoli oprostiti in vedno mi bo to ostalo v spominu.

15. Kako si se odločala za študij in zakaj socialno delo?

Za socialno delo sem se odločila ravno zaradi tega, ker sem mnenja, da imajo trenutne socialne delavke na področju rejništva premalo empatije, ne opravljajo svojega dela in se premalo zavzemajo za otroke v rejništvu. In to bi rada spremenila.

16. Kako s svojimi izkušnjami življenja v rejniški družini doživljaš študij socialnega dela?

Ta študij doživljam kot svojo prihodnost, prednost, da sem živela v rejništvu in da bom lahko pomagala na področju rejništva, saj sem to doživela na lastni koži. Verjamem, da bom pri tem poklicu tudi uspešna zaradi teh bogatih izkušenj, ki jih vsak ne doživi.

17. Kako pa si predstavljaš poklic socialne delavke: na primer, da bi delala na CSD kot socialna delavka na področju rejništva?

Predvsem bi se zavzemala, da bi lahko povezala odnos med menoj (socialno delavko), rejnico/kom in biološkimi starši. Želela bi si, da se med seboj spoštujemo, ohranjamo nek dober odnos in sodelujemo. Mnenja sem, da to lahko socialna delavka doseže le, če je intenzivno aktivna na terenu in ne da le ureja birokracijo, čeprav se zavedam, da jo je veliko v socialnem delu. Zato se mi zdi pomembno, da bi se to spremenilo, da bi bila pri tem slišana, posledično pa bi socialne delavke lahko bolj kvalitetno nudile pomoč rejniškim družinam.

18. Kaj bi sporočila vsakemu posebej, ki sodelujejo v sistemu rejništva:

- otrokom in mladostnikom, ki živijo v rejniški družini,
- rejniškim staršem,

- socialnim delavcem?

Otrokom in mladostnikom bi rada sporočila, da so v varnih rokah in da jih imajo radi tako njihovi biološki starši, ki morda tega ne znajo pokazati, kot tudi rejniki in da je tudi popolnoma normalno, če imaš dve družini, in naj se ne obremenjujejo s tem, kaj drugi mislijo o tem.

Rejniškim staršem bi rada sporočila, da naj res izkazujejo ljubezen otrokom, naj se z njimi veliko pogovarjajo in naj jim nudijo veliko opore, saj jo ti otroci toliko bolj potrebujejo, saj so še bolj ranljivi.

Socialnim delavcem pa bi rada sporočila, da je za njihovo delo pomembna predvsem empatija, nujno in pomembno je sodelovati z rejniško družino, otrokom in biološkimi starši ter spodbujati dobre medsebojne odnose.

19. Ali po tvojem mnenju javnost dovolj pozna rejniško dejavnost?

Kakšen predznak dajejo rejništvu in zakaj: pozitiven ali negativen?

Rejništvo v javnosti premalo poznano in še tisti, ki ga poznajo, rejništvu dajejo negativen predznak. V Sloveniji se premalo govori o rejništvu. Veliko je prav tako stereotipov o rejniški dejavnosti, k čemur pripomorejo tudi mediji. V medijih predvsem govorijo o slabih stvareh glede rejništva, nikoli pa o dobrih. Prav tako sem mnenja, da bi tudi reorganizacija in spremenjen sistem rejniške dejavnosti privabil večje zanimanje javnosti.

20. In za konec: če bi imela čarobno paličico, kaj bi si pričarala?

Dobroto med ljudmi in več empatije v naši družbi.

Tinka, hvala za odgovore, ki nas vse opominjajo, kaj potrebujejo otroci in mladi v rejništvu. Vse dobro v prihodnosti ti želim-o!

Intervju pripravila: Maksimiljana Mali

SILVA OVCA

KOT DEKLICA V REJNIŠTVU, V ODRASLOSTI REJNICA

Silva Ovca v družbi socialne delavke Marte Tomedić

Silva Ovca iz Blagovice je rejnica že 30 let. To je poslanstvo in način življenja energične in zgovorne gospe, ki z rejništvom živi tako rekoč vse življenje, najprej kot deklica, ko je bila v rejništvu pri svoji stari mami, kasneje kot aktivna rejnica in je rejništvo postalo njena osrednja življenjska naloga.

Ko se približaš njihovi hiši, že na zunaj opaziš, da so pri hiši otroci. Na eni strani so igrala, na drugi bazen, še več pa je tega, ko stopiš v hišo. Povsod so igračke, risbice, mizica za mlajše otroke, igralnica za večje otroke.

Trenutno v družini Ovca poleg zakoncev Silve in moža Ivana živijo štirje rejniški otroci, stari 4, 10, 11 in 21 let in še dva mladostnika v starosti 18 in 21 let, ki v družino prihajata za vikende, praznike in počitnice. V hiši je vedno živahno, vsak dan pripravljajo kosilo za najmanj 8–9 oseb, dva pralna stroja ves čas brnita. Ob vikendih, ko domov prihajajo tudi njeni biološki otroci z družinami, pa se število še občutno poveča. Silva je rodila tri svoje otroke, ki so odrasli in imajo svoje družine, tako da je sta Silva in Ivan že kar nekajkrat srečna babica in dedek. Rejnica je postala, ko so bili otroci še doma, tako da so njeni otroci odraščali skupaj z rejniškimi in so se močno navezali eden na drugega.

Večina otrok je v njihovo družino prišla starih okrog sedem let, ko so bili že šolski ali tik pred šolo. Že kar 12 let pa sodeluje z več vzgojnimi zavodi, saj k njej redno prihajajo mladostniki na vikend rejništvo predvsem iz stanovanjskih skupin. Zelo dobro sodeluje z Vzgojnim zavodom Planina, Vzgojnim zavodom Smlednik in tudi s stanovanjsko skupino iz Črnuč. Rada dela z mladostniki in v vseh teh letih se je veliko naučila, kako usmerjati zahtevno mladino, ki velikokrat išče tudi svoje poti in manipulativno uveljavlja svoja pravila v rejniški družini. Zato je zelo pomembno, da mlademu človeku takoj predstaviš meje in pravila, ki veljajo v družini. Kljub ljubečemu odnosu moraš biti njihova avtoriteta in jim dajati jasna navodila. Ravno pri delu z zavodi se je naučila res veliko, predvsem pa se ji zdi pomembno in nujno, da sta si zavod in rejniška družina eden drugemu v oporo, da postavljata mladostniku iste okvire in seveda tudi pravice. Otroci imajo velika pričakovanja, velikokrat imajo predstavo, da bodo malo razširili pravice do izhodov, telefona, računalnika ipd. Tukaj moraš biti res trden, poudari Silva. Postavljati meje se je ona naučila bolje od moža, ki je bolj popustljiv in ga otroci hitreje ovijejo okrog prsta. Seveda mladi potrebujejo tudi zabavo in jo pri njih tudi imajo, vendar vse po dogovoru in v okvirih, ki jim jo družina lahko nudi ... V družini imajo vsi obveznosti in seveda prosti čas za zabavo in svoje interese.

Silva ima res veliko življenjskih izkušenj pri delu z otroki. Pove, da doživiš marsikaj, saj otroci ne gredo brez razloga v rejništvo in na to je potrebno biti pripravljen. Mnogi s seboj prinašajo težke nahrbtnike stisk, ki jih je potrebno prepoznati in otrokom prisluhni. Zraven je potrebno vključiti še njihove starše, jih razumeti in tudi z njimi najti kontakt na spoštljiv in obenem distanciran način. Poudari, da so jo izkušnje naučile, da zna tudi s starši ustvariti zadovoljiv način komunikacije. Tudi tukaj je zelo pomembno, da se držijo meja in predvsem dogovora, ki se ga dogovorijo na IPS. Tudi pri starših je tako kot povsod pomembna spoštljiva, jasna in odkrita komunikacija.

Rejništvo pri stari mami

Kot otrok je Silva od rojstva živela s staro mamo na podeželju, nedaleč od sedanjega doma. Njena mama je odšla v mesto na delo in občasno prihajala domov, potem je bilo teh prihodov vedno manj. Zanja sta bila stara starša kot njena roditelja. Vedela je, da je njena mama nekje v mestu, vendar se kot deklica s tem ni obremenjevala. Takšna situacija takrat ni bila prav nič izjemna, saj je mnogo mladih ljudi odšlo s trebuhom za kruhom, otroci pa so ostali doma s starimi starši. Zanja so rejništvo še uradno uredili šele, ko je bila stara 9 let. Takrat je rejništvo trajalo do 14. leta, ker se potem ni naprej šolala. Malo se spominja svoje rejniške situacije. Pravzaprav zanja ni bilo nič drugače kot za druge otroke. Ona je sprejemala stare starše kot svoje starše in danes se zaveda, da je bilo pri njih zanja veliko bolje poskrbljeno, kot če bi živela z mamo. Takrat se socialne službe niso angažirale v zvezi z rejništvom toliko, kot se danes. Spominja se dveh obiskov socialne delavke. Obakrat se je pogovarjala s starimi starši, nič z njo, stikov z mamo niso urejali. Enkrat pa ji je socialna delavka celo uredila letovanje v koloniji na morju in takrat je prvič videla morje. Občasno pa je družino obiskala tudi patronažna sestra.

Vprašanja, zakaj ne živi s svojo mamo in očetom, pa so se ji začela porajati okrog 11. leta, ko se je bolj globoko zavedala, da stara starša nista njena biološka starša. Zelo je hrepenela po starših, zlasti po mami, zanja je imela polno vprašanj, ki pa jih ni dobila. Ves čas od takrat ostaja v njej neko hrepenenje po mami in očetu. »To kot občutek ostane v tebi, ne izgine,« poudari Silva. O svoji drugačni življenjski zgodbi se je skušala z mamo pogovoriti tudi kasneje, ko je bila že odrasla, vendar ni dobila veliko odgovorov. Danes se ji zdi, da je to že skoraj predelala, ne zameri mami, ki ji je tudi pomagala na starost, da živi varno in urejeno v domu starostnikov.

Žal pa ji je, da ji njeni stari starši niso dali več spodbude za šolanje. Takrat je bil cilj družin, da se otroci čim prej osamosvojijo in tako je storila tudi Silva.

Družina, mlada mamica, odločitev za rejništvo

Pri 17 letih je spoznala moža Ivana, pri njenih 19 sta se poročila in zaživela na moževem domu skupaj z moževimi starši, s katerimi se je dobro razumela. Rodili so se otroci, ona je skrbela zanje, hodila v službo in sodelovala pri delu na kmetiji. Za rejništvo se je odločila relativno zgodaj, pri starosti 30 let. Pobudo za rejništvo je pravzaprav dala tašča, saj je bil njen sin edinec, prav tako kot ona, vsi pa so si želeli velike družine. Celotna družina se je o tej odločitvi veliko pogovarjala, za rejništvo so se odločili skupaj.

Prihod prve deklice v rejništvo, skrb za otroke, sobivanje rejniških in domačih otrok

Njena najmlajša hčerka se takrat še ni rodila, ko so sprejeli prvo deklico, dojenčico. Danes je ta dojenčica odrasla, ves čas je živela pri njih, zaključila je šolanje, se zaposlila in je tudi rejnica. Veliko delata skupaj, kljub temu da ne živi več v njihovi družini. Imata res dober odnos in mlada nova rejnica skoraj dnevno prihaja nazaj v svoj rejniški dom, rada poskrbi za vse otroke, tudi Silvino, tako da jih pelje v hribe, na kakšen izlet, ker to ona naredi z veseljem in jim daje mladostno energijo. Silva pa z veseljem uredi kaj drugega za obe. Zelo sta povezani tudi s Silvino hčerko, ki se je rodila po njenem prihodu v Silvino družino, tako da ji je sedanja mlada rejnica kot druga mama.

Po tej deklici so prihajali še drugi otroci z različnimi težavami. Silva poudari, da je imela večinoma zelo zahtevne otroke. Veliko je bilo raznih obravnav, IPS, urejanja zdravstvene in psihološke pomoči, pomoči pri učenju, spodbujanja in učenja za šolo in socialnih veščin ...

»Najbolj pomembno pa je, da z otrokom najdeš čustveni stik, da si zlezeta pod kožo, da opaziš, da se ti otrok odziva in da se povezuje s člani družine. Takrat veš, da si na pravi poti. Otroku moraš zaupati, mu nuditi pozornost in ga

obenem učiti samostojnosti, samozavesti, delavnosti in tudi spodbujati njegove interese. Več se ukvarjaš z otrokom, raje ga imaš ...» pravi Silva.

Pove tudi, da ima včasih slabo vest, ker se ni toliko ukvarjala z domačimi otroki. Oni niso bili tako zahtevni in z njimi ni bilo nekih posebnih težav in so ob intenzivnem ukvarjanju z rejniškimi otroki ostali nekako v senci. Predvsem najmlajši hčerki, ki je danes tudi že mamica, se velikokrat opraviči, ker je bila včasih malce prezrta ... Starejša sinova sta ji veliko pomagala pri otrocih. Vsem je dalo rejništvo specifične izkušnje, ki so jim na nek način obogatile življenje, marsikdaj pa so bili tudi za kaj prikrajšani.

Stiki rejniških otrok s svojimi starši so del rejništva

Večinoma so imeli otroci stike s starši in o teh je bilo zelo veliko pogovorov na CSD. Po Silvinem mnenju so bili nekateri stiki v redu in v korist otrokom, drugi pa tudi ne. Mnenja je, da morajo biti stiki v korist otroku, če niso, je bolje, da se otrok ne srečuje s starši. Neprimerni stiki otroka le dodatno ranijo. Otrok mora ob teh stikih nekaj pridobiti, kar se zgodi le tako, da so starši pozorni do njega in mu dajo izkušnjo, da se urejajo in spreminjajo! Če tega ni, je bolje, da stikov ni, meni Silva in slikovito poudari: »Otrok ni torbica, ki jo vzameš v roke, ko jo potrebuješ, in odložiš, ko je ne rabiš več! Otrok je živo bitje in potrebuje zanimanje, varnost, ljubezen, stalno pozornost staršev, brez praznih obljub!« Z leti se je naučila, da sprejme stike, takšne kot so dogovorjeni, nikoli se ne zaplete v konflikte s starši, pač pa svoje predloge in mnenje glede stikov najprej pove na IPS in na posvetu s strokovnim delavcem na CSD. Na tak način se izogne morebitnemu konfliktnemu odnosu z biološkimi starši svojih otrok in tako omogoči boljše počutje otrokom in tudi ona »lažje« živi. Stike za svoje otroke so imeli vsepovsod, največkrat pri njih doma, pa tudi na CSD, pod nadzorom, pri starših ... Otroke vedno pripravi na stike in jim pomaga, da lažje krmarijo med obema družinama.

Sodelovanje s socialno službo in druge oblike podpore, ki so nujne pri delu v rejništvu

Sodelovala je sigurno z več kot z desetimi Centri za socialno delo, ker so otroci prihajali k njim iz različnih območij Slovenije. Z vsemi je imela dobre odnose, je pa res, da je imela tudi ona svoje pogoje in je tudi ona vztrajala, da je vedno lahko izrazila tisto, kar ji je ležalo na duši in podala svoje predloge.

Tudi s sodišči sodeluje večinoma brez težav in tudi tam si izbori besedo, če je le mogoče. Želi, da je slišan tudi njen predlog in s tem zastopan interes otroka.

Rejniško delo jo je naučilo samozavesti in pokončnosti. Tudi rejnik se mora naučiti trdnosti v svojih stališčih, samozavesti in odločnosti. To ti v največji meri dajo izkušnje, poudari sogovornica. Zelo veliko podporo za rejništvo pa pomenijo tudi skupine rejnic, tabori rejniških družin, izmenjava izkušenj med rejnicami in rejniki, izobraževanja in predvsem nenehno samoizobraževanje.

Veliko ji je pomagala tudi domača domžalska socialna delavka Marta Tomec, s katero sta sodelovali ves čas njenega izvajanja rejništva. Ona je tista, ki je res ves čas na razpolago takrat, ko pomoč najbolj potrebuje, vedno se lahko posvetuje z njo, vse uredi hitro ne glede na to, iz katerega CSD je otrok. Vsa pohvala Marti!

Čeprav je razvoj rejništva velik, bi bile potrebne spremembe v sistemu rejništva

Silva meni, da se je v obdobju njenega delovanja v rejništvu marsikaj spremenilo na bolje, da ne govori o času, ko je bila še ona v rejništvu. Po drugi strani pa je ponovno prišel čas, da se tudi sedanji sistem rejništva korenito spremeni. Delovanje in način življenja današnjih družin sta se spremenila, ni več velikih razlik med vaškim in mestnim življenjem, mladim se ne zdi več smiselno preveč naprezati se, želijo hitrejši učinek svojih prizadevanj, želijo tudi plačilo za svoje delo ... Ne preseneča je, da primanjkuje rejniških družin in da pravzaprav ni več klasičnih rejniških družin. Danes je rejništvo zahtevno, veliko je angažiranja z otrokom, družbene kontrole, sodelovanja z raznimi ustanovami, sodišči, veliko voženj, potrebno je veliko znanja in razumevanja vseh mogočih situacij. Samo spomnimo se časa covid epidemije, takrat so ostale rejnice same večinoma brez neke pomoči, naenkrat pa so morale obvladati delo z računalniki, voditi šolanje svojih otrok, obvladati elektronsko pošto, zoom ... Tudi ona se je takrat veliko naučila. Rejnice so naenkrat poleg vzgojiteljev, specialnih pedagogov in psihologov postale še učiteljice, obvladati so morale računalništvo itd.

Ob vsem tem pa za svoje delo skoraj ne dobijo plačila, nimajo bolniške ne regresa. Če imajo otroke, niti na dopust ne moreta skupaj s partnerjem ... Ona in mož sta dolga leta hodila ločeno na dopust. Ker ima mož težave s kolki in hrbtenico, so mu bolj koristile toplice, ona pa je šla z otroki na morje ali v hribe, ker niso mogli plačati bivanja v toplicah za vso številčno družino. Dobro bi bilo, da bi imele rejnice kakšen dan dopusta, da bi imele nekaj dni samo zase in za svoj partnerski odnos. Tudi če rejnica zboli, otroci ostanejo v družini in morajo drugi člani družine poskrbeti za otroke in za bolno rejnico.

Rejniške družine so praviloma velike družine, veliko je voženj, potrebujejo vsaj dva avtomobila zaradi rejništva. Dobro bi bilo, da bi jim družba omogočila kakšno primerno subvencijo ali podporo pri nakupu avtomobila.

Prav bi bilo, da bi rejniki dobili povrnjeno tudi kilometrino. Pove, da je imela v enem mesecu obravnavo na sodišču v Novi Gorici, več obravnav na sodišču v Ljubljani, vozi otroke na stike in druge zdravstvene obravnave. Povečana rejnina nikakor ne pokrije stroška kilometrine.

V rejništvu je preveč birokracije, zlasti na sodiščih, saj je doživela, da je morala poročati o dnevni porabi stroškov za otroka. Pravi, da nikoli prej ni računala, koliko otrok poje in koliko jo stane, da otrok dobi tisto, kar potrebuje.

Problem je tudi, ker nekatera sodišča ne upoštevajo rejnic, praktično niso slišane, čeprav najbolj poznajo otroka ...

To je le nekaj bistvenih predlogov za spremembe, verjetno bi jih lahko naštela še več. Poudari pa, da bi se moralo z matično družino še več delati. Strokovne službe in sodišča bi morala bolj hitro prepoznati in odločiti, če so starši sposobni in pripravljeni za otroka kaj spremeniti v svojem življenju. Staršem se predolgo dopušča, da ničesar ne spremenijo v odnosu do svojih otrok. Otroci potrebujejo jasna in odločna sporočila, kaj lahko pričakujejo, in predvsem, da vedo, kje je njihov dom.

Rejništvo je bila prava odločitev

Silva je zadovoljna, da se je odločila za rejništvo. To delo jo izpolnjuje, nudi ji osebnostno rast in nenehno učenje. Otroci ji dajejo energijo. Pri tem je velikega pomena podpora strokovnih delavcev in tudi povezava v Društvu rejnic in rejnikov Domžale. Je tudi članica Rejniškega društva Slovenije. Vesela je, da so tudi v njeni okolici opazili, da dela dobro, ter opazili pomen rejništva, saj je leta

2014 dobila občinsko priznanje za svoje delo, istega leta pa tudi državno priznanje.

»Je naporno, doživljaš vzpone in padce, vendar je na koncu vedno dober občutek, sploh če ti otroci še kasneje povedo, da jim je bilo pri nas lepo, in da sem imela prav tudi takrat, ko sem jih v čem omejila ... Če bi se še enkrat odločala, bi verjetno izbrala isto pot. Otroci so me oblikovali in me marsičesa naučili,« pove Silva za konec.

Zna pa si vzeti tudi čas samo zase. Pravi, da je dolžna poskrbeti zase, saj je le zadovoljna mama, dobra mama. Sprosti se, ko je sama v hlevu pri živalih, na polju, v vrtu ob svojih rožah, rada kaj prebere.

Hvala gospa Silva za zanimiv pogovor, uspešno delo še naprej!

Zapisala: Maksimiljana Mali

BERNARDA KONJAR

OTROK V REJNIŠTVU, SOCIALNA DELAVKA IN REJNICA

Z Bernardo sva se srečali v njenem idiličnem domu na Vačah, v središču Slovenije, kamor se je preselila iz Ljubljane, potem ko je začela skrbeti za rejniške otroke. Bernarda ima res bogate in marsikdaj tudi boleče življenjske izkušnje,

ki so ji oblikovale poti v življenju, jo prekalile in ji dale tudi veliko lepega. Doživela sem jo kot razmišljujočo, razumevajočo, prijazno, vendar trdno osebnost, ki ve, kam želi. Je človek, ki se razdaja in si obenem zna splesti svojo mrežo v oporo.

Bila je pripravljena odpreti svojo dušo in srce in govoriti o svojem življenju, čeprav mi je na koncu pogovora dejala, da jo je bilo tega kar malo strah. Predvsem sva se pogovarjali o njenih treh življenjskih vlogah, ki so dale pečat njenemu življenju: kot deklici v rejništvu, socialni delavki in kasneje rejnici.

REJNIŠTVO

Zgodnje otroštvo – zgodba Bernardine mame, mlade ženske, ki je morala sama poskrbeti za otroka

Bernarda se je rodila materi samohranilki in to tudi še več let po drugi svetovni vojni ni bilo preprosto in sprejemljivo v družbi. Mama se je kot mlado dekle iz

vaškega okolja preselila v Ljubljano, da bi našla službo in si ustvarila svoje ideale o življenju. Zgodilo se je, da je zanosila in z malo Bernardo ostala sama, brez opore partnerja in očeta svojega otroka. Morala je delati, da je obe preskrbela, vrtcev ni bilo, pomoči ni imela. Odločila se je, da je za Bernardo preko tedna uredila namestitve v zavodu v Ljubljani, ki se je imenoval »Dečji dom«. Tam so takrat živeli dojenčki, malčki in otroci, za katere starši niso mogli poskrbeti. Mlada mati, ki je neizmerno ljubila svojo deklico, je kmalu opazila, da oskrba v zavodu za dojenčico ni bila ustrezna. Zato je iskala primernejše možnosti. Preko sodelavk je našla teto Minko, ki je živela na Škofjeloškem. Gospa je v drugi svetovni vojni izgubila moža, njeni otroci so počasi odhajali v svet, ona pa si je želela še živahnega doma, nekoga, ki bo z njo, za katerega bo skrbela. Tako sta se našli. Bernarda in teta Minka, ena drugi sta dajali neizmerno veliko ljubezni.

Spomini na ljubečo teto Minko – rejnico

V rejništvo je bila nameščena v starosti okrog pol leta, še kot dojenček in tam ostala do 7. leta. **Bernarda ima lepe spomine na rejništvo.** Teta Minka, kot je klicala rejnico, ji je dala neizmerno veliko ljubezni. Postala je njena najpomembnejša oseba, tista, pri kateri je našla objem, zatočišče, varnost. Rejnica teta Minka, ki je bila za Bernardo kot ljubeča mamica, je ob skrbi zanjo »lizala tudi svoje rane« in Bernarda je že kot dojenček na nek način igrala vlogo terapevta. Kot živahen otrok je v hišo tete Minke zopet prinesla živ-žav, otroški smeh in razposajenost. Čeprav jo je mama redno obiskovala, zanjo poskrbela z obleko, igračami in vsem, kar je potrebovala, je bila zanjo glavna oseba teta Minka. Bernarda se je vedno spominja s toplino v srcu in ima stike z njeno družino.

Vrnitev k materi

Ko je bila Bernarda stara sedem let, si je mama nekoliko opomogla in Bernarda se je vrnila k njej v Ljubljano. Spominja se, da se je mama res trudila in ji nudila

vse, kar je želela. Bernarda je obiskovala glasbeno šolo, smučanje, plavanje ..., vendar se z mamo nista znali povezati. Bernarda je pogrešala teto Minko, njen varni, domači svet je bil drugje, ne pri mami v Ljubljani. Mama tega takrat ni razumela in tudi Bernarde ni znala prav začutiti in je voditi.

Eno leto pri teti v Zadru

Bernarda je v petem razredu zboleva za hudo astmo, zato je mama po nasvetu zdravnikov našla pomoč pri svoji sestri, ki je živela v Zadru. Tam naj bi Bernardo pozdravil morski zrak in mediteransko okolje. Vsaj eno leto mora živeti pri morju, je rekel zdravnik.

Bernarda pravi: »Tam mi ni bilo lepo in ta čas je bil usodno težak zame.« Navzven je bilo v tej družini vse v redu, ona pa se ni počutila sprejeta. Hitro se je navadila na novo šolo, se naučila jezika, pridobila prijatelje, toda v družini, kjer je živela, ji ni bilo dobro. Na prikrit način jo je predvsem teta zelo zapostavljala. Najhujše pa je bilo, da njene stiske ni nihče opazil. Povsem sama je morala prebroditi ta čas in to stisko.

Tudi v to družino je mama redno prihajala, jo obiskovala, ji prinašala vse, kar je potrebovala, vendar ni prepoznala njene stiske. Bernarda se ji ni zaupala. **»Bila sem povsem sama s svojo stisko, nikomur nisem mogla o tem povedati, nihče moje stiske ni prepoznal. To je bilo ob vsem tem najhujše,«** pove Bernarda.

Z mamo, s katero sta se kot odrasli osebi zelo zblížali, sta se o tem veliko pogovarjali. **»Odpustila sem ji!«** pravi. **»Danes tudi njo razumem, mislila je, da dela najboljše zame, ni znala drugače,«** pove Bernarda.

Odpustila je tudi teti in se spravila s tem delom preteklosti.

Ponovna vrnitev k materi

Potem se je zopet vrnila k mami v Ljubljano, kjer je dokončala osnovno šolo ter nato srednjo šolo in fakulteto.

Mama ji je materialno nudila veliko, imeli pa sta zelo zakompliciran odnos. Bernarda je bila zelo živahno dekle, ki ji mama ni mogla slediti. Ni ji bila avtoriteta, včasih tudi ni prepoznala njenih najglobljih čustvenih potreb. Nista se poznali zaradi tolikih razhodov. Vseeno je Bernarda vedela, da na svojo mamo lahko vedno računa v smislu podpore, zagotovitve materialnih dobrin, čeprav »sem jo več brcala in grizla, kot jo imela rada in jo razumela,« pove Bernarda.

Zbližanje z mamo

Ko sta kasneje obe odrasli zopet živeli skupaj, sta se lahko drugače pogovorili. Bernarda je mamo začela spoznavati na drugačen način. Mama ji je razkrila svoja čustva, svoje bolečine in tudi podlago za takratne odločitve. Bernarda je spoznala, da jo je imela mama neizmerno rada, si prizadevala le zanjo in da ji je dala vse, kar je zmogla in znala. V času mamine upokojitve, sploh pa, ko sta skupaj nastopali kot rejniška družina, sta preživeli najlepše čase in se neverjetno zblížali.

BERNARDA socialna delavka

Bernarda je zelo komunikativna, živahna in barvita oseba. Od nekdaj so jo zanimali ljudje, odnosi, komunikacija in njihove duše, razmišljanje, čutenje ... Posebej jo privlačijo ljudje, ki nekako »stopajo po robu«, ki jih življenje suče enkrat sem, drugič tja. Že od nekdaj je imela rada delo z otroki in mladimi ter je sprva želela postati pedagoginja. Tja je šla tudi na informativne dneve, kjer pa jo je formalen in tog odnos takratnih pedagoginj na Pedagoški fakulteti odvrnil od tega. »Bile so kot stroge Ksantipe,« se pošali Bernarda in je zato

poskusila še na takratni Višji šoli za socialne delavce. »Tam pa je bila toplina, prav zaživel si, se čutil sprejet, povabljen, da se pridružiš študiju,« se spominja. To so bili časi, ko sta dajala pečat FSD profesorji Bernard Stritih, Gabi Čačinovič in tudi drugi. »Ne samo, da so nas veliko naučili za delo, dali so nam tudi veliko za naše življenje in našo osebnostno rast,« poudari Bernarda.

Delala je na več področjih od CSD do OŠ, najbolj pa jo je zaznamovalo delo v Društvu Odmev. Namen oz. poslanstvo Društva Odmev je bilo izvajanje podpore, preventivnih, socioterapevtskih in rehabilitacijskih storitev za otroke, mladostnike in njihove družine s psihosocialnimi problemi. Prvi predsednik tega društva je bil dr. Bernard Stritih, ki je tudi prvi začel v praksi izvajati sistemski pristop v socialnem delu, za katerega je značilno, da se v obravnavo klienta vključi tudi njegovo okolje – družina, zainteresirani sorodniki, sosedge, učitelji, vzgojitelji in drugi pomagajoči. Njihov cilj je bil podpora tem otrokom in mladim, da bi lahko čim bolj samostojno živeli in delovali v skupnosti. Spodbujali so toleranco do otrok in mladostnikov z duševnimi in psihosocialnimi motnjami – z avtizmom, od zlorabljenih otrok do hiperkinetično, čustveno depriviranih otrok in medsebojno spoštovanje med »zdravimi« in »bolnimi«. V Društvu je sodelovalo veliko prostovoljcev, od študentov sociale, profesorjev do drugih, s katerimi ima Bernarda še danes dobre stike.

Bernarda se spominja in pove: »Največ sem sodelovala z dr. Bernardom Stritihom in dr. Miranom Možino. Socioterapevtski tabori za otroke in mladostnike s psihosocialnimi problemi so bili vedno polno zasedeni, saj je bilo to v slovenskem prostoru nekaj novega. Organizirali so tudi preventivna družinska srečanja in družinske tabore ter izobraževanja. Skratka, iz poletnih taborov z otroki se je dogajanje razvilo v celoletno, poudarek je bil tudi na razvijanju prostovoljnega dela, veliko je bilo izobraževanj. Društvo je nudilo pomoč družinam, povezovali so se s šolami otrok, ki so bili vključeni v

obravnavo, in ustanovili tudi skupino za samopomoč, kamor so se vključevali tisti, ki so bili prostovoljci in organizatorji taborov ...«

Dela je bilo torej več kot preveč in Bernarda je nastopala kot organizatorka dejavnosti, saj je bilo potrebno opraviti ogromno različnih nalog od strokovnih do organizacijskih za nastanek in dobro odvijanje tabora: najti prostor, kuharico, sponzorska sredstva, dovolj usposobljenih prostovoljcev itd.

Bernarda poudarja, da so ji ti dogodki in to delo dajali možnost za osebno rast in razvoj. Že od samega začetka delovanja v sociali je skrbela za to, da je lahko napredovala kot strokovna delavka in tudi za svojo osebno rast in razvoj, saj je mnenja, da se ta dva nivoja v socialnem delu ves čas prepletata. Tako se je že zelo zgodaj vključevala v razne skupine, kot so Balintove skupine, ki so potekale na FSD, ter v druge oblike izobraževanja in usposabljanja.

Po duši najprej rejnica, potem socialna delavka

Ko jo vprašam, ali je bolj rejnica ali bolj socialna delavka, brez pomisleka izbere rejnico. To so njene kolegice, ki jih je spoznala preko dela na taborih, in sošolke s fakultete vedele in jo večkrat nagovarjale k rejništvu, naj sprejme otroka vsaj začasno, dokler se ne uredijo razmere. »Veš, saj bo prišla mama iz zapora in bo šel otrok nazaj k njej, ne bo za vedno ... Ti bi z otrokom znala ...« Ni se mogla takoj odločiti.

Zgodil pa se je strašen dogodek v njeni družini, ki je trajno zaznamoval njeno dušo, srce, življenje ... Leta 1997 ji je umrl sin Timotej. Eno leto je bila kot »mesečnik«, prestajala je hude muke. »Počutila sem se, kot da imam izsekano maternico in trebuh, da nimam kože, imela sem bolečine v telesu in duši in sploh ne vem, kako sem preživela,« se spominja tistih časov.

Po kakšnem letu pa je v sebi začutila vzgib, da želi še živeti. Nekako je začutila, da mora življenje peljati dalje, potegnilo jo je v delo na sebi. »Timotej je odšel. Jaz pa moram sedaj usmeriti življenje dalje.« In je začela živeti ter predvsem delati. Končala je univerzitetni študij na FSD in potem naredila še »Kemplerja«, kot sama pravi.

S terapijo Walterja Kemplerja smo se v Sloveniji prvič srečali 1990, ko se je v Ljubljani predstavil Kemplerjev inštitut na Nizozemskem. Njihova osrednja aktivnost je bila organizacija izobraževanja tistih, ki delajo na področju duševnega zdravja in na področju nujenja socialne pomoči ter je temeljila na principu, da se v družinski terapiji ne obravnava le posameznik sam zase ali v družini, **ampak se zdravi procese, ki potekajo med družinskimi člani. Zato je pravi klient družina.**

Bernarda se je takrat gibala v okoljih, ki so bili povezani z novimi smermi in obravnavami ter načini dela v socialnem delu, kot so dr. Miran Možina, dr. Bernard Stritih, dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič, dr. Anica Mikuš Kos, ki je bila takrat **direktorica Svetovalnega centra za otroke in mladostnike** v Ljubljani, in s še mnogimi drugimi. Navdušila se je nad novimi znanji in kar hlastala po njih. To ji je bilo tudi v pomoč, da je razumela samo sebe. Tako se je odločila še za 4-letni študij družinske terapije, ki je poleg teorije temeljil predvsem na izkustvenem delu in supervizijah. Študij ji je dal še dodatno občutljivost za razumevanje in še globlje občutenje dogajanja v družinah, tako v svoji lastni kot v družinah svojih klientov, pri razumevanju zlasti otrok ... **»V socialnem delu moraš začutiti človeka, poslušati njegove zgodbe, prepoznavati njegovo neverbalno komunikacijo, odnose, dogajanje med posamezniki – to je socialno delo,«** poudarja Bernarda, ki je velikokrat kritična do današnjega načina dela strokovnih delavcev na CSD, ki so zazrti v svoje zapisnike in niti ne vidijo ne otroka ne nje kot rejnice, kaj se med njimi dogaja ... Poudarja, da ne bi mogla delati kot socialna delavka na CSD na način, kot se dela danes.

ODLOČITEV ZA REJNIŠTVO

V tem času je veliko razmišljala o sebi, o svoji družini in tudi o odločitvi za rejništvo. Ta misel ji je postajala vedno bolj blizu. Veliko se je vračala k svojim koreninam, k teti Minki in ji izrazila neizmerno hvaležnost za njeno lepo zgodnjo mladost in za rejništvo. Svoji teti iz Zadra je odpustila. Razmišljala je: ko bo pestovala drugega otroka, bo to kot svečka na sinovem grobu. In tako je prišla do odločitve za rejništvo. Ni veliko racionalno razmišljala o posledicah, svoji materialni situaciji in o tem, ali bo zmogla. Ravno v tistem času sta z mamo prodajali stanovanje v Ljubljani in si kupili hiško na Vačah ter zaživali skupaj. Mama je bila takrat še čila in aktivna, bila je krasen sodelavec in pomočnik v rejništvu.

Tako je leta 2000 sprejela v svoj dom prvega otroka. Na CSD so rekli, da le za dve leti, pa je ostal do svoje osamosvojitve. Od nje je odhajal tudi v vrtec in v šolo. To je bil deček, ki je imel izjemno težko življenje in ga niso želeli sprejeti nikamor, ne v ustanovo ne v drugo rejniško družino. Pa je zmogla in fant se je uredil ... Potem pa se je je rejništvo kar prijelo. **V 22 letih je bilo pri njej 9 otrok, obenem pa so za vikend prihajali k njej še mladostniki iz vzgojnega zavoda.**

Vsi otroci, ki so bili pri njej, so bili zelo zahtevni, imeli so težke nahrbtnike iz biološke družine, hude primanjkljaje, včasih že disocialne motnje ... Strokovni delavci CSD so ji kot poklicni kolegici in tudi »kemplerjevki« zaupali najtežje in najbolj specifične otroke. Tako je imela v rejništvu otroke in mladostnike, ki so rabili veliko pozornosti, angažiranja, vsi so imeli psihoterapevtsko pomoč ... Poleg teh je imela tudi vikend rejništvo za mladostnike iz vzgojnih zavodov, za katere vemo, da so imeli za seboj težke zgodbe; pa je šlo ...

Delo rejnice

Bernarda je imela veliko izkušenj pri delu z otroki že iz taborov in vsa ta znanja so ji v rejništvu prišla izredno prav. Vsem otrokom je skušala dati domačnost, pozornost in naklonjenost, vendar za vzgojno zahtevne otroke z veliko težavami je izredno pomembno, da se že v začetku vzpostavi dnevni red, pravila in tudi meje. Za vse otroke, ki so v težavah, je zelo pomembna rutina, nekaj kar trdno velja in se z rutino utrjuje. Tako otroci tudi vzpostavljajo zaupanje in občutek varnosti. Seveda pa je vsak otrok imel svoje specifične potrebe in z vsakim je zgradila specifičen, poseben odnos. Vsak se je dotaknil njene duše in srca na svoj način in tako sta tudi gradila odnose. Z otroki je gradila na njihovih trdnih temeljih, kjer so pokazali sposobnosti, in jim marsikaj omogočila, od treninga plesa do ur petja. Veliko so se »furali okrog«, kot sama pravi: šli so na smučanje, se kopat, letovali na morju, šli na izlete ... To je znala spretno in dokaj poceni urediti. Če so bili šolski otroci, ni takoj po prihodu v družino eksistirala na dobrih ocenah, pač jim je najprej dala možnost, da so se vključili in prilagodili na novo okolje, v nov dom, se umirili, ga sprejeli, potem pa je bilo avtomatično manj težav s šolo. Otroci so imeli tudi obveznosti, največ pa jim je nudila pri razvijanju njihovih talentov in ob takšnih pogojih »se je otrok razcvetel«, kot pravi Bernarda. To je bila njena največja nagrada.

Mama ji je takrat veliko pomagala v kuhinji in v hiši in bila na sploh odličen rejniški sodelavec. Otroci so jo imeli zelo radi in tudi onidve sta se takrat zelo zblížali. Doma so imeli železen repertoar nalog in obvez vseh članov družine. Spodbujala je otroke k samostojnosti, osvajanju socialnih veščin in k branju. Vsi so naredili domačo bralno značko. Ves čas je bi

na mizi **list o dežurstvu in nalogah dežurnih**. Vsi v hiši so delali, vsak po svojih sposobnostih. Če so otroci dobili jasna navodila, so radi delali tako v hiši kot zunaj nje. Ključni pa so bili **na koncu nagrada in pohvala ter proslavljanje**. Vsi so vedeli, da bo na koncu opravljenega dela počitek in proslavljanje: to je bila lahko igra v hiši, družabne igre ali pa izlet, toplice ... To so imeli otroci izredno radi in Bernardi se zdi **ritual proslavljanja** zelo pomemben v funkcioniranju družine. Poudarja, da se ta proces lahko razume le kot dvojina ali množina: proslavljava, proslavljamo, **veselimo se skupaj!** Proslavljanje nastane potem, ko izpolnimo dogovor in nalogo. Človek, tudi otrok, ki delo opravlja z žarom in navdušenjem, na koncu dobi pohvalo, toplino, napredek ... **»Tako se zapletemo v zgodbo, se počutimo sprejeti, dobimo občutek podpore, plavamo skupaj!«** poudari Bernarda.

Vsi otroci, ki so živeli pri Bernardi, so imeli psihoterapevtsko pomoč. Bernarda je mnenja, da bi dobro psihoterapijo morali dobiti vsi otroci v rejništvu. Vsi, ki so morali oditi iz družine, se prilagajati novi družini in so ob tem doživeli še marsikatero travmo ali stisko, bi potrebovali psihoterapevta, vendar takšnega, ki bi razumel otroka, poznal rejništvo in omogočil otroku vzpostavitev zaupnega odnosa. Bernarda poudarja, da je **v terapevtskem odnosu pomemben predvsem dober odnos med otrokom in terapevtom, občutek zaupanja**, ker se bo le tako otrok odprl in napredoval. Bernarda se je znašla in poiskala dobre terapevte za svoje otroke s pomočjo prijateljev, s katerimi je stkala vezi takrat, ko je kot socialna delavka delovala v Društvu Odmev. Veliko otrok je bilo vključenih v terapijo v Svetovalnem centru v Ljubljani, včasih pa je plačala terapijo tudi sama.

Sodelovanje s šolo

S šolami je vedno sodelovala dobro in skušala pridobiti učiteljevo empatijo, da so postali dober in zavezniški tim pri pomoči otroku. Za to se je intenzivno trudila, čeprav je včasih tudi »kakšno grenko požrla«, kot pravi. Vedno je uspela, da je bilo sodelovanje s šolo konstruktivno. Tudi kadar učitelj z njenim

otrokom ni zmožgal v razredu in so jo klicali v šolo, je brez obotavljanja prišla in ga odpeljala domov. Da je učitelj tvoj zaveznik in da otrok to ve, je pri delu z otrokom s posebnimi potrebami izrednega pomena.

Stiki s starši – zakaj so pomembni

Bernarda poudari, da je v času svojega rejniškega dela spoznala, da so stiki otrok z njihovimi starši zanje res ključnega pomena. Ni nujno, da so dolgi po cele dneve, lahko so tudi v majhnih dozah. Tudi če ni optimalne možnosti, da bi se otrok vrnil domov, je pomembno, da sproti nabirajo izkušnje o svojih starših. »Jasno, da so ranjeni, ko gredo k njim, in ti zopet nazaj dobiš ranjenega otroka, vendar si tam zato, da mu pomagaš lizati in zaceliti to rano, in potem gre tako vedno znova. Tako se otrok utrdi, da lahko sprejme starše, takšne kot so. Če tega ne bi bilo, bi si otrok ustvaril fantazijski stekleni grad in ko bi se leta razbil, bi bila rana pregloboka, preveč boleča in šokantna ... Tako pa ima stalne manjše doze realnosti, ki otroka vsakokrat zabolijo, vendar ga na dolgi rok utrjujejo,« razmišlja.

Bernarda poudari, da se je vedno trudila imeti dobre odnose s starši in na koncu je sebe prignala do tega, da je tudi te starše vzljubila.

Sodelovanje s CSD

Do dela strokovnih delavcev na CSD je Bernarda bolj kritična kot pohvalna. »Da socialna delavka na IPS, kjer so zbrani vsi pomembni otrokovi ljudje in se odvijajo zelo intenzivni procesi v odnosih, na osebni, neverbalni ravni, skoraj ne dvigne pogleda od zapisnika, to težko uskladim z dobrim socialnim delom,« pravi Bernarda. Pogreša več empatije, topline in energijske povezave z dogajanjem s strani strokovnjaka. »Imam občutek, da nismo na isti ravni, čeprav sem tudi strokovna delavka! Res, da sem imela občutek, da so me strokovni delavci včasih zaradi mojega poklica drugače obravnavali, pa vendar

se mi zdi, da so današnji socialni delavci žal v prvi vrsti uradniki, šele nato strokovni delavci. Na ta način prezrejo mnogo stvari, otroci jih nimajo za svoje socialne delavke, rejnice pa smo sploh velikokrat prezrte,« opozori Bernarda. Ta obrat na slabše v administrativno papirniško smer se v zadnjih desetih letih še stopnjuje. Večkrat poudari pomen večjega približanja otroku in rejnici, da bi rejnica lahko res postala strokovna sodelavka. Opozarja na pomen dveh ritualov, ki sta pri delu z ljudmi in sploh v rejništvu zelo pomembna – to sta **proslavljanje in poslavljanje**. Strokovni delavci naj bi se bolj usmerili v pozitivno tako pri otroku kot ostalih in znali to proslaviti. Pomembno je, da se v rejništvu med seboj dobro spoznamo, delamo za isti cilj, se držimo dogovorov in če vse to dosežemo, to proslavimo, se veselimo skupaj. Človek, ki to dela, mora imeti žar in toplino. Pomemben pa je tudi **ritual poslavljanja**, tega stroka res ne goji in vse dela papirnat. Meni, da so rejnice ob slovesu, zaključevanju rejništva povsem prezrte, stroka jih v teh situacijah sploh ne vidi, kaj šele, da bi jih začutila in jim dala podporo. »Sedanji način strokovnega dela me je v pretežni meri odvrnil od še nadaljnjega rejništva!« pove Bernarda.

Kako se je krepila kot rejnica

»Rejništvo je res zahtevno delo, psihično naporno, ni počitka, ni dopusta. Ko so otroci poleti za kakšen teden odšli na tabor in sva bili z mamo sami, so se začela hišniška dela, da smo hišico malo uredili, pobelili ali urejali kaj drugega,« pove Bernarda. »Ves čas rabiš podporo,

pogovor, razumevanje!« doda. To podporo je dobila pri naši skupni profesorici dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič, ki ji vsi pravimo Gabi. Ona ji je res veliko

pomagala, saj sta se dobivali enkrat mesečno z namenom supervizije. Gabi je znala Bernardi s poslušanjem, z zgodbami, z vključevanjem vseh udeležениh v pogovor res veliko pomagati in jo krepila kot rejnico. Vedno je znala zapeljati zgodbo v pravo smer, znala razumeti situacijo in jo podprla. Bernarda pravi, da se je pri njej krepila, tolažila in rasla ter tako sploh zdržala v rejništvu. Bernarda je na teh srečanjih osebnostno rastla in dobila veliko znanja tudi za razreševanje svojih osebnih stisk. Vse to je bilo možno zaradi njunega odkritega, vzajemnega odnosa.

Bernarda poudari, da je ona izbrala Gabi za supervizorko. Med supervizantko in supervizorko je namreč zelo pomemben dober odnos in medsebojno razumevanje. Meni, da je supervizija nujna v rejništvu, na razpolago bi jo morale imeti vse rejnice in pomembno je, da supervizor(ka) razume in pozna rejništvo. Menim, da bi si supervizorko (supervizorja) lahko rejnica izbrala po svoji meri.

Bernarda izraža neizmerno hvaležnost do Gabi in še vedno ostajata v stikih.

Za neobremenjeno izvajanje rejništva mora imeti rejnik tudi zelo široko in dobro socialno mrežo pomoči. Običajno je to celotna rejniška družina, ona pa je imela mamo in zraven si je spletla še široko mrežo pomoči pri prijateljicah, na fakulteti, pri terapevtih za terapevtsko pomoč otrokom in podobno. Že ko je delala v Društvu Odmev, je morala znati tkati takšne povezave in mreže, ki jih je nadaljevala potem, ko je dobila otroke v rejništvo. Tako so preživel brez stisk in si tudi marsikaj lahko privoščili v prostem času. Rejnik mora biti res inovator in multipraktik, da preživi ter najde najboljšo oporo zase in za otroke.

Slovo – težko je otroke spraviti v kolesnice navad tvoje družine, najhujše pa je slovo!

Zelo težko se je poslavljala od svojih otrok. Meni, da ob zaključku rejništva rejnica resnično potrebuje pogovor, razumevanje, pomoč zaradi stiske. »Če imaš otroka rad, ti ni vseeno, da odhaja, četudi veš, da je prav, da odide, in četudi se dogovoriš, da ima pri tebi vrata odprta,« razmišlja Bernarda. Njeni otroci pa so bili posebni in nekateri so odhajali v tujino. Vedela je, da jih verjetno ne bo več videla, posloviti se je morala od dojenčice, ki jo je negovala štiri mesece. »Nihče me ni vprašal, kako sem, pa sem trpela kot »Kristus«! Tega nihče od socialnih delavcev ni opazil!« Bernarda opozori na **ritual poslavljanja**, ki je pomemben za vse, za otroka in tudi rejnico. Prav je, da se vsi v dobrem poslovijo, podoživijo skupne trenutke, naredijo evalvacijo doseženega in si dajo dovoljenje, da odidejo, se dogovorijo, kako se bodo še srečevali. Strokovni delavec bi moral voditi ta proces in ne prezreti nikogar, ki potrebuje ob tem še posebno podporo.

Bernarda pove, da so v njihovi rejniški družini gojili ritual slovesa. Ob slovesu so otroci pogosto prejeli kakšen spominček, da so tako oni kot tudi ona imeli spomin na njihovo skupno življenje.

O nujnih spremembah sistema

»**Za svoje delo dobivam minimalno pokojnino!**« pove Bernarda. »Na to me je že prej opozorila neka rejnica, pa sploh nisem razmišljala o denarju! Ko živiš in delaš rejništvo, se moraš naučiti delati tudi z denarjem. Najboljše stvari v življenju so itak zastonj!«

»**Potrebno je urediti povračilo potnih stroškov.** Kot rejnica sem naredila ogromno kilometrov, ko sem vozila otroke na vsemogoče obravnave, tabore, izobraževanja ...« meni Bernarda. Na primer: otroka sem vozila za vikende iz Ljubljane k sebi domov in nazaj, Dom Malči Belič pa mi je za 380 prevoženih kilometrov izplačal 13 evrov.«

Pomembno se ji zdi, da država zagotovi **sredstva za plačilo dejavnosti, ki so v podporo otrokovih potencialov**. »V sedanji situaciji moraš znati poiskati tudi takšno podporo in pomoč! Ves čas moraš iskati donatorje ter mecene, da preživiš in otrokom res zagotoviš, kar rabijo!« poudari.

Predvsem pa meni, da je nujno, **da strokovni delavci na CSD sploh pri delu v rejništvu spremenijo način dela iz uradniškega v socialno-delavskega**. To se mora pričeti že pri vzgoji strokovnih delavcev na FSD in seveda jim mora to omogočati tudi sistem, ki je manj birokratski.

Živela sem na polno!

Bernarda trenutno nima rejniških otrok. Sedaj je čas za počitek in druge dejavnosti ter tudi čas za pomoč drugim na drugačen način! Še vedno bo delala, in sicer sodelovala s Fakulteto za socialno delo in Fakulteto Sigmunda Freuda (vodenje samopomočne skupine študentov, predstavitev rejništva) in še kaj se bo našlo. Našel pa se bo končno čas tudi zanjo. S svojimi rejniškimi otroki ima še stike, pokličejo jo, prihajajo na obisk ... Vse to ne bi bilo izvedljivo, če ne bi zase in svoje delo v svojem okolju dobila veliko podpore in sprejemanja.

»Ob zaključku lahko rečem, da sem živela na polno! Bilo je naporno, vendar nadvse lepo!« zaključí Bernarda.

Draga Bernarda, hvala ti za prijeten in zanimiv pogovor! Iz tvojih odgovorov se vsi lahko samo učimo!

Intervju pripravila in zapisala: Maksimiljana Mali

REJNIŠTVO V FRANCII

Rejništvo ima v Franciji dolgo tradicijo. Otroci so bodisi nameščeni v rejniške družine ali pa v rejništvo k starim staršem oz. drugim sorodnikom (Rakar idr., 2010, str. 31).

V Zakoniku o socialni dejavnosti in o družini (*Code de l'action sociale et des familles – CASF*) je med drugim v členu L112-3 določeno, da zaščita otrok vključuje preventivne ukrepe v korist otrok in njihovih staršev, odkrivanje in obravnavanje primerov nevarnosti ali tveganja nevarnosti za otroke ter upravne in sodne odločbe, sprejete za njihovo zaščito. Pri sprejemanju odločb morajo pristojni organi upoštevati konkretne situacije in si na kraju samem obvezno ogledati stanovanjske prostore, v katerih posamezni otrok prebiva, pri čemer mora biti sam otrok tudi navzoč. Upoštevati je treba težave staršev pri izvrševanju njihovih obveznosti. Izvajajo se ustrezni podporni ukrepi, ki vključujejo tudi delen ali popoln odvzem otroka, kadar je to potrebno. V vsakem primeru posamezni otrok v skladu s stopnjo svoje zrelosti sodeluje pri odločitvah, ki ga zadevajo. Navedeni ukrepi so ravno tako namenjeni polnoletnim, mlajšim od 21 let, ki imajo težave, zaradi katerih bi bilo lahko resno ogroženo njihovo duševno ravnoesje. Cilj zaščite otrok je tudi preprečevanje težav, s katerimi bi se lahko srečevali mladoletniki, ki začasno ali trajno ne prebivajo v družinskem okolju, in zagotavljanje njihove oskrbe (*CASF*, 2000).

V Franciji se torej otroka lahko odvzame iz prvotne družine in se ga namesti v drugo družino na dva načina: z upravno ali sodno odločbo. Odvzem otroka je lahko upravni ukrep, ki ga izvrši pristojna socialna služba (*Service de l'aide*

sociale à l'enfance – ASE) sveta departmaja¹³ na pobudo staršev ali v soglasju z njimi. Ukrep je urejen v CASF v členih L221-1 do L221-9. Lahko pa se otroka odvzame tudi s sodno odločbo, ki jo izda sodnik za otroke (*juge des enfants*) na podlagi Civilnega zakonika (*Code civil*), in sicer člena 375 in naslednjih, če so v nevarnosti otrokovo zdravje, varnost in morala ali pa so resno ogroženi pogoji za njegovo izobrazbo, telesni, čustveni, intelektualni ali socialni razvoj. Na podlagi sodne odločbe se otroka preda socialni službi, ki potem poskrbi za njegovo namestitvev. Otroke, ki ne morejo živeti v svoji družini, se lahko namesti v rejniško družino (*famille d'accueil*), pri čemer biološki starši ohranijo starševsko pravico (CASF, 2000; Križaj in Eror, 2016b).

Družinski pomočnik (*assistant familial*)¹⁴ je oseba, ki za plačilo na svojem domu običajno in za stalno sprejema mladoletnike in osebe, mlajše od 21 let. Njegova aktivnost obsega otroško varstvo, socialno-zdravstveni aspekt in tudi terapevtsko delovanje. Ima status zaposlenega pri pravni osebi javnega ali zasebnega prava pod pogoji, določenimi v CASF, ko pridobi ustrezno dovoljenje. Družinski pomočnik in vse osebe, ki prebivajo na njegovem domu, sestavljajo rejniško družino (CASF, 2000).

Za opravljanje rejništva je potrebno dovoljenje, ki ga izda pristojna služba departmaja, kriteriji za njegovo izdajo pa so določeni v referenčnem okviru, ki jih sprejme Državni svet (*Conseil d'Etat*)¹⁵ s posebnim odlokom. Zakon določa, da se mora v postopku ugotoviti, če kandidat za rejnika ustno obvlada

¹³ V upravni delitvi Francije je departma ena od treh ravni upravljanja pod nacionalno ravno – med upravnimi regijami in občinami. Šestindevetdeset departmajev se nahaja v metropolitanski Franciji, pet pa je čezmorskih departmajev („Francoski departma“, 2023).

¹⁴ Ne gre za družinskega pomočnika, kot ga poznamo v Sloveniji – pri nas je to oseba, ki invalidni osebi nudi pomoč v vsakdanjem življenju.

¹⁵ Vrhovno upravno sodišče in hkrati tudi svetovalni organ vladi pri pripravi predlogov zakonskih ter podzakonskih prepisov.

francoščino in če izpolnjuje druge pogoje, ki otroku zagotavljajo varnost, zdravje in razvoj. Dovoljenje se izda za 5 let in se ga lahko podaljšuje. Če rejnik opravi posebno izobraževanje, predvideno v zakonu, sprotno podaljševanje ni več potrebno. Zakon določa, da mora biti izpolnjen pogoj nekaznovanosti za določena kazniva dejanja za vse odrasle osebe, ki živijo v rejniški družini. V dovoljenju je določeno število otrok, ki jih rejnik lahko sprejme; v trajnem rejništvu so lahko največ trije. Če pogoji to omogočajo, predsednik departmajskega sveta lahko dovoli rejništvo več kot treh otrok hkrati. Načeloma mora biti odločitev o dovoljenju sprejeta v 4 mesecih, rok pa se lahko izjemoma podaljša še za 2 meseca. Če pogoji za izdajo dovoljenja niso več izpolnjeni, se ga lahko tudi spremeni, odvzame ali začasno razveljavi (CASF, 2000; Križaj in Eror, 2016b, str. 25). Vsak rejnik mora obvezno opraviti usposabljanje v skupnem obsegu 300 ur („Assistant familial“, b. d.).

Vsi rejniki prejemajo za svoje delo plačilo, saj sklenejo pogodbo o zaposlitvi (*contrat de travail*) bodisi s pravno osebo javnega ali pa zasebnega prava. Rejništvo torej opravljajo kot poklic. Za vsakega sprejetega otroka se kot aneks k pogodbi o zaposlitvi sklene pogodba o rejništvu (*contrat d'accueil*). Plačilo podrobneje določajo sveti departmajev in se odmerja glede na zajamčeno minimalno plačo (*salaire minimum interprofessionnel de croissance – SMIC*), ki trenutno znaša 11,27 EUR na uro, 1.709,28 EUR na mesec in 20.511,40 EUR na leto – vse v bruto zneskih (*SMIC*, b. d.). Plačilo rejnika je sestavljeno iz dveh delov, in sicer iz:

- minimalnega plačila za enega otroka v trenutnem mesečnem znesku *SMIC* 1.709,28 EUR, od česar se odštejejo prispevki za socialno varnost, prišteje pa se znesek preživnine (*indemnité d'entretien*);

- variabilnega dela, ki je odvisen od števila otrok. Ta del ne sme biti nižji od 70 minimalnih urnih zneskov SMIC, torej znaša najmanj 788,90 EUR bruto mesečno na otroka (*Famille d'accueil (assistant familial)*, b. d.).

Rejniki so tudi zdravstveno, socialno in pokojninsko zavarovani in jim pripada letni dopust¹⁶ oziroma nadomestilo, če tega dopusta ne koristijo (CASF, 2000; SMIC, b. d.; Križaj in Eror, 2016b, str. 26). Stroške rejništva krijejo lokalne skupnosti, v primeru otrok s posebnimi potrebami pa te stroške krije država (Rakar idr., 2010, str. 55).

V zvezi z omogočanjem stikov bioloških staršev s svojimi otroki, ki so v rejništvu, CASF ne določa posebnih pravil in torej kaže na sprotno odločanje v posameznih primerih glede na podane okoliščine. S tem v zvezi kot primer navajamo zapis na spletni strani departmaja Somme, kjer je izrecno navedeno, da vsi družinski člani v rejniški družini delijo svoje življenje z rejniškim otrokom, pri tem pa ne smejo pozabiti, da ta otrok ni njihov in da običajno vzdržuje redne stike s starši („Les assistants familiaux“, b. d.).

Na tem mestu naj navedemo še nekatere podatke iz dokumenta Evropske komisije o ureditvi rejništva v EU,¹⁷ ki se nanaša na Francijo. Po podatkih v tem dokumentu Francija spada med države, v katerih se še posebej spodbujajo pozitivna čustva rejniških otrok do osnovnih družin in so prizadevanja usmerjena v ponovno vključitev otrok vanje po določenem časovnem obdobju. V javnosti je poseganje države v družinske zadeve sprejeto bolje kot v nekaterih drugih državah (npr. v Italiji).

¹⁶ Letni dopust rejnika traja 35 dni in ga mora odobriti rejnikov delodajalec, torej pravna oseba javnega ali zasebnega prava (*Livret d'accueil des assistants familiaux*, 2018, str. 38).

¹⁷ Peer Review on "Furthering quality and accessibility of Foster Care service" Thematic Discussion Paper.

Zaznati je dokaj visoko splošno stopnjo zadovoljstva v rejniških družinah, kar je najboljše priporočilo za tako obliko varstva otrok, k pozitivni percepciji rejništva pa s svojimi propagandnimi

aktivnostmi prispevajo tudi pristojni organi. Po drugi strani pa se rejniške družine spodbuja k temu, da vzdržujejo določeno čustveno distanco v razmerju do otrok v reji; rejniki naj namreč otrok ne bi preveč »ljubili« (Reimer, 2021).

V francoskem sistemu poznajo v primeru dolgotrajnega rejništva tudi koncept otroških vasi (*villages d'enfants et d'adolescents*). V tem primeru otroci oz. adolescenti živijo z rejnikom v naselju individualnih hišk. Rejnik prejema plačilo za svoje delo, plačilo stroškov glede na število in starost otrok in zneske otroških dodatkov. Poudarek je tudi na ohranjanju odnosov z matično družino. Otroci so deležni pomoči direktorja vasice (administrativna pomoč in izobraževanje), družinskega pomočnika in psihologa. Poleg tega obstajajo še nekatere alternativne oblike rejništva, kot so npr. namestitve ob vikendih ali občasne namestitve s privolitvijo staršev („Les Villages d'Enfants et d'Adolescents“, b. d.; Rakar idr., 2010, str. 31–33).

Kot ena od možnosti za otroke, ki so v stalnem rejništvu, je uveden institut delne posvojitve (*adoption simple*). Pri tej vrsti posvojitve se ohranjajo (tudi pravne) vezi med otrokom in biološkimi starši. Ta je mogoča za vse otroke, ne glede na starost; otroci, starejši od 13 let, pa morajo za posvojitev dati svoje soglasje. Če so bile staršem odvzete roditeljske pravice, je za njihove otroke možna tudi popolna posvojitev (*adoption plénière*). Polovico starejših otrok v takih primerih posvojijo njihovi rejniki, ki so v takih primerih prednostno obravnavani (*Adoption simple et adoption plénière*, b. d.; Rakar idr., 2010, str. 60).

Raziskovalno-dokumentacijski sektor:

RDS@dz-rs.si

Raziskovalni oddelek:

mag. Igor Zobavnik, vodja, 9428, igor.zobavnik@dz-rs.si

Gradivo ne predstavlja uradnega mnenja Državnega zbora. Pripravljeno je bilo za zagotavljanje informacijskih potreb poslancev, ki nastanejo pri izvajanju temeljnih nalog Državnega zbora. Vsebina praviloma zajema odgovore na vprašanja, ki so bila Raziskovalnemu oddelku postavljena v naročilu, zato ne gre vedno za celovit prikaz obravnavane tematike. Nadaljnja uporaba gradiva je možna z navedbo vira in ob upoštevanju predpisov s področja avtorskega prava.

UROŠ KOŠČAK, URKY

Pesnik, glasbenik, ki ljubi in ceni življenje

Za Uroša lahko rečemo, da ljubi življenje. Vendar to sploh ni samoumevno, do tega spoznanja ga je vodila trnova pot. Rodil se je 1995 s cerebralno paralizo. S šestimi leti je prišel v rejniško družino, v CIRIUS-u Kamnik je obiskoval osnovno šolo, končal program za slaščičarja v Biotehniškem centru Naklo, potem pa še

srednjo šolo v CIRIUS-u Kamnik, kjer je končal program računalnikar.

Uroš je danes invalidsko upokojen, obiskuje dnevni center Štacjon v Kamniku, kjer preživlja številne dopoldneve in kjer je stkal številna prijateljstva. Živi samostojno v manjšem stanovanju v okolici Domžal. Čeprav si ne more pomagati z desno roko, večino stvari postori sam, občasno pa mu na pomoč priskoči asistentka.

Štacjon je Dnevni center za osebe s težavami v duševnem zdravju Kamnik, ki ima prostore v slikoviti Plečnikovi bivši železniški postaji sredi Kamnika. Nekdaj se je postaja imenovala Kraljev štacjon, saj so jo pred 2. svetovno vojno zgradili za takratnega jugoslovanskega kralja Aleksandra, ki je v te kraje rad zahajal na oddih. Danes Štacjon oživljajo uporabniki dnevnega centra s svojimi dejavnostmi, ki so v Kamniku lepo sprejete.

Uroš je v svojem okolju poznan kot poet optimističnih pesmi in navdušen glasbenik. Njegov učitelj v CIRIUS-u Rok Kralj je prepoznal Uroševo nadarjenost

in navdušenje nad poezijo in glasbo ter mu pomagal, da je najprej izdal prvi dve pesniški zbirki *Ceni življenje* (2018) in *Ko svet bo rekel lahko noč* (2021), nastaja pa še tretja. Obe je izdal v samozaložbi in ju še ni plasiral širše v javnost. Uroš se je že kot učenec veliko ukvarjal z glasbo, na nobeni šolski in obšolski prireditvi ni manjkal. Po koncu šolanja se je kot klaviaturist priključil ansamblu *The Eccentrics*. Nastopal je na številnih glasbenih dogodkih, ki so bili vselej dobrodelno obarvani.

Ceni življenje

*Ceni, kar ti življenje podari,
ceni trenutke, ki s tabo jih deli,
ceni vse, kar ti je ponujeno,
pazi, da zaupanje ne bo izgubljeno.
(Ceni življenje; Ceni življenje)*

V uvodu svoje prve pesniške zbirke o sebi pravi: Živim v Kamniku, rojen sem bil leta 1995 v Ljubljani. Imam cerebralno paralizo, a se trudim, da to ne vpliva preveč na moje življenje. Predvsem me navdušuje glasba, igram klaviature in tudi nastopam. Poleg glasbenega ustvarjanja v moje misli zaide tudi veliko idej za pesmi, predvsem ljubezenskih, ki sem jih začel pisati pri svojih petnajstih letih. Za pisanje pesmi me ženejo različni motivi. Pesmi so bile napisane iz srca, nekatere so nastale v radostnem razpoloženju, iz čistega veselja; druge s solzami v očeh, ko mi je razpadla zveza; nekatere pa so nastale iz nagajivosti. Z vami želim deliti vsaj delček sebe in svojih občutkov.

Z Urošem in njegovo asistentko Sabino smo se za srečanje dogovorili v Kavarni Šutna v Kamniku, v bližini Štacija. Sprva je bil nekoliko zadržan, vendar je pogovor kmalu stekel. Odkrito in brez zavor je govoril o svojih najbolj osebnih situacijah, o svoji bolezni, svoji matični družini, o življenju v rejništvu, najbolj pa je zažarel, ko sva se pogovarjala o pisanju pesmi in glasbi.

Uroš, v prvi vrsti te poznam kot pesnika, poeta. V svojih pesmih izražaš neverjetno voljo, optimizem, hvaležnost in upanje. Ko jih prebiram, lahko začutim tvojo pozitivnost in neverjetno hvaležnost, s katero sprejemaš življenje. V eni od pesmi praviš:

*Ljubim življenje,
čeprav včasih kruto je,
ljubim življenje,
lepo ga je živeti.*

Kje črpaš vso to pozitivnost in navdih za svoje ustvarjanje?

Pravzaprav ne vem, po naravi sem vesel in zadovoljen človek, čeprav sem nekoliko zadržan in v družbi bolj tih. Pesmi kar pridejo in takrat jih zapišem v telefon, včasih je to zjutraj, včasih preko dneva, včasih nekaj časa verzov ni, potem pa se nenadoma zopet pojavijo. Na začetku so bile moje pesmi zelo čustvene, ljubezenske, kdaj tudi bolj žalostne, kasneje pa sem nekako začutil lepoto življenja in tudi o tem se mi rojevajo verzi.

Za marsikatero pesem bi lahko dejal, da so »krivi« tudi nekateri trenutki v življenju, morda tudi ljudje okoli mene, za katere sem neizmerno hvaležen. Tudi pesmi, ki bodo v tretji knjigi, bodo bistveno drugačne od teh v obeh knjigah.

Izdal si dve pesniški zbirki: Ceni življenje (2018) in Ko svet bo rekel lahko noč (2021), tretja z naslovom »Hvala, življenje« je v zaključni fazi. Kako nastajajo tvoje pesmi, ki imajo res močna sporočila? V svojih pesmih sporočaš: Ljubim življenje, Počni, kar si tvoje srce poželi, Ne potrebujem veliko, da srečen sem, Ceni življenje in se nas bralcev dotakneš v dno srca, da tudi sami v sebi skušamo poiskati podobne občutke, kot jih ti sporočaš z vsako svojo pesmijo.

Moje pesmi prihajajo iz srca, tukaj ni razuma. Največ je ljubezenskih pesmi, občutenj, čustev. Sem pa optimistična in pozitivna osebnost. Na vaše vprašanje pa najlažje odgovorim s pesmijo. Teh sem napisal okoli 150, nisem jih natančno preštel.

Sprejmi me

*Čeprav drugačen sem kot ti,
ravno tako zaslužiš si,
da živim tako, kot živiš ti,
čeprav sva si zelo različna.
Morda vseh stvari sam ne naredim,
pa vendar le lepo živim,
človek sem tako kot ti,
da rad/a me imaš, pokaži mi.
Sprejmi me, imej me rad,
to zasluži si čisto vsak,
pa naj bo zdrav ali bolan,
od človeka nikar ne hodi stran.
Morda, kdo na tem svetu,
čudno gleda na takšne ljudi,
morda kdo te včasih sprašuje:
»kdo si pa ti?«
Človek sem tako kot ti,
Med nama nobene razlike ni,
morda res vsega ne zmorem sam,
a vendar le svoje življenje, zelo rad imam.
Mihče na svetu ni brez napak,
na svetu tem smo vsi ljudje,
drug od drugega se učimo,
sprejemanja si vsi želimo.*

Melodija

*V glavo mi je prišla, vedel sem, da bo najina
tako mi je postala všeč, da naredil sem jih še več.
Tako lepo je zazvenela, še lepše jo je zaigrati,
ne vem, kaj naj še dodam, kot le to,
da rečem ti: »Rad te imam.«
Melodija je nastala, ko ti si že sladko spala,
tebi pekuje v sanjah melodija tiho je igrala.*

Hvala življenje

*Čeprav ni vsak dan lep,
v njem marsikaj doživíš,
sam lahko izbiraš,
kako ga preživíš.
V njem zgodi se čisto vse,
tudi to, kar nikedar ne pričakuješ,
najlepše so vedno tiste stvari,
za katere ni potrebno ničesar vedeti.
Hvala Življenje, da na bolje si se obrnilo,
hvala Življenje, za vsak dih in utrip,
hvala Življenje, za vse lepe dni,
hvala Življenje, hvala, ker si.*

Druga tvoja ljubezen pa je glasba. Igraš klaviature in si član ansambla *The Eccentrics*. Ali nam lahko poveš kaj več o tvojem glasbenem ustvarjanju, o vaših nastopih z ansamblom?

Glasba me je navdušila že v mladosti, tam okrog 12. leta. Rad sem jo poslušal, nekako me je sprostila in me odnesla v svoj svet. Najraje poslušam znane slovenske avtorje, kot so Siddharta, Tanja Žagar in njo bi tudi izbral kot svojo najljubšo glasbenico. Glasba me navdihuje, sprošča, ko sem bil star 10 let, sem začel igrati klaviature. Vse igram po navdihu in spominu. Nimam glasbene izobrazbe. Brez težav si zapomnim vse skladbe. Povabili so me v ansambel *The Eccentrics*, ki ga vodi gospod Zorman, on tudi

*organizira nastope ter poskrbi za opremo ansambla in vse ostalo. V ansamblu igrava dva člana, ki sva gibalno ovirana, jaz in še en fant, ki poje. Vaje imamo ob nedeljah, nastopamo večkrat letno na dobrodelnih prireditvah. Zelo rad sodelujem z njimi in rad tudi komponiram svojo glasbo, vse po spominu. **Pojem ne, zato pa z velikim veseljem igram na črno-bele tipke.***

Kaj je v tebi močnejše: poezija ali glasba?

Oboje imam rad, tako poezija kot glasba sta moji ljubezni. Če pa bi moral izbirati, bi dal trenutno na prvo mesto glasbo. Ob njej se res sprostim in uživam. *Lahko rečem, da je glasba trenutno osrednja tema mojega življenja in mi polepša prav vsak dan. Daje mi smisel življenja in v njej dobivam navdih za vse lepo v tem svetu.*

Posebej navdihujoče je tvoje pozitivno razmišljanje in ustvarjanje ob tem, da ti življenje ni naklonilo vedno samo lepih in brezskrbnih dni. Tvoja mladost je bila drugačna od večine mladih, saj jo je zaznamovala bolezen in posledično življenje v zavodu v CIRIUS-u. Živel si tudi v rejniški družini. Kako bi opisal svojo otroška in mladostna leta?

Od rojstva imam cerebralno paralizo. To je stanje, ki se ne boljša oz. ne slabša. Najprej sem živel s starši, ko pa sem bil star šest let, sem prišel v rejniško družino v Kamnik. V glavnem imam na rejništvo lepe spomine, sploh na rejnico. Žal je rejnica umrla in nimam več veliko stikov z rejniško družino, občasno le še z rejničino hčerko. V rejniški družini je živela njuna hčerka in nekaj otrok, ki smo bili v rejništvu. Rejništva se spominjam v glavnem kot lepega obdobja v svojem življenju. Velikokrat pa sem se malo umaknil in se zatekel v svoj svet ter ostajal nekoliko ob strani. Bil sem vase zaprt, tih otrok.

V rejniški družini sem dobil veliko spodbud, želel pa sem si več podpore pri interesih, predvsem pri glasbi. Ko sem še hodil v osnovno šolo, sem se želel vpisati v srednjo glasbeno Akademijo v Ljubljani,

pa mi je bilo vedno rečeno: saj ne boš zmogel. Ne vem, ali bi ali ne. Mogoče res ne znam brati notnega zapisa, a sem zelo vesel, da s pomočjo profesorja iz CIRIUS-a danes akorde zapisujem sam, za kar je potrebno, da imaš dobro razvit (po)sluh in danes sem učitelju/profesorju zelo hvaležen, da je vztrajal in me vzpodbujal tudi, ko ravno ni bilo vse napisano pravilno.

Z mojo matično družino nimam stikov. Ko sem bil v rejništvu, so pozabili name. Niti mama niti oče me nista obiskovala. Imam še dva sorojenca, ki sta živela s starši in tudi z njima nimam stikov. V bistvu sem imel srečo, da sem živel v rejniški družini, ker bi imel sicer verjetno veliko težje življenje in več težav. Verjetno se mi v življenju ne bi izšlo vse tako dobro, kot se je. Veliko podpore sem dobil tudi od učiteljev v CIRIUS-u. CIRIUS je zavod za invalidno mladino v Kamniku, kjer sem obiskoval osnovno šolo in tudi srednjo šolo. Tam sem se dobro počutil.

Ali nam lahko zaupaš, kako se je rejništvo zaključilo?

Do 22. leta sem obiskoval CIRIUS, nekaj let sem še bival pri rejniku, na kar sem šel živeti na svoje. Našel sem manjše najemniško stanovanje in živim sam. Ker mi desna roka ne dela, imam osebno asistentko, ki mi pomaga pri nekaterih opravilih, čeprav sem z levo roko spreten in veliko naredim sam. Tudi na računalniku in telefonu delam vse brez težav. Prejemam socialno podporo in invalidski dodatek in nekako gre, čeprav moram paziti, kako trošim denar.

Danes si odrasla osebnost, samostojen, kako potekajo tvoji dnevi?

Zjutraj se zgodaj zbujam in moj dan se začne s kavico. Nato dneve preživljam ob vsakodnevnih opravilih, postorim vsakodnevne obveznosti, kjer mi pri nekaterih pomaga osebna asistentka, veliko sem v naravi, se sprehajam ... Takrat se mi porodijo mnoge ideje tako za glasbo kot za poezijo. Kuham si sam ob pomoči asistentke in sam opravljam skoraj vsa gospodinjska opravila. Večkrat tedensko grem tudi v Štacion v Kamnik, enkrat na teden imam vaje z ansamblom, občasno imamo nastope. Rad poslušam glasbo, najraje kakšno sodobno slovensko glasbo, igram na klaviature, sem na računalniku. Dobro mi gre, zadovoljen sem s svojim življenjem.

Kaj je po tvojem tisto, kar je za otroka v rejniški družini najbolj pomembno in na kaj bi morali biti rejniški starši še posebej pozorni in to tudi nuditi otroku?

Tukaj bo moj odgovor kratek: imeti ga morajo radi in ne smejo delati razlik med otroki, posebej med domačimi in rejniškimi, in sploh med otroki, če jih je v družini več. Pozorni morajo biti tudi do otroka in do njegovih želja in interesov.

Kako ti je všeč beseda rejništvo, bi jo morda spremenil?

Meni je beseda povsem všeč, dober občutek dobim ob njej. Trenutno ne najdem druge besede za poimenovanje rejništva. No, če razmišljam, pa bi bilo

v prihodnje dobro razmisliti, da bi rejniško družino poimenovali na primer »nova družina«, ki jo dobi otrok, ki je nameščen v rejništvo.

Kakšni pa so tvoji načrti za v prihodnje?

Predvsem so povezani z glasbo, želim da bi v ansamblu igrali tudi čim več naše lastne glasbe in bili čim boljši ter čim več nastopali. Pripravljam pa tudi izdajo nove pesniške zbirke Hvala, življenje. Predvsem pa bi rad čim bolj zadovoljno živel vsak dan in skrbel sam zase.

Hvala, Uroš, za klepet in pripravljenost, da si se nam predstavil. Želim ti še naprej veliko življenjskega optimizma in veliko navdiha, da bo nastalo še veliko poezije in tudi dobre glasbe!

Intervju pripravila: Maksimiljana Mali

OBČINA GORJE

Občina Gorje

**Mestna občina
Velenje**

Občina Ig

**Občina Dolenjske
Toplice**

Občina Straža

Občina Lendava

Občina Moravče

Občina Tržič

**Občina Slovenske
Konjice**

Občina Slovenj Gradec

Občina Šenčur

Občina Koper

**Mestna občina
Maribor**

Občina Ajdovščina

Občina Železniki

**Občina Gornja
Radgona**

Občina Kamnik

Občina Sežana

**Občina Gorenja vas –
Poljane**

**Mestna občina
Murska Sobota**

Občina Benedikt

Občina Bovec

Spoštovani,

0,5 % dohodnine, ki bi vam jih v vsakem primeru odvedla država, lahko namenite Rejniškemu društvu Slovenije. Izpolnite spodnji obrazec, ga izrežite in pošljite na pristojni finančni urad ali na: Rejniško društvo Slovenije, Benica 1a, 9220 Lendava. S tem se strinjate, da vaše podatke pristojnemu finančnemu uradu posredujemo mi.

Najlepše se zahvaljujemo za vaš prispevek dela dohodnine, s katerim bomo preko prostovoljskega dela pomagali ljudem, ki so se znašli v stiski.

PODATKI O DAVČNEM ZAVEZANCU:

(ime in priimek davčnega zavezanca)

(podatki o bivališču: naselje, ulica, hišna številka)

(poštna številka, ime pošte)

(davčna številka)

--	--	--	--	--	--	--	--

(pristojni finančni urad)

ZAHTEVA

za namenitev dela dohodnine za donacije

Ime oz. naziv upravičenca	Davčna številka upravičenca	Odstotek (%)
Rejniško društvo Slovenije	76827089	0,5 %

V/Na_____, dne_____ podpis zavezanca/ke:_____

Zahvaljujemo se tudi vsem donatorjem in sponzorjem, ki na različne načine podpirajo delovanje našega Društva.

REJNIŠKI GLASNIK

Številka 58, maj 2024

Kontakti:

rejniskodrustvoslovenije@gmail.com

Uredniški odbor:

Urednica: Maksimiljana Mali

Člani: Katja Dunaj, Jožica Goričan

Lektorica: Darja Kepec

Oblikovanje naslovnice: Iva Nemec

Naklada: 800 izvodov

Tisk: Dravski tisk d.o.o.

Izhaja: občasno

